

Rimska justica: ustreljeni v hrbet...

Bazovica na Krasu,
6. septembra 1930 ob zori

Tiste dni se je vzdignil Juda makabejec, sin Matatije.

Zakaj takrat je bil Antioh podjarmil judovsko deželo in je silno stiskal ljudstvo.

In bil je velik jok po vsem Izraelu in v vseh njegovih krajih;

zdihovali so starešine, device in mladeniči so žalovali in lepota žena je otemnela;

sleherini mož je tarjal, in ktere so sedele na zakonski postelji, so tarnale.

Dežela sama je pomljovala svoje otroke in ves izraelski rod se je sramoval; njegovi prazniki so se izpremenili v žalovanje, njegova čast v nič.

Antioh pa je zapovedal po vsem svojem kraljestvu, naj bi vsi postali Grki in naj bi vsak zapustil domačo postavo.

In veliko Izraelcev se je udalo sužnosti in so pogazili izročilo svojih očetov.

Antioh pa je sklenil, da popolnoma zatre

in pokonča Izrael in njegove ostanke pa da njegov spomin izbriše iz sveta,

in da kot prebivalec naseli tuje sinove po judovski deželi in da naj po žrebu razdelijo njih zemljo.

Juda in njegovi bratje, videč, kako se je pomnožilo zlo, pa so rekli narodu:

Ohrabrimo svoje pogrto ljudstvo in vohajmo se zanj in za njegove svotinje.

Pa so otroci Izraela povzdignili tožec svoj glas v nebo, rekoč: Kaj naj storimo? Naše svetišče je pohojeno in oskrunjeno; naši duhovni so v žalosti in ponižani; in glej, mogočen narod se je zbral zoper nas, da bi nas pokončil. Kako se moremo ubraniti sile, ako nam Ti, Bog, ne pomagaš?

In Juda, podoben levu v svojih delih, in kakor mlad lev, ki se ne ustraši, reče:

Prepašite se in bodite srčni junaki, zakaj bolje je umreti v borbi za sveto stvar kakor gledati nesrečo svojega ljudstva.

I. knjiga Makabjecev, poglavje III.

Zadnji dan procesa

Govor državnega tožilca Resnica si plakajoč zakriva obraz...

Preden je državni tožilec Desy predlagal obsodbo, kakor smo je navedli v večrajšji številki lista, je imel dolg govor, ki zasluži, da se ohrani zgodovini. Državni tožilec je približno izjavil:

Vsi smo prišli — je začel — odprti rok nasproti svojim novim bratom, novim italijanskim državljanom sredi mej, ki jih je sam Bog zarjasil v krog Alp. Kdor pozna zgodovino italijanskega naroda, ne more o tem dvomiti. Kajti mi nismo izvojevali zmagame samo sebi, ampak vsem narodom bivše avstrijske monarhije, da so mogli začeti svobodno narodno življenje.

Nato so prišli svi dnevi, ko so nezmožne vlade pritrjali italijanski narod na rob propada. Torej se je dvignil iz naročja italijanskega naroda genij, ki je naš narod zopet poživil in ga s sigurno roko vodi po poti slavne bodočnosti.

»Fašizem ni preganjal Slovanov.«

V tej borbi se fašizem nikakor ni obrnil proti Slovanom, ki smo jih smatrali za brate, in se ni preganjal slovenski jezik. Fašizem se je obrnil samo proti tistim, ki niso mogli pozabiti preteklosti in so nadaljevali delo po tradicijah habsburškega imperija, ki je hotel uničiti to, kar je neumitljivo: namreč italijanstvo teh dežel.

Fašistična vlada, ki je zvela v roke usodo naroda leta 1923, ni uničila slovenskih šol niti ni preganjala slovenskega tiska, svobodno se je poučeval slovenski jezik, svobodno se je publicirali slovenski listi. Slovenska društva smo pustili živeti in smo jim celo podpirali, misleč, da bodo voditelji razumeli pomen naše zmagice, ki je ljudem druge krvi prinesla čast, da so se mogli imenovati italijanske državljanke. Fašistična vlada je gradila ceste in vodovode, napeljala električno luč, dvigala šole in bolnišnice ter začela velike melioracije in še več: vlada je vse državljanke brez razlike krvi in naroda, naj govorejo italijanski ali slovenski jezik, pozvala, da sodelujejo v vseh panogah državne uprave, v notranji upravi, v pokrajinski administraciji, v občinskem gospodarstvu in v državnem pokalu. Pa še več je storil fašizem: vojska in milica sta sprejeli radostno v svoje naročje državljane katerekakoli rodu. To je zgodovina, to so fakta.

»Zgubljeni študenti.«

Rezultat tega je bil, da se je narod vedno bolj zbiral okoli blagoslovenega delovanja vlade in plebscitu je to resnico pred vsem svetom potrdil. Toda ostala je neznatna manjšina nezadovoljnih, advokatos brez dela, učiteljev brez gramatike in zgubljenih študentov, ki so v naročju kulturnih družtev, katere smo pustili živeti, propovedovali sabotažo proti vladnemu delu in nameram. Tako so okružili mladino, da je bila fašistična narodna vlada leta 1927 primorana ta društva razpustiti. To je vse delovno ljudstvo, ki je željno miru in dela, navdušeno pozdravilo.

»Navadni zločinci.«

Imenovani malkonenti pa so se poklanjali, vendar so svoji trup brigali s politimi rokami: mladeniči, v katerih ne more biti nobene trohice idealizma, ampak samo pojav prostega zločinstva. Teh ljudi je dvajset, trideset, štirideset, sto kvečjemu, in ti so hoteli govoriti v imenu vsoga naroda. Ali se ti morejo imenovati Jugoslovani, ki so hoteli spraviti s poti enega najboljših predstavnikov Jugoslovanstva, bivšega hrvaškega poslance Anta Paveliča? (Hrvaški emigrant v Italiji.)

In ta njihova borba je bila naperjena proti fašizmu in proti duceju, ki predstavlja italijansko domovino samo. Vsi sovražniki fašizma so se združili, domači slovenski malkonenti in pa brezumni emigranti v Parizu, izkoriščujoč dejstvo, da danes nimamo preveč prijateljev okoli sebe — včeraj seveda, ko so nas potrebovali, smo jih imeli. In tako vidimo, kako obloženi razširjajo protifašistične liste, kakor so »Liberté« in »Becco Giallo«. Pa tudi francoski vpilvi so se v to zaroto vmešali. Valenčič je sam priznal, da je frančozon, čeprav je pozneje rekel, da se je samo kalil. Kljub temu pa ta združitev sovražnih sil ni ničesar drugega kakor manifestacije navadnega zločinstva. Kajti, kakšen idealizem naj bo to, če se poizigajo šole, ki so simbol kulture in vsake civilizacije? Tudi mladen umor milijnikov, posebno, ker so iste krvi, ne more biti drugače kakor Kajnov uboj. In tudi atentat na Svetilnik zmagice, katere je prinesla svoboda tudi Jugoslovanom, se ne more smatrati kot herojska dejanja. In kakšna plemenita čustva naj so navdajala one, ki so povzročili smrt mladeniča Nerija?

slovenski protitalijanski revolucionarni organizaciji.

Državni tožilec konča svojo obtožnico z Lovrencem Kacom, ki ga imenuje socialkomunisto.

Nato predlaga kazni, kakor smo jih že večraj povedali.

Publika je po poročilu italijanskih listov predlog državnega pravnika, da naj se pet obtožencev usmrti s strelom v hrbet, sprejela z velikim odobravanjem.

Govori zagovornikov Dva zagrizeni nacionalista

Nobeden izmed zagovornikov ni zagovarjal obtožencev s stališča idealnega narodnega motiva njihovih činov. Advokat Zennaro je uvodoma pozdravil izredno sodišče in proslavljaj fašizem. Nato je kot »star Italijan iz Trsta« obširno govoril o borbi med Italijani in Slovani ter Avstriji, in sicer v skrajno sovraženem tonu zoper Slované, ki da so podobni kakor horde Gepidov, Langobardov in Hunov s hrbli ogražali italijanski Trst. Dasi obtoženci logično po izvajanjih g. Zennara tudi pripadajo tom »hort-dame, ki da hočejo italijanstvo Julijske krajine izbrisati, je vendar izjavil, da bo po starih tradicijah italijanske advokature obtožence z vsemi svojimi silami branil.

Obtoženci so vse teške zločine, katerih se obtožujejo, faktično zgrešili. Zdi se niso pa, da ljudje, ki so izpovedali čisto vse, imo zreli ljudje in tudi ne nevarni. Za Pertoto misli, da bi se ga moralo osvoboditi. On je pospravil samo nekatera corpora delicti, ne da bi bil količkaj zapleten v zaroto. Vrh tega je bil popolnoma odvisen od Bidoveca, pri katerem je služil. Pertot je prav za prav delal iz usmiljenja do Bidovecovega očeta, da se ne bi rodilna po nedolžnem zamešala v zločine svojega sina.

Glede Bidoveca in Miloša, ki jih ima tudi zagovarjati, zagovornik silno veliko in dolgo govori, ne pove pa prav ničesar, kar bi moglo v resnici zmanjšati njihovo krivdo v zmislu kazenskega zakonika. Pravi, da so vse priznali, da se Bidovec prav ne zaveda, kaj je storil, ker se je sklozi vso razpravo smehljal, in končno, da so prav za prav izvrševali tuje naloge. Glede Miloša pravi tudi, da je pokazal znake kesanja. Meni tudi, da so bili načrti obtožencev popolnoma brezumni, ker nihče ne more iztrgati Italiji krajev, pridobljenih s toliko krivdo in tolikimi žrtvami. Meni tudi, da se obtoženci ne dajo primerjati s kakšnim Nazario Sauro, Battistijem ali Oberdankom, kajti to so bili »velikani, ki so brali Danteja in Mazzinijca, dočim so ti le obtoženci « pridlikavci in se zato ne smejo smatrati kot objektivna nevarnost za državo. Zennaro konča s patetično patriotično frazo, končujoč s trikratnim vzklikom: Italia, Italia, Italia.

Naslednji zagovornik Matesel-Loriani, tudi star Tržačan, govori v istem zmislu in proslavlja posebno predsednika sodišča in sodnike. Tudi on začneja s patetičnimi patriotičnimi izlovi, označujoč obtožence kot »manj vredne barbarice, ki hočejo Italiji iztrgati njeno zemljo in njeno večno morje. Sam predsednik je čutil dolžnost, da advokata prekine in ga opomni, da naj preide k stvari ter brani Obada, Kosmača in Manfreda, kakor mu je naloženo. Advokat pravi, da so delovali pod sugestijo in da zato niso popolnoma odgovorni. Pravi glede vseh treh, posebno pa glede Manfreda, da ni dokazano, da bi bil član tajne organizacije. Bil je samo član »Adrijca. Tudi ni storil nobenega terorističnega dejanja. Priznati je treba, da je advokat Matesel iskal juridičnih razlogov za zmanjšanje deliktov svojih klientov, je pa kon-

čil zopet s frazo Mussolinijevo, učičo se Julijske krajine, češ, da »od tu ne gremo več nazaj«.

Italijan plemenitejši od Tržačanov

Tretji zagovornik Bologna ni rabil absolutno nobenih patriotičnih argumentov, ampak je ostal popolnoma v mejah prava. Najprej je zagovarjal Kosmača Nikolaja, ki je bil nagovorejen k umoru, pa ga ni izvršil. Njegov klient se ni zavedal dalekosežnosti terorističnih aktov. On je tudi po naravi nekoliko defektan. Njegov oče je bil v norišnici. Njegova zavest je somračna. Kar se tiče Spangerja (ki je bil predlagan za smrtno kazen, pa ga je sodišče izmed pet predlaganih edinega izvzelo), pravi Bologna, da je evidentno patološki in sicer trpi na tako zvani »bulkanski psihologiji«. Absurdno je, tega človeka, ki vse izblebota, imeti za voditelja. Tudi je ta mož samo izvrševal dana povelja. Odločno ugovarja državnemu tožilcu, ki hoče iz tega navadnega otrola napraviti nekaj vodilnega.

Dalmatince najbolj vestno zagovarja

Za Bologno govori obširno advokat Kezich. Tudi ta se drži popolnoma samo svoje naloge. Zagovarja Sirco, ki je izmed vseh najmanj obremenjen (in je bil tudi oproščen). Dokazuje, da je ta absolutno nedolžen. Drugi njegov klient je Marušič. Marušič ni tukaj črn, kakor ga slikajo. Njegovo zadržanje je veskozi bilo pošteno s človeškega stališča. Zagovarja ga v prvi vrsti napram ostalim obtožencem, Pravi, da so Marušiča k terorističnim aktom nahujkali šele trije neznanci na Monte Spaccato (ki se, kakor smo danes zvedeli, imenuje »Razklani hrib«). Grožnje s smrtno puško so bile jako resne. Ko se je Marušič enkrat zapletel v akcijo, na noben način ni mogel več nazaj. Zagovornik skuša v korist Marušiča predvsem obremenjevati Bidoveca in Miloša. Odločno poziva sodni dvor, da naj Marušiča resni, in navaja v to svrhu jako dobre pripomočke kazenskega zakonika. V tem oziru nastane celo med njim in predsednikom daljša debata.

Kezich pravi tudi, da se mu zdi skrajno balno, kako bi moglo v slučaju mobilizacije par ljudi, ki bi bili takoj vpolklicani v vojske, delovati v zafedju italijanske armade. To je absurdnost, kateri se mora pameten človek samo smejeti.

Advokat konča z apelom na sodnike, naj imajo tudi nekaj usmiljenja za te mlade ljudi. »Jaz sem Dalmatince,« pravi advokat, »in zato menj tako govornik. Spominjam vas na velikega rimskega cesarja Dioklecijana, ki je v vojni z Egiptom z velikodušno gesto odpustjenja pridobil srečo tega naroda. Končaj: Skrbimo za varnost države, toda ne delajmo preveč neotrebno živeti. Sicer pa: videant consules...«

Za Kezichem je govoril Contreras, ki je branil Valenčiča. Tudi on se peča samo z juridično stranjo zadeve in je v dosti temeljitih izvajanjih razbremenjeval svojega klienta. Pravi, da je deloval pod moralnim pritiskom Vadjnala. On je prepričan, da vse govori za to, da Valenčič ni vedel, v kakšne specifične namene da bodo služile bombe.

Zadnji govori advokat Giannini. Zagovarja Kosmača Cirila, ki je poleg Sirca najmanj obremenjen (in je tudi bil oproščen). Tudi Sofija Frančeskin je opravljiva, ker je živela v okolčinah, po katerih je nujno začla v sovednost in pespeševanje. Ona je že zadosti kaznovana s preiskovalnim zaporom. Glede ostalih obtožencev, ki so krivi požigov, pravi Giannini, da niso bili posebno resno izvršeni in da so sredstva bila čisto nezadostna, kar se vidi tudi iz malenkestnih efektov.

V pričakovanju obsodbe

Obsodba

V imenu Njegovega Velikanstva Viktorja Emanuela III., po milosti božji in volji naroda kralja italijanskega

izreka izredni Tribunal za začeto države sledečo sodbo v kazenskem procesu proti Slavku Bevku in ostalim 17 obtožencem, kakor razvidno iz aktov:

Ko smo prebrali in primenili čl. 2, 3, 6, 7 postave od 25. novembra 1926, Nr. 2008 1, 8. Kr. dekreta 12. decembra 1926, Nr. 2062; 1. postavo od 19. julija 1894, Nr. 314; 62, 63, 364, 366 čl. 2, 104, 252, 120, 107, 108, 20, 28, 31, 36, 39, 68, 56 in 59 Kazenskega zakonika; 551, 485, 486 Kazenskega zakonika za armado;

izjavljamo, da so Valenčič Alojz, Marušič Franc, Miloš Zvonimir, Bidovec Ferdinand, Kosmač Nikolaj, Bevk Slavko, Pertot Miroslav, Zahar Mario, Manfreda Andrej, Kosmač Jožef, Korže-Fračeskin Sofija in Kac Lovrenc odgovorni dejanj, kakor navedeno;

izjavljamo, da so Spanger Alojz, Stoka Vladimir, Rupelj Karol, Obad Ivan odgovorni samo zločina, o katerem govori čl. 5 izrednega zakona, Spanger Alojz pa tudi sraunjevanja razstrelivnih snovi; tako moditecirajoč obtožbo;

in primerjajoč prvi del čl. 6 izrednega zakona na Stoko, Pertoto, Bevka in Korže-Fračeskinovo, obsodimo:

Spangerja Alojza na 30 let ječe;
Stoko Vladimirja na 20 let ječe;
Kosmača Nikolaja na 25 let ječe;
Ruplja Karla in Kaca Lorenca na 15 let ječe vsakega;
Obada Ivana in Manfreda Andreja na 10 let ječe vsakega;
Bevka Slavkoto, Pertoto Miroslava, Zaharja Maria in Kosmača Jožeta na 5 let ječe vsakega;

8. septembra nagradno tekmovanje harmonikarjev na Ljubljanskem velesjmu
Ob 5 popoldne izbirna tekma najboljših igralcev pred paviljonom »K« na prostoru sejskega kin

Korže-Frančeskini Sofijo na 2 leti in 6 mesecev ječe;

vse na povrnitev in solidum: procesnih stroškov in na tri leta posebnega nadzorstva organov javne varnosti;

oproščamo Sirka Leopolda in Kosmača Cirila, ker jim niso dokazana kazniva dejanja, in odrejamo, da se takoj osvobodita, če nimata na sebi druge zadeve;

OBISOJAMO VALENCIJA ALOJZA, MARUŠIČA FRANCA, MILOŠA ZVONIMIRA IN BIDOVCA FERDINANDA NA KAZEN SMRTI, KI SE IMA IZVRŠITI S STRELJANJEM V HRBTI;

obsojamo Spangerja, Stoko, Kosmača Nikolaja, Rupilja, Kaca, Obada in Manfreda na do smrti prepoved vstupa v kakršnokoli javno službo;

odrejamo, da se ima izvod te obtožbe napeljati v vseh občinah kraljevine.

Trst, 5. septembra 1930, v VIII. letu fašistične revolucije.

Črstitini, predsednik. Presti, sodnik-poročevalac.

Eksekucija

Dne 6. septembra se je v kraju Bazovičici na kraški planoti, 8 km daleč od Trsta, v jutranji zori izvršila smrtna obsodba Marušiča, Bidovca, Valentiča in Miloša. V spremstvu močne eskorte so prišli obsojenci na mesto, kjer se je imela izvršiti obsodba.

Ob 5.40 je bila ponovno prečitana smrtna obsodba.

Nato so postavili obsojence s hrblom proti eskorti.

Vojaški kaplan je molil nekaj molitev.

Ob 5.46 pa je dal poveljujoči milični častnik povelje:

»Streljajte!

Salva v hrbet je takoj usmrtila vse štiri

mučnike in njih trupla so spravili takoj proč. Tudi bataljon milice je takoj odkorakal.

Mrtvaški molk je vladal na vsej pokrajini, slovenski do svojega ostrja. Razun ogromnega miličnega aparata, stražečega po vseh poljih, skalah in grmih, ni bila navzoča duša. V svilu zore se je končala tragedija v večno sramoto rabljev, v večno slavo in čast mučnikov.

Vse slovensko ljudstvo tržaške okolice je bilo oddaleč nemi pogrebec; veličastvo leži po vsem kraju, za vedno posvečenem po krvi bratov, ki so padli za boljšo bodočnost slovenskega rodu v Italiji.

Tako se je končala tragedija štirih dragocenih življenj, preminulih za ves narod. Obsojeni so bili po komediji, ki se je imenovala proces. Proces, ki mu je predsedoval fašist, ki ni pravnik, ampak eksekutor absolutne volje najvišje oblasti; ki so mu prisodovali častniški milice istotako nejuristi; ki je sodil na podlagi samih izpovedb,

kateri so trije obtoženci izvršili samomor, da jim uidejo; ki so mu prisostvovali kot poročevalci izključno italijanski fašistični novinarji, ki so pošiljali v svet ob oblasti cenzurirana poročila; občinstvo v dvorani pa so tvorili samo ljudje s propustnicami fašija.

Bil je to proces, v katerem je obsodba bila po političnem aparatu fašizma že vnaprej določena; v katerem ni šlo za to, da se najde materialna resnica niti da se primum zakon. Proces, v katerem se je hitelo samo zato, da bi se sodba izrekla v momentu, ko se je vršila pri nas veličastna manifestacija državne misli. Proces, v katerem se je sodnikom tako zelo mudilo, da niso čakali niti postavnega roka, ampak so odpeljali obsojence na morišče že po sedmih urah!

Pred vsem kulturnim svetom pa niso obsojeni Bidovec, Valentič, Marušič in Miloš, ampak njihovi sodniki pa ves režim; in zopet je s slovensko mučeniško krvjo posvedočeno, da je Julijska krajina slovenska.

IN MEMORIA AETERNA ERUNT NOMINA IPSORUM

Oče, mati, bratje in sestre ustreljenega Ferdinanda Bidovca (levo od brata duhovnika).

Padle žrtve fašističnega terorja

Italijansko časopisje predstavlja svetu obtožence zloglasnega tržaškega procesa kot razbojnik, kot zločince najhujšega tipa. Razumljivo, daši nedopustno je, da skuša prikazati tisk dežele, ki brez pravnikar sodi in obsoja svoje državljanke, obtožence v najslabši luči. Ne bomo govorili na tem mestu o pravdi, niti o sodnikih, niti o vsem aparatu, ki ga je fašizem ob tej svoji komediji postavil v funkcijo, marveč se hočemo omejiti edino le na skromno, a vendar pomembno dejstvo, da o kakih zločincih sploh ne more biti nikakega govora, ampak le o pravih, idealnih narodno zavednih mladeničih, gotovo še vse idealnejšega kova ideje Viljem Oberdank in Cesare Battisti ter vsi ostali, ki jih je svoj čas avstrijska »justicia« zadela — na vse drugačni in zakonitiji podlagi, nego danes »meč rimske pravice« tiste mlade ljudi, ki jih je režim sam izzval in dan za dan ščuval z neštetimi ponižanji, sramotanjem in zatiranjem k odporu.

Vsa poročila o tržaškem procesu so govorila o »barbarskem, zločinskem, ciničnem in razbojniškem izgledu« obtoženih mladeničev. Dasi je že iz objavljenih personalij posameznikov jasno razvidno, da izredni tribunal v Trstu ni »mel opravka« s potepuhi; ali koristolovci, kajti od prvega do zadnjega so bili vsi obtoženci ali v poštenih službah ali tako dobro situirani, da so mogli studirati, je vendar povdarjal italijanski tisk dosledno, da je gnalo obtožence naprej »zločinsko in razdiralno razpoloženje«, potem pa tudi »koristolovstvo.« Nikdar in nikjer se ni oglašil italijanski list med procesom, ki bi bil vsaj malo idejnosti in idealnosti našel v početju obtoženih mladih ljudi. Nihče se ni vprašal po vzrokih in razlogih njih postopanja, njih stremljenja in delovanja, niti zagovorniki ne!

Ali veste, kakšni mladeniči so sedeli v Trstu pred izrednim tribunalom? Ali veste, kakšni so bili »glavni krivci« tržaškega procesa? Ali veste, kakšni so bili razbojniki in zločinci?

FERDO BIDOVEC

je sin poštenega trgovca s kolonialnim blagom v Trstu. Njegov oče je iz Zirovnice doma in med svetovno vojno je mali Ferdo obiskoval ljudsko šolo v Breznici pri Zirovnici, v Zgornji Šiški jo je nadaljeval, nakar je vstopil kot vajence v trgovino svojega očeta v Via Genova v Trstu. Mečansko šolo je dokončal pri Sv. Jakobu v Trstu, nato je obiskoval še dvorazredno trgovsko trgovsko šolo v Trstu. Bil je vselej vzoren, vreden in marljiv učenec, očetu pa v trgu vzirom najboljša podpora. Bistrega uma, ljubeznivega značaja, član globoko verne družine, kongreganist, družaben in vesel mlad fant, ki je stal pred življenjem, bil za ročen, hotel postaviti si svoje lastno ognjišče, voditi trgovino svojega očeta, biti številni družinski podpornik in za očetom vodnik. Miren, dober, da bi muhi ne bil storil ničesar žalega — tak je

Ferdo Bidovec, ki ga italijanski tisk riše kot grdo, z vsemi slabimi lastnostmi obteženo. Kdor je zasledoval potek procesa pa je moral celo iz poročanja italijanskih listov posneti, da je bil fant ponosen, samozavesten in odkrit, da se je obnašal kakor junak in vzor ter da je z mirnim očesom zrl v svojo neizogibno usodo, dobro zavedajoč se pomena svoje žrtve, pomena, ki ga ima njegovo mlado življenje za zgodovino slovenskega rodu. Tudi fašistični tisk je primoran priznati, da je kot junak poslušal tudi smrtno obsodbo. Veselega in ljubeznivega značaja sta bila tudi

FRANC MARUŠIČ IN ZVONIMIR MILOŠ

Idealna mladeniča, družabna, kolegijalna, vestna v službi, natančna in pridna. Oba sta podpirala s svojimi dohodki starše, oba sta se resno zavedala svojih dolžnosti do družine in do naroda. Marušič je bil uradnik pri Zivnostenski — sedaj Banca d'America e d'Italia. Kot vester in naravnost vzoren uradnik je užival najboljši sloves v zavodu, v katerem je služil, celo med pravimi italijanskemu kolegi, dasi so vedeli o njem, da je zavezen Slovenec. Njegov lepi nastop, njegovo umerenje in prikupno obnašanje mu je povsodi pridobivalo prijateljev in naklonjenosti. Bil je marljiv turist, plezalec, poskušal je tudi opisovati svoje planinske poti. Nadarjen, visoko inteligenčen mladenič, revnih, a značajnih in poštenih roditeljev sin. Zvonimir Miloš je bil zabaven dečko, pošten in vzoren, v pridnosti in dobroti nenadkriljiv. O

VALENCIČU

je pa itak splošno znano, da je bil dobro situiran, da je njegovo osebno premoženje precejšnje za razmere naših ljudi v Julijski krajini. Znano je tudi, da je bil pobožen, a bister in prikupljiv človek. Grda kleveta fašističnega tiska je, da je bil »tramašon«! Lepega vedenja in eleganten, je Valentič užival vsestransko zaupanje — saj ga je bilo njegovo vestno delo kot prokurist v polni meri vredno — in govoriti o kakem koristolovstvu je več kot absurdno.

Ne bomo naštevali vseh imen zapovrstjo. Saj o nobenem izmed obtoženecv bi ne mogli reči ničesar drugega, kot da je bil priden, vreden in značajan — tako značajan, da svojega maternega jezika ni hotel zatajiti in da se je branil izdajstva.

Ali si more kdo misliti, da so bili ti idealni deniči — zločinci, razbojniki?!

Tržaški proces in njega žrtve so zgodovinski dogodek za slovensko ljudstvo. Prvič je opaziti tu pod tako hudimi in bridkimi okolnostmi neustrašno samozavest in požrtvovalnost našega naroda, in glas o mučeniških žrtvah tržaškega procesa ostane trajen spomenik narodne zavednosti, ljubezni

Vzajemna zavarovalnica

v Ljubljani

se preseli v svojo novo palačo na vogalu Miklošičeve in Masarykove ceste, poleg glav. kolodvora.

V torek 9. septembra 1930

prične peslovati v novih prostorih, vhod z vogala poglavnem stopnišču v prvem nadstropju

Otvoritev misijonskega kongresa

Ljubljana, 6. sept.

Danes ob pol 6 se je v stolni cerkvi sv. Nikolaja v Ljubljani slovesno otvoril VII. medn. akad. misijonski kongres. Stolnica je bila polna vernikov. Pokrovitelj kongresa dr. Bauer ga je pričel s slovesno molitvijo

»Veni Sancte Spiritusc«

nato je podelil blagoslov z Najsvetejšim. Navzoči so tudi paipški nuncij msgr. H. Pellegrinetti, škofje dr. Rožman dr. Njaradi in dr. Tomažič.

Otvoritveno zborovanje

se je malo po šestih pričelo v veliki dvorani »Uniona«, kjer se je zbralo mnogo odličnega občinstva, zastopniki oblasti, univerze, konzularnega zbora, tujerodnih misijonskih zvez: Poljske, Francije, Belgije, Švice in Nemčije.

Zbor otvori g. knezoškof ljubljanski dr. Gregorij Rožman, ki v slovenskem in nemškem jeziku pozdravi vse, želeč kongresu obilega blagoslova in uspeha. Saj je ravno pod vodstvom sedanjega papeža, sv. Očeta Pija XI. misijonska misel posebno zaživela. Ta kongres pa ima še drug smoter: znanstveni. To je tabor svetovnih strokovnjakov in učenjakov na polju misijonstva. Katolíki Jugoslavije želimo kongresu najsijajnejšega uspeha.

Nato predlaga Prezvišeni predsedstvo kongresa: predsednik dr. Grafenauer, podpredsedniki: škof dr. Tomažič, dr. Markulin, dr. Rjčić, dr. Klinar, tajnik: dr. Ehrlich, člani predsedstva so tudi zastopniki vseh na kongresu zastopanih narodov.

Predsednik dr. Grafenauer

pozdravi vse navzoče in predlaga pozdravni brzojavki Nj. Sv. papežu Piju XI in Nj. Vel. kralju Aleksandru I., ki so jih navzoči z odobravanjem sprejeli.

Daljši nagovor na kongresiste je imel nato apostolski nuncij msgr. H. Pellegrinetti.

Govoril je francosko. Povdarjal je važnost misijonskega delovanja in pozival je, naj slede klicu sv. Očeta po živem udeleževanju na polju misijonstva, ki je obširno in obljublja bogatih sadov.

Razsodba v komunističnem procesu

Maribor, 6. sept.

Obravnava proti obtožencem se je danes ob pol 9 nadaljevala. Trajala je z popoldanskim odmorom do 9 zvečer, ko je predsednik senata okrožnega sodišča Lenart prečital razsodbo, na podlagi katere so bili vsi obtoženci, in sicer Zupanc Josip, Čanžek Andrej, Pšenčnik Ivan, Lekš Anton, Vajngerl Henrik in Rebernik Filip ter Novakovič Nikola oproščeni.

Ponesrečeni hidroavion v tržaški luki

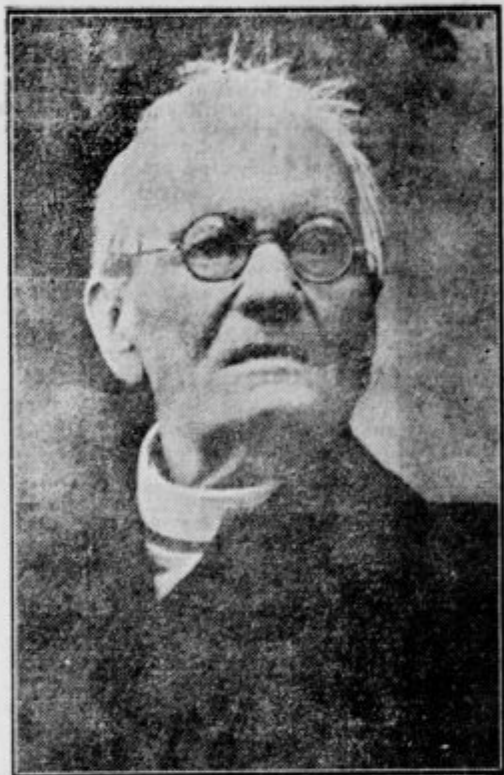
Rim, 6. sept. p. Včeraj zjutraj se je v tržaški luki hidroavionu, ki oskrbuje promet na progji Trst—Zader, pri dviganju pokvaril motor. Na letalu so bile štiri osebe posadbe in dva potnika. V bližini sta se nahajali ladja »San Marco« in torpedovka, ki sta prihiteli ponesrečenemu letalu na pomoč. Posadka je rešena. En mož je nepoškodovan, ostali trije pa so težko ranjeni. Potniki so utonili. Aviačno ministrstvo je ukazalo uvedbo preiskave.

Velika avtomobilska nesreča

Budimpešta, 6. sept. AA. Javljajo iz Nove Kaniže, da je neki avtomobil, ki je bilo v njem pet oseb, prišel na odprti progji pod potniški vlak, ki ga je zgrabil in zdobil. V avtomobilu je bilo precej nabojev za lovske puške, ki so eksplozirali in zanetili ostanke zdrobljenega avtomobila. Neki kapetan, njegova žena in bivši poslanec Danner so popolnoma zgoreli, šofer, in kapetanova mati pa sta bila hudo ranjena in opečena.

do matere in do maternega jezika, ljubezni do trpečih in zatiranih, zgled junaštva in zvestobe!

Večen spomin mučenikom, ki jih je fašističen tisk s svojimi tendencioznimi poročili iz sodne dvorane skušal oblatiti do najzadnejšega trenutka! Njihova žrtve ni bila zastoj! V spoštovanju se jim klanja ves narod.

Prelat Tomo Zupan (glej članek na 4. strani).

Apračani na Gorenjskem

Člani kmetijske podružnice v Apačah so si v petek ogledali centralno mlekarico, mestno klanico in velesejem, kjer so nekateri kupili kmetijske stroje. Včeraj so se odpeljali na Gorenjsko. Bili so v Vintgarju in na Bledu, odkoder so poslali Nj. Vel. kralju udanostno brzojavko. Snoch so se vrnili nazaj v Apače.

Belgrad, 6. sept. z. Združenje mlinarjev bo imelo skupščino ali v Belgradu ali v Zagrebu, na kateri bodo obravnavali vprašanje prodaje llinjskih izdelkov in njih izvoza. Obravnavali bodo tudi vprašanje transporta na naših železničah, vprašanje voznih postavk ter olajšav.

Revmatične bolečine

četudi zastarele

odstranja takoj

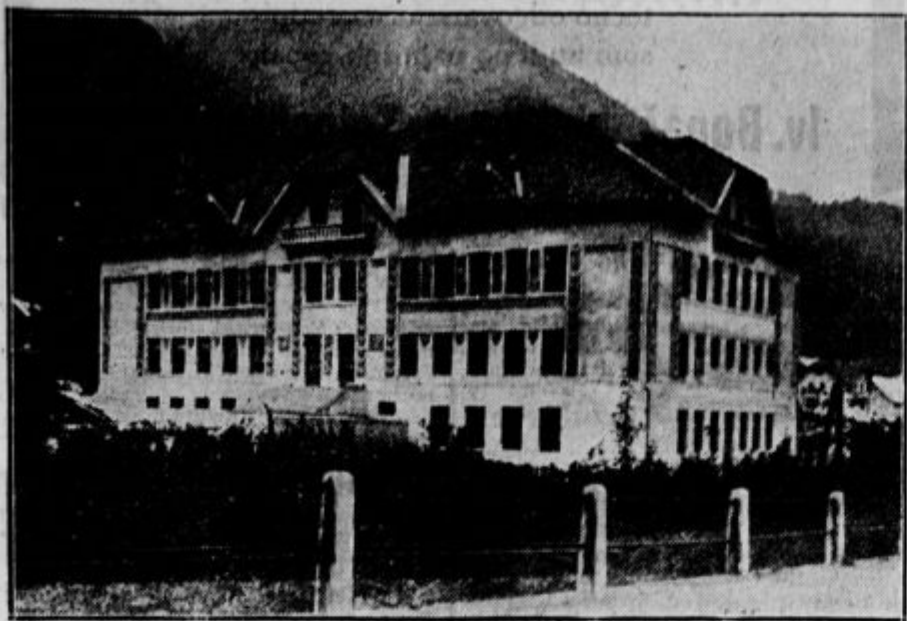
»ALGA« 1 steklenica Din 16—

za masažo

Krekov prosvetni dom na Jesenicah

K blagoslovitvi nove trdnjave krščanske prosvete

Jesenice, 6. septembra.

Drovi se začno na Jesenicah velike slavnosti, ki naj častno zaključijo dolgoletno delo in prizadevanje Jeseničanov, da bi dobili svojim potrebam primeren prosvetni dom. Tako veliko industrijsko mesto, kot so Jesenice, je že zdavnaj potrebovalo prosvetne centrale, ki bi mogla ustreči tisočem delavstva v vseh njihovih željah na polju prosvete, športa in zabave.

Sicer je imelo prejšnje Kat. delavsko prosvetno društvo svoj dom, ki stoji še danes nedaleč od novega, vendar je bil ta tako majhen, da ni nikakor več mogel zadoščati velikemu številu in agilnosti članstva. — Razumljivo je, da se je radi tega že kmalu po svetovni vojni rodila misel, postaviti nov in večji prosvetni dom, ki bo v vsakem oziru ustrezal vsem težnjam in potrebam članstva.

Prizave

Glavno pobudo za začetek dela sta dala gospod Černe Janez in gospod Fr. Gabrovšek, takratni jeseniški kaplan. Zasluga teh dveh mož je, da je društvo kupilo l. 1923. obsežno parcelo posekanega gozda, na kateri stoji danes veličastna stavba Krekovega prosvetnega društva z velikim športnim prostorom. — Kmalu nato se je osnoval še pripravljajni odbor za gradnjo novega doma, ki se je pa moral v začetku boriti s hudimi, zlasti denarnimi težkočami. — Začeli so planirati višji teren, iz katerega so štrlele ponekod ogromne skale, ki so se umaknile šele dletu in danamitu.

Do realizacije pa je bilo še daleč. Manjkalo je gnotnih sredstev in treba je bilo najti vir, iz katerega bi se počasi nabrala za gradbo potrebna precejšnja vsota. Večletni in še sedanjji g. kaplan Andrej Križman je s pomočjo odbora in članov izvedel veliko akcijo, ki naj bi zbrala za zidavo potrebna sredstva.

Tako je priredilo društvo že l. 1927. veliko loterijo s srečkami po deset dinarjev. Člani in prijatelji društva so si nadeli gotovo ne lahko nalogo, da bodo razpečali 50.000 srečk. Človek bi mislil, da poedino društvo kaj takega ne bo zmoglo, a vendar je šlo. Ob zbravanju je bilo prodanih približno 25.000 srečk in fond za zgradbo novega doma je narastel za celih 80.000 Din, ki so predstavljali čisti dobiček loterije.

Da se povečajo dohodki za zgradbo, je priredilo društvo dve veliki tomboli, kojih čisti donos je lepo obogatil gradbeni fond.

L. 1928 in 1929. je pa društvo izvedlo nabirno akcijo s prodajo temeljnih kamenov in opek. Naj omenimo, da je bilo prodanih samo temeljnih kamnov okrog sto, kar kaže brez dvoma na veliko agilitet in navdušenje članov, če pomislimo, da je stal en temeljni kamen 500 Din. Prav izredno pa je narastel fond s prodajo starega društvenega doma l. delavskemu konzumnemu društvu na Jesenicah, ki je kupilo dom za 250.000 Din. Stari dom je Delavsko konzumno društvo predelalo sedaj deloma v skladišča, deloma v stanovanja.

Z velikanskim navdušenjem društvenih članov pa je bil sprejet velikodušni dar Jeseniške hranilnice, ki je podarila fondu za zgradbo doma lepo vsoto 100.000 Din. Z veliko hvalečnostjo se spominja društvo tudi g. duhovnega svetnika Antona Kastelice, ki se ni strašil truda in potov, kadar je bilo treba prisločiti na pomoč blagajni gradbenega fonda. Omeniti moramo še, da je Krekovo prosvetno društvo dobilo kot znak najvišjega priznanja za prosvetno delo lepo nagrado 5000 Din iz kraljevega fonda za kulturno delovanje.

Društvo samo je pa v vsem svojem delovanju mislilo stalno na dom in vsi številni odseki so iz vsake svoje prireditve lep procent čistega dohodka prepustili fondu za novi dom. Večino teh prireditvev je izborni organiziral g. Fr. Klinar in njegova velika zasluga je, da so tako lepo izpadle tako v moralnem kakor tudi v gnotnem oziru. — Tako je vse društvo kot priden čebelnj panj nosilo skupaj za veliko zgradbo. Leta so hitro potekala. Planacija terena je napredovala ob vsaki prireditvi in vedno bolj se je bližal čas, ko je bilo treba misliti na načrte za novi dom.

Da pa ne bo kdo mislil, da članstvo ni poseglo popolnoma aktivno v delo, naj omenim, da se izvedla vsa planacija brezplačno. Ogromno delo se

domačega materiala. Pri njej je delalo nad 25 tverdk, ki so vse last domačinov. Palača je veljala brez oprave okoli 10 milijonov Din, ki so prišli v dobro domačim ljudem, to je podjetjem, obrtnikom in delavcem.

Na severu Ljubljane se sedaj dviga ta lepa, nova palača, uspeh slovenskega duha, slovenske podjetnosti in slovenskega truda. Le malo ali morda nobene stavbe ni v Ljubljani, na katero bi moglo biti naše mesto z vso upravičenostjo tako ponosno. Je pa ta palača tudi prva, ki je sedaj sestavni del bodoče ljubljanske kolodvorske širake Masarykove ceste. Ko bo stal na Masarykovi cesti mesto dosežanega kolodvora nov, krasen kolodvor, ko bo dograjen Grafični dom in druge stavbe, ki so projektirane ali ki šele bodo ob Masarykovi cesti, postane ta cesta prometno središče in arhitektonsko najlepša vse Ljubljane. In še na nekaj ne smemo pozabiti, kar je predvsem in v prvi vrsti važno: Umetnik Plečnik od sedaj v naši domovini ni mogel dobiti prave prilike, da bi v vsej velikosti pokazal svojo umetnost. Praga in Dunaj sta mu bili do sedaj glavni torišči umetniškega dela. Da pa je mogel ustvariti nekaj monumentalnega tudi v domovini, to mu je omogočila šele zgradba Vzajemne zavarovalnice.

izvedli člani sami — s kulukom. Ako bi planirale teren plačane moči, bi stalo samo planiranje 300.000 dinarjev.

Osnova se je gradbeni odbor, čigar predsedstvo je prevzel g. duhovni svetnik Anton Kastelic. Med tem so kulukarji napravili že direktno pot z glavne ceste do prostora, kjer naj bi stal bodoči dom. Ob koncu l. 1928 je bila tudi ta končana in marca 1929 je bil razpisan natečaj za najboljši načrt. Do 15. marca je došlo že troje načrtov in gradbeni odbor se je odločil za načrt ing. Globočnika iz Kranja. Z ozirom na zelo visoki gradbeni proračun je bil gradbeni odbor prisiljen črtati marsikaj in skrčiti načrt v toliko, da so znašali sami gradbeni stroški le sicer še vedno veliko vsoto 1.100.000 Din.

Poleg sprememb in krčitev v florisu je gradbeni odbor sklenil še dvojce za zunanost novega doma odločilnih sprememb. — Dom naj bi imel po projektu ravno, železobetonsko streho. Ker pa nobena gradbena tvrdka brez velikega povišanja gradbenih stroškov ne bi garantirala za streho dalj časa kot deset let, se je načrt spremenil v toliko, da se je mesto projektirane železobetonske strehe naredil načrt za navadno visoko streho, ki je stala približno prav toliko kakor bi bila stala železobetonska.

Druga sprememba pa se je izvedla v načrtu za fasado doma. Projekt je imel fasado z nakazanimi pilastri. Odbor pa je predlagal mesto njih pasove z narodno ornamentiko ob oknih in ob oglih sten. V tem smislu se je predelal tudi načrt, ki je bil s tem zrel. — Treba je bilo misliti na zidavo.

Doba kuluka se je končala; teren je čakal zidarjev. Preden si ogledamo zidarsko delo je pa prav, da se z občudovanjem spomnimo vseh tistih, ki so poleg svojega poklicnega dela hodili trudni in zbili na delo za dom. Premnogi kulukarji so pokazali, kaj premore ljubezen do ideje in stvari. Vsi zaslužijo veliko hvalo in imena *Sranec, Novšek, Šoberl, Razinger* itd. so z žulji in srzami zapisana v ponosno stavbo, ki bo še zanamcem pričala o idealizmu naših dni.

Blagoslovitev temeljnega kamna

Ker je bilo že vse pripravljeno so 23. aprila leta 1929. blagoslovili temeljni kamen stavbe, ki naj bi bila bodočim generacijam na Jesenicah temelj pravega družinskega in javnega življenja. S kako ljubeznijo so delali vsi za novi dom, dokazuje pač najbolje velikodušni čin g. kaplana Andreja Križmana, sedanjega predsednika Krekovega prosvetnega društva. Ko je g. duhovni svetnik Ant. Kastelic blagoslovil temeljni kamen, so se mnogi spomnili domov in darovali po svojih močeh, nekateri celo izredno velike vsote. Ko pa je stal pred kamnom g. Križman je govoril sledeče besede: »Vsak človek napravi enkrat v življenju oporoko. Eden prej, drugi pozneje. To velja še tembolj za duhovnika. Zato zapuščam vse svoje premoženje in nepremično premoženje temu domu!« — Udaril je s kladivom po temeljnem kamnu, množica pa je s solzami v očeh strmela nad ljubeznjivo svojo dušnega pastirja. Marsikdo pa si je mislil: »Pri ljudeh, s takim srci ne more izostati uspeh!«

S krampom in lopato

Tako je prišel prvi maj, ki je zlasti za Jeseničane, ki živijo v senci tovarn in dihalo po taktu strojev prav gotovo eden najlepših dni. Na ta dan je prvič zgrabilo 60 parov rok lopate, krampe in vozčke, prav tam, kjer se blešči danes — veliki dom. Začelo se je izkopavanje temeljev. Svet, na katerem naj bi stal dom, ni bil raven, ampak je padal od severovzhoda proti jugozapadu. Teren je bil povsod skalnat in vsi so pričakovali, da bodo naleteli povsod kaj hitro na živo skalo, ki bo nepremično popolnoma varno sprejela temelje, ki bodo nosili novi dom. Kot že omenjeno, je pa gradbeni teren precej močno visel. Na vzhodni strani so delavci kaj hitro prikopaljo do žive skale, na severovzhodni strani bodoče stavbe pa se je živa skala naenkrat umaknila globoko pod zemljo. Pokrivala jo je debela plast ilovice. Nastalo je vprašanje, ali naj kopljejo sedaj naprej do žive skale, ki je močee izredno globoko, ali naj razširijo temelje, da bodo mogli držati stavbo na izredno popustljivi

Prvi kuluk leta 1923.

Ce druge žene
Tvoje lepe lase
zavistno motrijo

napravi
je to

ELIDA SHAMPOO

NUMERIE ELIDA
SHAMPOO
DONNE 10 LITRES DE MOUSSE

ilovici. Po nasvetu strokovnjakov iz Ljubljane so se končno odločili, da kopljejo naprej do žive skale, ki so jo tudi dosegli v lepi globini 8 metrov. Ta globoki izkop pa je seveda stal mnogo več, kot je bilo preračunano in na ta način so se samo temeljna dela podražila za 50.000 Din. Pač pa ima stavba sedaj to prednost, da stoji vsa na živi skali in da je izkop novih in globljih kleti vedno mogoč.

Zidava

Preko poletja je rastla stavba iz tal. Gnana od sile približno 60 delavcev se je poganjala vedno više in više. Pozno v jeseni je bila že pod streho. Ogromnost je prosvetne palače si lahko predstavimo, če premislimo, da stoji na prostoru 23 m × 40 m brez vsakega dvorišča. V stavbo so zazidali nad 3000 kubičnih metrov najrazličnejšega gradbenega materiala. Višina stavbe znaša, ker stoji na višjem terenu od 12—16 m. Prostorov ima toliko, da bi šlo dvakratno prebivalstvo Jesenic v njo. Stavba nima, kot že omenjeno, nobenega dvorišča. Zato ker je vseh 920 kvadratnih metrov površine kompaktna streha in je danes ena največjih strešnih konstrukcij te vrste v Jugoslaviji. Dom ima iz mansard na vsaki strani velik balkon, okrog 100 oken in 90 vrat. Na Silvestrovo l. 1929. je bila v novem domu že prva prireditve; sledil je kino, igre itd., vmes pa se je izdelovala stavba naprej. Skupni stavbni stroški z ostalo opremo so znašali od sedaj približno 2.000.000 Din. Sedaj pa je že dovršena in čaka slovesne blagoslovitve 8. septembra 1930.

Kakšen bo dom znotraj

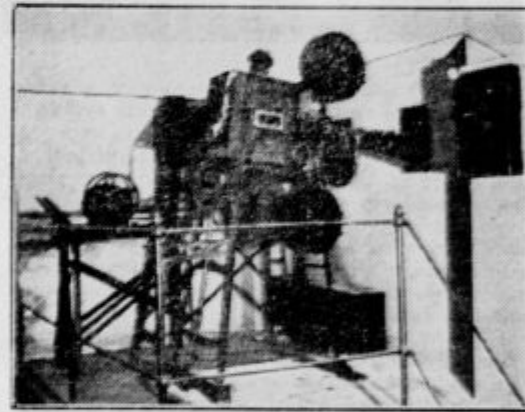
Krekov dom. Položen v globoko zibelko proti nebu štrlečih planin naredi na vsakega imponozant vtis. Marsikak tujec, ki je šel mimo, je z zadovoljstvom pikimal in si mislil: »Tu imajo krasno solo; najbrže sta ljudska in meščanska skupaj!« — Skozi glavni vhod, ki je na zahodni strani, se pride v vestibul, pred nami so vrata v glavno gledališče in kino dvorano, po hodniku na desno je stanovanje za hišnika in lepa knjižnica in čitalnica, ki bo odprta ves dan. Na južni strani, za dvorano in odrom, so obsežna ženska in moška garderoba ter shrambe za rekvizite v izmeri 6 × 5 metrov.

Levo od glavnega vhoda so prostori za ljudsko kuhinjo, obstoječi iz kuhinje in dveh obednic in pritkljin. Vse ostalo pritličje pa zavzema poleg stopnišče itd. velika gledališka dvorana z odrom. Dvorana je dolga 17 metrov, široka 13 in pol metra in visoka 8 metrov. Krog in krog ima obsežno galerijo. Zahodna stena ima vhode v dvorano in na galerijo. Prav tako imata obe izhode tudi še na severno stran. Vzhodna stena ima dve vrsti oken, eno na galerijo, eno spodaj v dvorano. Južno plat pa zavzema velik oder. Dvorana ima 350 zaklopnih sedežev, ki so vsi domače jeseniško delo, ki jih je izredno poceni izdelal za društvo g. Čufer. Vrh tega je prostora še za 300—400 stoječ. Sredji stropa se leskeče krasen lesteneec, kuluk delo g. Sipko Poženela.

Oder, ki se ves instalira s kulukom članov, je globok 9 metrov, širok 13 metrov in visok 12

metrov. Globina se lahko podaljša v slučaju potrebe za dva metra. Prečen hodnik loči že omenjene garderobe in shrambo za rekvizite od odra. Pred odrom je velik pogljobljen prostor za orkester. — Dvorana je urejena res moderno. V zadnji steni dvorane visoko nad galerijo pa zijajo štiri črne odprtine iz projekcijske kino-kabine.

V prvem nadstropju je nad vestibulom društvena pisarna, nato ročna tiskarna za domače potrebe, naprej na desno pa dnevno otroško zavetišče, obstoječe iz zavetišča, delavnice in spalnice za otroke. Na levo pa je pisarna Strokovne zveze in manjša dvorana za zborovanja v izmeri 7 × 10 metrov. Na severni strani pa je prehod iz male dvorane v prostor za električne motorje in naprej velika kino-kabina z modernim projekcijskim aparatom in stikalno desko. Kabina ima še drugi izhod na stopnišče in je 6 metrov dolga, 3 in pol metra široka in 6 metrov visoka.

Filmski aparat v Krekovem domu.

Pod ljudsko kuhinjo v suterenu je združena klet in točilnica s tremi lokali, od katerih je eden izdelan v stilu uninoske vinske kleti v Ljubljani. Na desno so vinske kleti in dvorance. Še naprej pa je športna dvorana, ki je radi visečega terena popolnoma pritriljena. Je 14 metrov dolga, 7 metrov široka in 6,30 visoka. Poleg športne dvorane je shramba za otroče in kopalnica, naprej pod garderobami pa velika godbena dvorana v izmeri 7 in pol metra dolžine, 5,70 širine in 7,30 visoke. Pododer je visok 2,50, na obeh straneh bosta mizararka in elektrotehnična oz. ključavničarska delavnica.

Kljub temu, da je novi dom tako ogromen, vendar mu bo kaj hitro primanjlovala prostora, če pomislimo, da bo nudil krov društvenim delavcem, ki so razdeljeni v 11 odsekov in imajo skupno okrog 400 članov.

Tako bodo delali v domu godbeni, pevski, dramski in kino-odsek. Športni klub »Borec« bo skušal ustreči vedno večjemu navdušenju za lahko atletiko. Z navdušenjem bodo sodelovali moški, ženski in dekliški odsek. Za izobrazbo duha bo skrbel knjižnica, za strokovni napredek Jugoslovanska strokovna zveza in Krekova mladina.

Trečno smo prepričani, da bo Krekovo prosvetno društvo v novem Krekovem domu še z mnogo večjimi silami delalo po zgledu našega največjega Slovenca, čigar ime nosi ponosni dom. Naj jih vodijo pri vsem delovanju besede iz oporoke: »O, vi vsi, ki ste seme izkrvavelega naroda, mislite le eno, kako boste združeni posejeli vse svoje sile in moči naši veliki jugoslovanski državi!«

**ZNATNO
ZNIŽANE CENE**

Materno mleko je last dojenca.
Najbolj zdrava hrana dojenca je materno mleko. Vsaka doječica mati naj jemlje

OVOMALTINE

da bo njeno mleko boljše, imelo več vitaminov in večjo rodilno vrednost.
Velika skatija Din 50,—, srednja Din 32,—, mala Din 10,—.

Čitateljem „Slovenca“ za nedeljo

H. v. Hülsen:

ČRNEC THOMPSON

(Konec.)

»Dolžnost nasproti mafiji? Ne razumem.«
»Star običaj v Villareale je, da dobi mafija nekako desetino od letine...«

»Mafija? Ta ostudna tajna zveza, zaradi katere je Italija ali vsaj Sicilija po vsem svetu razpita? Mafija in kamora... te roparske zveze...«

Grofica Marija se je prestrašila, kajti nenadoma je stal pred njo Thompson in njegove debele ustne so se približale njenemu ušesu.

»Dovolite, premilostljiva gospa grofica,« ji je hitro zašepetal, »zaradi lastne blaginje... ne govorite nikdar o mafiji... vse stene imajo ušesa.«

Grofica je lahko zakričala, njen soprog jo je odvedel; Thompson je zapustil teraso.

Grof Gvido se je naslednji dan in kasneje počeno trudil, da bi svojo ženo prepričal, da je glede mafije v zmoti, ker se vdaja dovolj znanim evropskim predsodkom. Mafija nikakor ni tolpa roparjev in morilcev, kakor se splošno misli, marveč tajna zveza odločnih, hrabrih mož — ki se morajo vrhu tega pred sprejemom podvržiti dvojuju z nožmi — v varstvo šibkih in revnih. To je v svojem najglobljem bistvu socialna družba, ki poravnava vladne zamude nasproti nižjim slojem, in njeni člani — kljub vsem drugačnim bajkam — zgrabijo za morilno orožje in strup le v skrajni sili, če morajo n. pr. kaznovati izdajstvo nasproti zvezi. Moč mafije — tako je dejal — je strahanska in edino modro je, biti z njo v dobrih odnosih. Kdor vzame mafio za službo ali plačuje zvezi »Giovani d'onore« davek, ta je zavarovan in varen celo pred policijo in sodnijo.

Pa mlada grofica je na vsa ta pojasnila in razmotrivanja samo trdovratno zmajevala z glavo. Njen germanski čut za snago, njeno posebno, prusko pravicoljubje sta se upirala proti predstavi, da plačuje hiša grofov Paterno zločinški tolpi davek in obresti, da se daje celo štiti po taki roparski tolpi. Cele dneve je bila nad grofom s prošnjami, naj ta prastari običaj odpravi, poruši. Saj vendar ni kak srednjeveški vitez, marveč modern človek! Vzpodbadala je njegovo častihlepe, češ da nima moči samo mafija, marveč tudi on; da je starega rodu grofov Paterno nevredno, da bi se poniževali s priznavanjem nezakonite sile. Pomembno je naglašala, da je doma iz pravne države in da svoje domovine, v kateri vladata vzoren red in zakonitost, ni zapustila zato, da bi tukaj padla v roke roparjem in morilcem.

Črnc Thompson ji po onem svarilu ni privoščil nobene besede več; toda grofica ga je nasproti svojemu možu sumničila, da najbrže sam pripada »morilski tolpi«.

Grof Gvido se je na vse to smehljil in naridezno popustil; toda natihoma je odredil, da so mafisti točno dobili, kar jim je že toliko rodov od grofovke rodbine pripadalo.

Preteklo je leto dni. V poletni vročini je grofica osrečila svojega moža z dvema otrokoma, dvojkoma, lepo razvitim dečkom in deklco, ki sta pri svetem krstu dobila ime Guidotto in Marija Pija. Nikdar ni bilo večje radosti na Villareale.

Kmalu po tem veselem dnevu je moral grof Gvido v dvorni službi oditi v Rim. Grofica, še preveč navezana na svojega otroka, ni šla z njim. Čudno je bilo, da je Thompson, ko mu je grof velel, naj se pripravi na pot, svojega gospoda na kolenih prosil, da naj ga pusti doma in vzame s seboj katerega drugega slugo.

»Kaj pa naj pomeni to, Thompson?« je vprašal grof in nagubančil čelo.

Črnc je dvignil k njemu svojo sivo glavo: »Vaša milost... rotim vas... govoriti ne smem, jeziki mi je zvezan... toda goreče vas prosim! Verujte svojemu staremu Thompsonu! Gospa grofica je tuja v tej deželi... Pustite me tukaj, grofovska milost... govoriti ne smem, toda morda mi boste nekoč hvaležni...«

Grof Gvido se je ozrl v te oči, ki so rjave in bele, polne strahu, zrlje vanj iz nagubanega črnega obraza. Stresel je z glavo.

»Imej svojo voljo,« mu je dejal milostno.

Štirinajst dni po njegovem odhodu sta se dala naznaniti pri Njeni milosti gospej grofici Paterno dva moža. Navedla nista nobenega imena, se označila samo kot »Giovani d'onore« in zahtevala zmerno vsoto kot podporo za pristaniške delavce v Palermu, ki da se nahajajo v pravičnem štrajku.

Grofica jima je odgovorila, da je vajena deliti podpore po svoji lastni uvidevnosti. Sicer pa da ji ne prihaja na misel, da bi podpirala tako nezakonitost, kakor je štrajk, s prispevki stavkovnih blaginji.

Eden besednikov je odgovoril, da se ne gre za miloščino, marveč za davščino, ki jo je gospod grof v podobnih slučajih vedno dovolil.

»Grof je odsoten,« je odvrnila grofica, »in taka izsiljevanja niso po njenih mislih.«

Moža sta odšla brez vsakega ugovora in z vso spodobnostjo.

A drugo jutro je prišlo v grad poročilo, da je bil v noči velik del grofovih vinogradov obran.

Grofica Mariji je bilo takoj jasno, kdo je tu grozeče dvignil svoj prst. Toda preponosna, da bi obvestila soproga, preohola, da bi vprašala za svet uradništvo, preveč zapletena v podedovane predsodke, ki jih je prinesla s seboj v novo domovino kakor svoje dekliško ime — se je obrnila na orožništvo, ki ji je z dvoumnimi besedami obljubilo pomoč, ni pa ničesar storilo.

Niso si še opomogli od prvega strahu v Villareale, ko je prišlo anonimno pismo, ki je grozilo z novo kontribucijo.

Grofica Marija je umela, da se je vojna za-

čela, in je bila odločena, da jo energično vodi. Prosila je prefekta za pogovor in dobila od uljudnega gospoda, ki je hotel biti lepji ženi na uslugo, oddelek karabinierjev v obrambo palače. Noč in dan so krožile straže v svojih črnoderkih uniformah, z dvozubom na glavi in revolverjem v roki, okolu gradu in po obsežnem parku, pa vendar niso mogle preprečiti, da ne bi bil nekega jutra izpraznjen ovčji hlev.

Tretje jutro po prihodu orožnikov na grad, se je nenadoma pripeljal v avtotaksiju iz Palerma grof Gvido.

Thompson mu je odprl vrata, hotel nekaj reči, pa grof je samo zamahnil z roko in hitel po stopnicah v spalnico svoje žene.

Grofica je bila še v postelji, poleg nje zibelka z otrokoma.

Grof Gvido je pohitel k ženi, sedel na rob postelje, prijel grofico za roko in dejal:

»Draga, kaj se je zgodilo? Prihite! sem tvoja brzojavka...«

»Moja brzojavka...«

»Moja brzojavka?«

»Brzojavila si mi...«

»Ničesar ti nisem brzojavila, prijatelj...«

Grof je skočil na noge:

»Moj Bog — kdo ima tu svojo roko vmes?«

Kaj se je zgodilo? Ne zamolčuj mi ničesar... na dvorišču sem videl policijo... Marija...?«

Grofica je od strahu prebledela, njena polt je imela biserno barvo. Krčevito se je oklenila grofovih rok in mu brez sapa izpovedala vse, kar se je bilo začasa njegove odsotnosti zgodilo. Morda je pričakovala njegove pohvale za svojo previdnost in odločnost — toda grof Gvido je le resno zmajal z glavo, osvobodil svoje roke in šel ven.

Na hodniku se mu je vrgel pred noge Thompsoni — njegov stari obraz je bil ves spačen od strahu in iz rjavih in belih oči je strmela groza.

»Odpustite, Vaša milost!« je jecjal.

Grof mu je ukazal, naj vstane in mu sledi v delovno sobo.

»Kaj se je zgodilo, stari?« je prašal grof.

»Prejel sem zagonetno brzojavko z grofičinim podpisom — toda grofica ne ve nič o tem...«

»Odpustite, Vaša milost... Odpustite svojemu staremu služabniku!« je prosil Thompson.

»Jaz... jaz sam sem bil brzojavil... jaz sem podpisal premilostno gospo-grofico, da bi me

ne umorili... v takem strahu sem bil, Vaša milost... zaslužil sem bič.«

Grof je nagubančil čelo.

»Govori!« je ukazal kratko.

Črnc je globoko vzdihnil.

»Otroka...« je dejal — in glas se mu je zopet utrgal.

»Otroka?!« je planil grof. »Ali sta v nevarnosti?«

Thompson je pritrtil z glavo.

»Gospa grofica... odpustite. Vaša milost!... Gospa grofica je ravnala nemodro... zato sem se drznil poklicati Vašo milost... da se ne zgodi še večja nesreča...«

»Kaj je z otroci?« je kričal grof in stresel starega za ramo.

»Otetih... jih hočejo... kot talce...« je hropel Thompson. »Danes popoldne, ko jih peljejo v park... jaz sam... povedati sem moral... o Bog, kaj se bo zgodilo z menoj?!«

Grof ga je spustil. Pot se mu je blestel na čelu.

»Cuj, stari,« je dejal čez čas, »grofica ne pozna običajev te dežele, zato se je zmotila. Stvar bom uredil. Otroke bom vedel varovati — tudi pred teboj.«

Thompson se je sesedel, kakor bi ga bil kdo sunil v hrbtni mozg.

»Ti sam si eden izmed teh prokletih mafiotov,« je nadaljeval grof, »to dobro vem. Zato ti prepovedujem hoditi v bližino otrok. Pojdi v svojo sobo in se dva dni ne prikaži, dokler ne bo zopet mir. Pojdi!«

Thompson je sklonil sivo glavo in odtaval ven.

Grof Gvido je ostal sam. Korakajoč po obsežnem prostoru in ozirajoč se od časa do časa skozi mavriške luke grajskih oken na zlati hotel Conca d'oro, je prevdarjal, kaj bi bilo storiti. Slednjic je sedel za pisalno mizo in napisal pismo, kateremu je priložil ček za visoko vsoto. Pozvonil je in poslal sela na konju v mesto.

Dokler ni prišel odgovor, so bili grofica, otroka in on sam ujetniki v svojih sobanah; pred vsakimi vrati sta stražila po dva karabinierja.

Pozno ponoči je pridrvel na grajsko dvorišče sel z drugim pismom, nad katerim je grofu odleglo. Karabinierski oddelek je mogel odriniti. Grof je vedel, da mafioti drže svojo besedo — najsi že prisežejo zaščito ali kazen.

Drugo jutro so našli starega Thompsona v njegovi sobici mrtvega. Nobenih znamenj ni bilo, po katerih bi bilo mogoče spoznati, ali je bil umorjen ali pa se je usmrtil sam. A grof je ukazal, naj se neguje njegov grob v grajskem parku na vse večne čase.

(Konec.)

F. Reek-Mallecezen:

Tempelj mrtvih

jetičen Francoz. Peljal se je v neki sanatorij v Oroyo. Ko je priril vlak nad dvatisoč metrov v višino, se je revežu srce skoraj ustavilo in prsi so mu strašno delovale. Vzel je neki prašek in nato globoko zaspal. Njegova glava je bila grozovito suha, črepinja, prevlečena s pergamentom. Na njej so rastle tanki, redki lasje. Tudi ti so bili jetičeni. Izredno dolgi prsti rok so se spečemu zagreblji v blazine in jih niso izpustili.

»Tak je, kakor bi bil že mrtev,« je tiho rekel Švicar.

»Še tri mesece bi mu prisodil,« je dejal doktor.

Bolnik je naenkrat odprl oči. Nekako mehnično se je jazrl v steno voza in začel govoriti:

»Dovolite, na tem mestu je lani cel vlak zdrčal v globino. Mislite si, dvesto ljudi je pokopal pod seboj. Razvaline vlaka so še vedno tam, mrličii tudi. Dvesto mrličev... Oči so se zaprle in Francoz je menda zopet zaspal.«

Gospoda sta umolknila. Obema je bilo pučno in sta mislila, da Francoz prej ni spal, ampak da je slišal, kar sta se menila. Obrnila sta se proč in gledala skozi okno. Vlak je vozil nad prepadom, iz katerega so se počasi in veličastno dvigale sive megle. Strašno mrzle megle. Tupatam je šinil iz megle prestrašen ptič in zopet izgubil v beli nič, ki je ravel iz prepada, kjer je dvesto ljudi našlo hitro smrt. Gospoda sta postala nervozna in sta se igrala z jermenjem svojih torb. Bolnik je zopet segel po praskih.

»Ali bosta, gospoda, kopala pri Piedri?« je vprašal in vtaknil tableto v usta.

Švicar je molče prikimal.

»Solnčni tempelj?«

»Da, solnčni tempelj.«

»Želim vama obilo sreče,« je dejala mumija in zaprla oči. Zdelo se je, da se nekam posmehljivo smehlja. Potem ni več govoril in se ni zbudil niti takrat, ko je vlak stal na postaji v Pedri in sta arheolog in zdravnik že izstopila.

* * *

Po dveh urah sta odjezdila raziskovalca dalje. Peščena gorska ravnina se je vlekla in vlekla v nedogled. Na vzhodu so žareli beli vrhovi Kordiljer. Sonce je bilo nekam srebrno in mrzlo. Zrak je bil tako redek, da je zdravniku tekla kri iz nosa in jo je bilo treba venomer z robcem brisati.

»Čuden narod so morali biti ti Inki, da so na taki višini razvili svojo kulturo, svoja mesta in ceste in templje in utrbe. Ko so pa imeli ogromne ameriške ravnine na razpolago...«

Švicar zdravniku ni odgovoril. Temno je gledal predse, po neizmernem peščenem pobočju, ki se je dvigalo pred ekpedicijo. Na vsak korak skoro je ležala v pesku človeška kost, bodisi kos lobanje ali laket ali golencia ali vretenca. Kamorkoli se je ozrla oko, povsod so se v rumenem pesku belile kosti.

Mari je bilo to prastaro bojščje?

Švicar je poklical vodjo karavane, Porfirija in mu pokazal kosti.

»No sele je dejal domačin in ekpedicija je molče korakala dalje.«

Ob treh so bili na vrhu. Ko so z vrha pogledali nazaj na dovršeno pot, so videli nepregledno puščavo, ogromno in strašno kakor pogubljenje. Niti sledi nikjer o kakem človeškem naselju, nikjer nobene živali, še ptiča ni bilo nobenega videti. Le kosti... so ležale povsod.

Z vrha se je začelo glasno klicanje. Peruanci so prišli s svojimi živalmi gor. Živahno so gestikulirali in kazali v dolino ter klicali:

»Tenemos! Tenemos!«

Evropejca sta se ozrla v dolino in ugledala tamkaj ogromno zidovje templja. V silni globini je žarelo na dnu kakor sneg belo zidovje.

Pobočje je bilo od sile strmo in mule so na moč previdno stopale navzdol. Ura je bila že štiri, ko je ekpedicija dospela do zidovja spodaj. Ustavili so se na zadnji strani templja, za mamutskimi zidovi. Peruanci so razsodlali mule in iztovorili instrumente, fotografične kame-re, merila, karte, proviant.

Zakurili so ogenj in Peruanci so čepeli okrog njega kakor zmružoči ptiči. Imeli so bele in rdeče pasaste obleke in čisto nič jim ni bilo mar, kaj bosta počela Evropejca.

Gospoda sta stala na strani. Zdravnik je meril zidovje z očmi. Ogromne kockaste skale so ga tvorile. Vsaka je bila deset metrov široka, pet visoka. Skala na skali, rastle je v višino, brezkončno. Osemdeset, morda devetdeset metrov visoko. Višina gotске katedrale.

»Professor,« je zajecjal zdravnik, »to... to je... nemogoče!«

Švicar je bil slabe volje.

»Ali mi morete povedati, kako naj bi bilo to zidovje sploh nastalo? Ti ljudje seveda še niso mogli poznati parnih žrjavov in kranov. In kako so potem po valjih spravili te mase kamenja v tako višino? Cele gore so morali nasuti zato, da so zvalili skale v višino. Petsto let trdega dela, verjemite. Pa je še malo za tako stavbo. Zlodej, ali blazin? Ne vemamem ne očem ne možganom več. Vrag naj rešuje takšne uganke!«

Zdravnik je klavrno ogledoval megle, ki so se podile okrog zidu.

»Stavba se je gradila pred petdesetisoč leti. Petdesetisoč let. Tako daleč se ne sežejo sledovi človeške kulture razen tukajle. Gotovo so takrat poznali drugačne tehnike kakor jih poznamo danes.«

»Mi imamo danes za vse to samo tehniko lepih besed, s katerimi lažemo o skrivnostih, ki so nam zapečaten.«

Odsila sta na drugo stran stavbe. Tak pred nekdanjim portalom se je odpirala globina. Dohod v notranjost je zapiral velik nasip. Bilo je mrtvaško tiho. Iz puščave se je dvignil v zrak jastreb in izgubil v globini. Peruanci so sklonili glave in in napravili križ.

Švicar je splezal po nasipu. Peruanci niso hoteli slediti, ker so se bali nekakšnih duhov. Končno sta Evropejca vsaj Porfirija spravila s seboj.

Švicar je bil prvi vrhu nasipa. Njegova spremljevalca sta videla, ko je bil na vrhu, da kakor okamenel strmi predse. Zdelo se je, da vidi nekaj strašnega. Takoj nato sta tudi onadva priplezala na vrh nasipa.

Notranjščina templja je bila prazna. Orjaško zidovje je notranjščino povsem obsencilo. Sredi templja pa je stal kolosalen kip stokrat povečanega človeka s kačjo glavo. Vsaka posameznost telesa je bila močno groba, okrog vratu je imel kip ovito kačo.

Peruanec je zbledel kakor smrt in je padel na tla.

»Ta zre ljudi,« je vzključil. Niti glave ni hotel več dvigniti.

Švicar je prijel zdravnika za roko.

»Človek, ali veš, kaj to pomeni?« je vptil. Pokazal je zdravniku karto, na kateri je imel zaznamovane vse kraje, kjer se je našel prazgodovinski kip človeka s kačjo glavo. Po vsej Ameriki je bil razširjen kult te vrste — pa tudi v Avstraliji. Celo Eskimi so častili boga s kačjo glavo. Mari so ta kult razširili Inki? Švicar je zganil karto skupaj.

»Nič ne pomagaj,« je vzdihnil.

Splezala sta po nasipu navzdol. Tla templja so bila tlakovana z ogromnimi kamenitimi kockami. Med presledki so rastle velike črne orhideje. Črni cvetovi, prašniki pa kakor kaplje krvi. Tupatam je šinil martinček preko skal. »Pozno je, profesor, hitiva!« je dejal zdravnik.

Švicarju se pa ni nikamor mudilo iz templja. Odkril je, da nekje pod tlakom koraki votlo odmevajo. Pod oltarjem je moral biti velik obokan prostor.

Kmalu sta možaka našla tudi vhod v podzemeljske prostore. Doktor se je zelo bal, da se oboki ne bi nad njima sesuli, toda Švicar je bil gluh za vse prošnje. Neizprosno je korakal dalje v temo.

Izvekla sta svoji električni svetiljki in prodirala dalje. Kmalu je postal hodnik tako nizek, da sta morala hoditi sklonjena.

Počasi sta dospela do grobnice. V skale so bile vsekane majhne kvadratne luknje. V vsaki je čepelo sedeče truplo človeka, ki se je z brado dotikalo pritegnjenih kolen. Tako so prastari kulturni narodi v Ameriki od nekdaj shranjevali svoje mrliče. Vsa trupla so imela dobro ohranjene kosti, katere je pokrivala mumificirana koža kakor tanko temno usnje.

Kamorkoli sta moža pogledala, povsod so zrl vanju obrazi mumij. Povsod... povsod... Vsi so bili enaki, ti Inki, gledalo je, da so bili tudi vsi enake starosti. Vsi enaki po smrti...

Zdravnik je stal kakor ukopan in je imei široko odprte, plašne oči. Švicar pa je šel dalje.

»Pustiva za danes,« je svotoval zdravnik. Pa ni dobil odgovora.

Švicar je potegnil eno izmed mumij iz niše.

Bila je čisto lahka. Oblak prahu se jima je pokatil pred nos, ko sta jo izvlekla docela ven.

»Oglejva si ga, Nemara ima pri sebi kaj takšnega, kar bi pomenilo kak podatek.«

»Beživa rajši. Glejte, kako drsi prah izmed kvadratov! Gotovo se bo obok udrl! Dajte hitro, ra vraga!«

V resnici se je zganil mogočen kvader v oboku in neslišno zlezel v hodnik, tako da je popolnoma zaprl vhod dalje.

»Moj Bog.« je kriknil zdravnik, »če bi se bila le eno samo minuto še pomudila, pa bi bila ujetala.«

»Resnično,« je rekel Švicar, »malik res žre ljudi!«

Potem pa se je s šestilom spravil nad mumijo.

»Stolpasti črepija... obrazni kot šestdeset stopinj... kakor pri vseh Peruancih. In sicer... nič drugega. Nobenega nakita, nobene zapravnice... prav nič. Vrag vzemi!«

»Pojdiva že ven,« je silil zdravnik.

»Nič za las nisem prišel dalje v svojih studijah,« je vzdihoval arheolog. »Nič za las... Mari vem, kako so gradili stavbe, kako živeli, se oblačili, mislili, molili... mari vem kaj več kakor ves svet?«

»Mrtveci so vedeli...« je nalvno pripomnil zdravnik.

Mumija pa je struclala v nju in na usnjatem obrazu so se ji začrtale jarke sence. Zdelo se je, da se jima boče prezirno nasmešili.

»Ali veste, komu je tale mumija podobna?«

»Bolnemu Francozu, s katerim sva skupaj spotovala.«

»Tudi meni hodil na misel oni Francoz. Bržkone je tudi on hodil že enkrat po najjujnih petih.«

»Odnese sta mumijo venkaj. Zunaj se je bila medtem že noč napravila.«

Peruanci so plašni sedeli okrog ognja. Porfirio je javil, da nočejo dalje ostati v bližini templja, ker se boje.

Naložili so mumijo, toda nosači so izjavili, da je ne vzamejo seboj. Morali so jo odnesti nazaj v tempelj in jo položiti k nogam boga s kačjo glavo.

Meško gledaje je jezdit arheolog poleg zdravnika na čelu spremstva nazaj.

»Kaj pa mi vemo? Puble, domišljave butice? Kaj pa mi Evropejci vemo o starih kulturah? Trdimo, da smo na višku razvoja človeka — kaj pa mi vemo, kakšni viški so bili doseženi pred petdesetisoč leti? Kaj pa mi vemo? Oni mrtveci so vedeli — pa so jim usta za veke zaprta...«

Walt Green:

Liliputanci

Faktično žive še danes. Ono, kar so pisali za otroke o Guliverju in tako dalje, to je bilo pač za otroke. Liliputanci so in so prav civilizirani ljudje, bi dejal, še preveč. Nekaj pa imajo, kar jih loči od Angležev ali Francozov, namreč so uradni. Bom nekaj povedal.

Brzovlak drvi. Osemnajst voz. V zadnjem so goveda, v predzadnjem tovar jaje, ki gredo na trg v Liliput. V mojem vozu velika gnječa. Vse gre v Liliput, tam je velesejem, industrija, trgovina, motorji, avtomobili, aeroplani, živinska razstava s premijami, umetniška razstava, lepotne tekme, vse mogoče. Vozovi so vsi polni kričočih plakatov — velesejem v Liliputu.

Pa ti gre brzovlak, pa zapiska. In začne nato čedalje počasneje teči. Pogledam skozi okno. Kaj, sredi gozda? Nemogoče!

Vse se gnete k oknom. Pa ne, da bi bila nesreča?

Vse glave vseh potnikov se tlačijo skozi okna in strme gori k lokomotivi. Iz te skočita vodja in kurjač in živahno gestikulirata. Kakšen vrag...

»Nekaj je na tiru,« se oglasi debela dama zraven mene.

»Nekaj kakor deblo ali kaj,« odvrnem. Medtem so se potniki že vsuli iz vlaka. Nekaj časa so postopali okrog svojih voz, ko pa vlak le ni hotel naprej, so jo počasi mahnil k prvemu vozu in nato stali okrog lokomotive. Tam je bilo celokupno železničarsko seboje zbrano okrog brzovojnega droga, ki ga je ponoči nevihta podrla baš na tir. Smola tak! Pa še velesejem! Najmanj četrt ure bo zamude.

Ko je stvar trajala že pol ure in so železničarji še ravno tako obupani stali okrog brzovojnega droga, ne da bi ga odstranili, je zavpil v gneči potnikov debel gospod:

»Kaj pa, zlodja, stojte in gledate? Mi moramo vendar na velesejem! Primite no in odvalite drog!«

Kurjač in preščajec voznih listkov sta se spogledala, namignila drugemu sprevidniku in vsi trije so prišli za drog.

»Stojte!« se je tedaj oglašil močan, uraden glas.

Bil je inspektor, ki se je baš pokazal iz poštnega voza in dostojanstveno korčil na »lice mesta«. Instinktivno se mu je množica umikala in prišel je do brzovojnega droga na tiru skozi pravcat špalir.

»Izpustite drog!« je ukazal.

Kurjač in sprevidnika sta izpustila drog.

»Kje so vaša mesta, a?«

»Debelo so gledali ljudje inspektorja, toda ta je bil neizprosno uraden. Kurjač si je mislil: sedaj bo ukazal, naj potniki odstranijo drog. Pa je kurjač obračal, inspektor obrnil.

»Nazaj na lokomotive! Potniki v vozove!«

»Debeli gospod iz množice se je osmelil:«

»Gospod inspektor! Kaj pa vendar mislite?«

Mi moramo na sejem in smo že trideset ur tu zamudili. Prava reč je odstraniti s tira take brzovojnega droga. Če ga ne bodo vaši ljudje, ga bomo sami, samo da pridemo dalje. Hajd, naj pride še par možakov, bomo takoj naredili!«

»Nič koraka, gospod potnik,« je zavpil inspektor.

»Gospoda potniki, moram vam uradno zadevo pojasniti. Tale brzovojni drog je samo na videz kos lesa. Samo na videz, pravim. V resnici pa je ta drog last ministrstva za pošto in brzovoj. Mi smo v resnici uslužbenci ministrstva za železnice in vi ste v resnici potniki. Nihče od prisotnih nima pravice droga odstraniti. Odstranilo ga bo osebje ministrstva za po-

ZLATE VLASNICE

Konec.

»To priznanje je napačno, ker so mi ga izsilili z mučenjem. V resnici je pa tako, da sem bil najprej tri dni zadržan, ko mi je bil stari vrtnar sporočil vabilo moje tašče. Ko sem potem slednjič prišel na obisk, sem našel samo tašče. Svoje zaročenke sploh nisem videl žive. Kako naj bi jo bil potem zapeljal?«

»Od koga si pa potem prejel nakit?«

»Od hišne oskrbnice. A Hsiu sama je ostala skrita za zastorom. Očitno mi je moje tridnevno zakasnitev, menila, da je postala najina poroka zaradi tega nemogoča in me prosila, naj ohranim nakit v spomin. V tem, ko sem bil še govoril z mojo tašče, se je A Hsiu umaknila v svojo sobo in si tam končala življenje. Zakaj, tega še danes ne vem.«

»Ti dalje zanikaš, da bi bil kdaj prišel v hišo Ku od zadaj skozi vrtna vrata?«

»Da.«

Cenzor se je obrnil proti vrtnarju in nadaljeval:

»Ali si gospoda Lu sam videl, ko si prišel z njemu namenjenim sporočilom?«

»Ne.«

»Kako moreš potem vedeti, da je bil obiskovalec, ki si ga tisto noč spustil skozi vrata, gospod Lu?«

»Sam se je izdajal za gospoda Lu, nakar sem ga spustil v hišo, kakor mi je bila ukazala moja gospodarica.«

»Koliko časa je trajal njegov obisk?«

»Kakor sem slišal, je ostal pri večerji v rdečem paviljonu. Pozneje so mu v sobo za goste, ki se nahaja v vzhodnem križu, prinesli bogate darove. Bilo je ob času petega bobnjanja, ko je hišo pri zadnjih vrtnih vratih zopet zapustil.«

»Ali si spustil v hišo gospoda Lu tudi ob njegovem drugem obisku?«

»Ne, vrtnar. Drugič je prišel skozi glavna vrata.«

»Gospodarica je bila tako želela, ko sem nesel sporočilo.«

Cenzor je prekinil zasliševanje vrtnarja in vprašal mladega moža:

»Zakaj si se poslužil glavnega vhoda in ne vrtnih vrat, kakor ti je bilo naročeno?«

»To se je zgodilo iz nezaupnosti, ker nisem bil gotov, kaj nameravajo z menoj.«

»Ali spoznaš v njem obiskovalca, ki si ga bil takrat spustil v hišo?« se je cenzor zopet obrnil na vrtnarja.

»Tega ne morem z gotovostjo reči. Takrat je bila črna tema.«

»Komu si povedal, kar si imel sporočiti.«

»Neki stari služabnici.«

»Ali si s kom drugim govoril o stvari?«

»Ne.«

»Lu, ti si bil na obisku v vasi, ko je prišlo sporočilo. Kako daleč je iz vasi v mesto?«

»Uro hoda od Severnih vrat. Prejel sem sporočilo od dedke še tisti dan.«

Sedaj je cenzor udaril s pestjo po mizi in nevoljen zaklical:

»Ti trdiš, da si se tri dni obotavljal z obiskom. Pri tako dobrem sporočilu in tako kratki poti je to popolnoma izključeno. Lažeš, to je čisto jasno.«

»Gospod, ne srđi se nad menoj in poslušaj me. Reven, kakor sem, sem bil šel oni dan do svoje tete, da bi mi dala nekoliko riža. Ko je prišlo sporočilo, sem se hotel prav za prav takoj odpraviti na pot. Toda nesreča je hotela, da sem bil preslabo oblečen. Zato sem prosil svojega nečaka, da bi mi posodil za obisk primerno oblačilo. Bil je pripravljen to storiti, a je moral v neki poslovni zadevi takoj z doma ter se je vrnil še-le naslednje popoldne. Tako sem izgubil dva dni.«

»Ali je tvoj bratranec vedel, iz katerega razloga si ga prosil za obleko?«

»Gotovo da.«

šte in brzovoj in jaz sem zato tu, da zadevo javim mojemu pristojnemu ministrstvu. Takoj se podam v uradni voz in spisem poročilo. Jeli na vlaku dresina?«

Ljudje so imeli dolge obraze, od presenečenja nihče ni znil niti črke.

»Jeli dresina na svojem mestu, vprašam, sprevidnik?«

»Je, gospod inspektor,« se je zbudil sprevidnik.

»Tako jo pripravite, da se na njej podaste v Liliput in izročite poročilo.«

Kaj takšnega še nisem videl in vem, da mi noben moj rojak Anglež ne verjame, kaj šele Francoz. Ampak so se godile potem še vse hujše reči. Zanimal sem se za stvar in v dnevnih sem zvedel potem vsega skupaj tole:

Sprevidnik je sedel na dresino, inspektor mu je izročil obširen akt okrog poldne in ob štirih je bil sprevidnik z aktom v Liliputu. Ob šestih je našel ministrstvo za železnice, pa so uradniki ravno že odhajali in je moral čakati do drugega dne ob osmih. Drugi dan ob osmih se je izkazalo, da sprevidnik nima pristopa do ministra in je moral sprevidnik nazaj k inspektorju po pooblastilo. Videl je na licu mesta, da so potniki že zapustili brzovojkovec in odšli peš dalje. Samo goveda so še mukala v zadnjem vozu in v predzadnjem so bila še jajca.

Teden dni nato je bil akt inspektorja rešen in čez mesec dni se je pojavil med akti na mizi ministra za pošte in brzovoj. Čez dva meseca je bil rešen tudi ta in tri mesece pozneje je bila sestavljena uradna komisija, ki je čez pol leta odpotovala in čez leto dni podala poročilo o zadevi brzovojnega droga.

»Kako se imenuje tvoj bratranec in kje stanuje?«

»Liang Sang Pin. Stanuje v hiši moje pokojne tete, zunaj pred Severnimi mestnimi vrati, nedaleč od kanala.«

Sedaj je cenzor sejo zaključil in odpustil navzoče. Naslednji dan je bil na vratih yamena, v katerem je imel cenzor svoj sedež, naslednji razglas:

»Jaz, cesarski cenzor, sem nekoliko obolel. Navzoči mandarina naj se zmenkrat vrnejo na svoja službena mesta in čakajo tamkaj njihovih navdovij.« —

Odkar je bil ubogi Lu obsojen na smrt, je začel njegov bratranec Sang lažje dihati. Sedaj mu je bilo v mislih samo še eno, kako bi mogel mali zaklad, ki mu ga je prineslo njegovo postalovstvo, kolikor možno ugodno naložiti. Nekega popoldneva je zopet sedel v svoji sobi ves zamišljen v to vprašanje, ko ga je nemudoma predrmal glasen hrup pred hišo. Pogledal je ven in opazil kup ljudi, ki so se zbirali okoli moža v belom žanem oblačilu. Ta mož je vihtel v rokah balo blaga in v južnem narečju naznanjal, da ima naprodaj lažje sukna po izredno nizki ceni. Blago prodaja le skupaj, ker mora zaradi očetove smrti hitro odstopiti domov in se ne more muditi s prodajo na drobno. Zato pa ne gleda toliko na ceno. Njegova lažja čaka nekaj korakov oddaljena v kanalu; kdor ima veselje do kupa, naj gre takoj z njim, da si ogleda blago.

»Stoj,« si je dejal Sang Pin, »tu bi bilo morda nekaj zate, da dobro naložiš kapital.« Potem je odprl hišna vrata in stopil k trgovcu.

»Kako velika je tvoja zaloga in koliko zahtevaš zanjo?« ga je vprašal.

»Štiristo bal za smešno ceno dvesto taelov.«

»Ali bi kaj popustil, če bi se našel resen kupec?«

»Ob takojšnjem plačilu dam pet odstotkov popusta. Samo, da morem preje odpotovati.«

Sang Pin je odšel s trgovcem na ladjo in začel počasi in natančno pregledovati blago. Držal se je čemerno in mu na blagu ni bilo všeč ne to ne ono. Trgovec je postal nepotrpežljiv:

»Ti si pa že resen kupec, ti; samo blago mi boš spravil v nered in kradeš mi moj dragocni čas!«

»Zakaj naj bi pa ne bil resen kupec?«

»Ali sploh imaš potrebno gotovino?«

»Kako da ne! Torej čuj: osemdeset taelov dam za polovico tvoje blaga.«

»Tvoja ponudba je smešna! Potem bi vendar moral iskati še enega kupca za drugo polovico. Rekel sem že, da s teboj samo čas tratom.«

In nasproti okolu stoječim je dodal posmehljivo:

»Vidim, da tu ob Severnih vratih ni nobenega med vami, ki bi spravil skupaj tisto malo denarja, da bi kupil mojih štiristo bal. Dobro, pa poskusimo ob Vzhodnih vratih.«

Toda Sang Pin je bil s tajnim pohlepom že davno izračunil dobiček, ki bi mu ga vrlega ta ugodna kupčija. In ni bil voljan dopustiti, da bi mu šla lepa prilika po vodi.

»Ne bodite vendar tako nestrpni,« je miril trgovca. »Sam vzajem celo partijo. Povejte zadnje ceno.«

»Dobro, potem ti popustim dvajset taelov.«

A Sang Pin je na vsak način zahteval dvojni popust. Po dolgem botanju sta se ob prigovarjanju okoli stoječih pogodila slednjič za sto in sedemdeset taelov proti takojšnjemu plačilu.

»Trenotno nimam toliko gotovine pri se-

bi. Ali vzameš za ostanek nekaj srebrnine in zlatnine?«

»Ne rad; ker pa še poteka, naj bo.«

Sang Pin je nato prosil trgovca, naj gre z njim v stanovanje, kjer mu je potem poleg sedemdeset taelov v gotovini izročil še štiri srebrne čaše in šestnajst zlatih vlasnic, ki jih je bil zadnjič prejel iz rok A Hsiu. Nakit sta natančno štela in je vrzel točno sto taelov, tako da je bila kupčina polna. Sedaj je dal tuje svoje blago iztovoriti in ga spraviti v Sang Pinovo hišo. Potem se je hitro poslovil. Sang Pin pa si je zadovoljno mel roke, ker so mu je posrečila tako ugodna kupčija. —

Par ur kasneje so ga zgrabili cenzorjevi biriči in ga odvedli v namestitveno mesto Lin kung, kjer so ga zaprli. — Naslednje jutro so naznanjali javni razglas, da je cesarski cenzor zopet okrevan in bo naslednji dan nadaljeval svoje seje.

Na novi seji so izklicali kot prvo zadevo, ki pride na dnevni red, slučaj Lu. Tu je množica presenečena opazila, kako so privledli v dvorano zvozanega Sang Pina, ki je moral na ukaz stražnikov poklekniti pred sodniško mizo. In neposredno nato je grozeče zagrmelo na njegovo uho:

»Kaj si počel v hiši Ku?«

To vprašanje je grešnika zadelo kakor strela z jasnega neba. Toda še predno je našel čas, da bi se zbral in začel jecljati odgovor, ga je še bolj uničujoče nego prvi zadel drugi udarec. Uradni sluga je nenadoma stopil pred klečečega in mu pomolil tik pred oči na podstavku srebrno čašo in več zlatih vlasnic. Obenem je v drugo zagrmelo s sodniške mize:

»Odkodi si imel ta nakit?«

Vprašani se je plašno ozri v cenzorja in v svojo grozo spoznal v njem trgovca, od katerega je bil zadnjič kupil sukno. Presenečenje je bilo popolno. Sang Pin ni mogel drugega, nego da je izjecljal besede:

»Smrti sem kriv.«

»Dobro, priznanje ti prihrani mučenje. Sedaj se izpovej.«

In Sang Pin se je izpovedal. Potem se je izrekle razsodba, ki se je glasila na smrt z obglavljenjem. Obsojenca so odvedli. Obenem je dal cenzor po nedolžnem obsojenemu Lu sneti vezi ter ga je proglasil za opravičenega.

Z rastočim začudenjem je stari gospod Ku sledil presenetljivemu poteku razprave. Sedaj mu je bilo namah jasno, zakaj mu je bil cenzor pred sejo predložil nakit in ga vprašal, če spozna v njem svojo in svoje žene lastnino. Sedaj po končani obravnavi je čestital »nečaku« poln resnične občudovanja. Smehljaje je ta hvala zavrnil:

»Ključ do tajne je ležal v nakitu, to mi je bilo iz vsega početka jasno. Od krivca sem moral nakit izmamiti, da bi mu neizpodbitno dokazal krivdo. V ta namen sem se preoblekel v trgovca s suknom.«

To je bila zopet ena tistih mojstrskih cenzorjevih potez, zaradi katerih je daleč naokrog slovel, pa so se ga tudi bali.

Toda nič manj čudna niso včasih pola Previdnosti! Kdo bi si bil mislil, da pride mladi Lu nekega dne vendarle še v hišo Ku kot zet!

Bilo je čisto podobno hudobnemu značaju Sang Pina, da je hotel še malo pred svojo usmrtnico doživeti zadoščanje, da bi svojo sovraženo ženo zapletel v svojo pogubo. Brez sramu je obdolžil svojo ženo, da ga je prav za prav ona napeljala v tisto lopovstvo. Toda mlada žena, ki je bila našla zavetje pri svojem starejšem bratu, je pravočasno zvedela za grozečo nevarnost. Bil je odlašanja je stopila v nosilnico in se dala odnesti v hišo Ku. Ko so jo sprejeli, se je vrgla gospodarici k nogam in ji vsa v solzah izročila ločitveno pismo, ki ga ji je bil Sang Pin lastnoručno napisal in potrdil s svojim pečatom.

Prepričan o njeni nedolžnosti, je gospod Ku posrbel, da se je postopanje proti njej nemudoma ustavilo. A še več nego golo usmiljenje je vzbudila ljubka mlada žena v srcih obeh starih osamelih zakoncev. Ta postava, ta glas, te ljubeznevne poteze! Bilo jima je, kakor da bi bila pokojna A Hsiu sama vstala od mrtvih. In ona, ki je ostala brez staršev, je radošne srea sprejela predlog, da naj v bodoče v hiši Ku, ki je bila sedaj brez otrok, zavzema mesto hišne.

Gospa, ki jo je pohčerila, je pa storila še nadaljni korak. Ali naj mlada žena svojo lepoto in mladost zakoplje v hladni osamlosti in žalovanju? Ali ni bilo treba popraviti mlademu Lu prizadeto težko krivico? In tako se je gospod Ku osebno odpravil k njemu. In ko se je bil zaradi prizadete žaltive opravičil, in ga je počastil s predlogom, naj pride v njegovo hišo kot soprog njegove pohčerjenke. Tako je postal ubogi Lu vendarle še zet ponosnega gospoda Ku.

Kako presenečen pa je bil Lu, ko je v svoji nevesti spoznal bivšo svojo svakinjo! Med obema je že od nekdanj obstajalo čustvo medsebojnega nagnjenja, in tako sta postala sedaj najskrebniji par. Njuno gorka je bilo sedaj konec. Mlada žena, katere zakon s Sang Pinom je bil ostal brez otrok, je osrečila svojega moža z dvema sinovoma. Mladi Lu pa je sijajno prestal državno izpito in po smrti ženinih adoptivnih staršev postal dedič njihovega velikega premoženja.

(Konec.)

Z A NAŠE MALE

Mirko Kunčič:

Ptiček z dvema kljunčkoma

Ilustriral J. P.

86.

Prva žena je izpregovorila:
»Jaz sem Krivica — najmogočnejša vladarica tega sveta. Moja kraljevska oblast sega od vzhoda do zahoda, število mojih podložnikov sega v milijone, moje je bogastvo, moja je slava tega sveta... Deklica, pojdi z menoj! Če si slave in bogastva želiš — pri meni ju dobiš.«

Druga žena je izpregovorila:
»Jaz sem Pravica — tolažnica žalostnih, zaščitnica bednih in teptanih. Deklica, pojdi z menoj! Ne obljubljam ti slave in bogastva, a če si poštenje in čisto vest ohraniti želiš — pri meni ju boš ohranila do groba.«

Prav nič ni ugibala Terezinka, kako bi in kam.

»S teboj pojdem!« je odločno dejala kraljici Pravici — in v tistem je — o čudo božje — vse izginilo pred njo...

87.

Na mestu, kjer sta pravkar še stali skrivnostni ženi, se je pojavilo nekaj snežno belega, še bolj skrivnostnega, in izpregovorilo s slovesnim glasom:

»Jaz sem duh pobožnega romarja, ki ga je graščak pred leti oropal in umoril. Maščeval sem se strašno nad brezbožnikom: moja kletev se spremenila graščakovemu edinega sinka v ptička z dvema kljunčkoma. Ukleti pobič je moral odleteti po svetu in peti z enim kljunom noč in dan vso žalost in obup onih, ki jim je njegov oče kdaj krivico storil, z drugim kljunom pa vso razbrdanost in bogokletno veselje brezsrčnežev. Blagor ti, deklica! Nisi kakor tisoč drugih zahlepela po bogastvu in slavi; izbrala si si boljši del. Zato naj bo moja osveta, moja kletev nad tem gradom dopolnjena!«

Rekši je duh neslišno in skrivnostno, kakor se je pojavil, izginil.

88.

Tedaj je odnekod — tii! — kar koj pritetel ptiček z dvema kljunčkoma in ljubece sedel strašno iznenaden in vzradošeni Terezinki na razprt dlan.

(Dali! prih. nedelje.)

Joža Vojratlić:

Trije junaki

Tonček je dobil od birmanskega botra majhno, lično puško v dar. Te je bil od vseh daril najbolj vesel. Kako tudi ne, saj še veliki ljudje nimajo vsi pušk. Poslej sta se z bratem Tinčkom igrala dan za dnem samo s puško. Automobilček, trobenta in druge reči so prišle le redkokdaj na vrsto. Največkrat pa sta se igrala lovca.

V nedeljo sta jo mahnila v gozd na lov. Saj lovec tudi grede vsako nedeljo, sta dejala.

»Tonček, danes bom pa jaz lovec, kaj boš vedno le ti.«

»Kaj? Ti — lovec? Kje pa znaš streljati?! In še puško mi pokvariš.«

Tinček je bil strašno hud:

»Kakaj, ko bom jaz šel k birmi, ti tudi ne bom dal svoje puške nikoli v roke.«

Tonček se je moško razkoračil in pomilovalno dejal:

»Ne moreš, bratec, res ne moreš. To ni kar tako. Premajhen si še!«

»Kakor hočeš. Pojdem pa domov mami povedat, da mi nočeš dati puške. Saj so dejali, da se morava oba igrati z njo.« In se je odločno obrnil, da bi šel.

No, nazadnje je vendar obveljalo, da je bil Tinček lovec, saj se drugače Tonček ne bi mogel igrati.

Ponosno je vrgel puško na ramo in se na moč resno in važno držal.

Preden pa sta fantiča začela loviti, sta se jela meniti, kam se bo »zajec« skrill.

»Poslušaj! Vse ti bom natančno razložil,« je dejal Tonček, moder in izkušen lovec. »Glej tisto smreko tam in pri njej grm. Tam notri bom skrit. Ti pojdi po gozdu daleč naokrog, potem me prepodi, da me ustreliš. Če ne bom padel pri prvem strelu, moraš večkrat ustreliti, saj veš, da znaš slabo streljati. Pojdiva!«

In sta šla: Tonček v grmovje, Tinček pa moško v gozd.

Cez nekaj časa se je Tinček-lovec obrnil in se jel bližati grmu, kjer je bil Tonček-zajec skrit. Zažvižgal je, da bi »zajec« vedel, da se bliža lovec.

Še par korakov.

Hopla! je Tinček-zajec smuknil iz grma, Tinček-lovec pa je prislonil puško in pomeril.

Takrat pa, hu — —

»Beživa, beživa!« je Tinček-lovec na vse grlo zakričal, vrgel puško daleč od sebe in stekel, kar so mu dalje mlade noge — Tonček-zajec seveda urnih krač z njim...

Šele daleč proč od gozda, sredi polja, sta se fanta vsa zasopla ustavila.

»Ja, kaj pa je bilo takega?« je Tonček-zajec ves začuden vprašal.

»Veš,« je Tinček-lovec ves blede in prestrašen zajeljal, »veš, ko sem prišel do tvojega grma, je iz nasprotnega grma planil — pravi divji zajec...«

Joj, kako sta na te besede pobiča spet jela teči. Ustavila sta se šele pred domačimi vrati, kjer sta jela na vso sapo pripovedovati mami, kako bi ju bil kmalu v gozdu pravi divji zajec ujel in s kostmi vred požrl...

Zakaj — zato

- >Le zakaj te zlate zvezde noč in dan nam sevajo?<
- >>Da nam trudne nočne sanje v plašček svoj odevajo.<<
- >Pa zakaj na vrtu rože krasno pisane cveto?<
- >>Da nad njimi se raduje naše žalostno oko.<<
- >In zakaj na drevju ptičke žrgole ves božji dan?<
- >>Da nam pravijo, kako je božji svet krasen...<<

Vinko Bitenc:

Hlapec Lukec s svojo čudežno harmoniko

Hlapec Lukec je služil v hribih pri bogatem gruntarju. Ni se mu godilo bogve kako dobro, pa je bil vendar vesel in zadovoljen. Ljudje so sicer pravili — in kaj ljudje vsega ne pravijo! — da je nekoliko prisrčen. Ampak hlapec Lukec si tega ni jemal preveč k srcu. Takole ob poletnih večerih, ko je družina po večerjala, je vzel svojo harmoniko s police, jo široko raztegnil in zagodel kar se da poskočno in veselo:

»Tralala, hopsasa, tralala, mi snop pa fatije s hribov doma.«

Na mah so se zbrali pred hišo vaški otroci:

»Lukec gode na harmoniko!«

Otroci so se razvrstili v polkrogu okoli hlapca. Dolgo časa so verno poslušali, nazadnje so se pa naveličali večnega »trugmiganja« in so v en glas nepotprežljivo zavrečali:

»Lukec, zaigraj kaj drugega!«

Hlapec Lukec se je široko zasmejal, zakaj

dobro se mu je zdelo, da otroci tako obrajtajo njegovo igranje.

»Katero pa naj zaigram, a?«

Vseprek so zakričali otroci:

»Tisto, saj veš, ki si jo zadnjič ob žegnanju!«

»Tisto? Aha — pa naj bo!«

In hlapec Lukec je spet raztegnil harmoniko.

»Tralala, hopsasa, tralalala...«

Ampak vaškim razposajencem tudi to ni bilo všeč. Stacunarjev Bine je bil najbolj navihan med vsemi. Razkoračil se je pred hlapcem in rekel:

»Lukec, danes pa ne znaš igrati; tvoja harmonika hrešči kakor škatlja.«

Vsi otroci so se zasmejali Binetovim besedam.

Hlapec Lukec je mahoma prenehal igrati in položil harmoniko na klop. Jezno so se mu zasvetile oči.

»O salabolski paglavci, boste vi mene učili! Cakajte no!«

Pograbil je brezovo metlo, ki je stala v kotu in zapodil nagajivce. — Domača dekla je baš stopila iz veže na prag in je videla ta prizor.

»Prismode — kaj se spet podiš za otroci? Saj pravim, kmalu boš dobil listek za vojake, pa si še tako otročji! Alo, Lukec, spati!«

In hlapec Lukec je takoj pozabil na jezo, ki so mu jo povzročili vaški paglavci, zasmejal se je veselo, kakor vedno in in odšel v hišo.

Nekega dne je dekla pri kosilu tarnala, kakšno nadlego delajo podgane v svinjaku in da požro svinjam vsak dan polovico hrane. Vsi domači so se odpravili na lov na podgane, toda brezuspešno. Celo velik maček, ki ga je bil gospodar zaprl v svinjak, je skozi lino pobegnil pred gnusnimi požeruhi.

Tedaj pa se je hlapec Lukec spomnil svoje harmonike in dejal:

»Jaz sem jo pa pogruntal! Eno zagodem na harmoniko, mogoče bo godba pregnala lakotne podgane.«

Vsi so se zasmejali neumni šali Lukčevi, rekli pa niso nič.

Hlapec Lukec je prinesel harmoniko, sedel na rob svinjskega korita in pričel igrati:

»Tralala, hopsasa, tralalala...«

In glejte čudo! Podganie so kakor besne pričele švigati semintja. Lukčeva godba jim je bila najbrž strašno zoprna, kajti polgoma so se bile porazgubile po razpokah in luknjah svinjaka. Hlapec Lukec pa je godeč, godeč, godeč...

Ko je končal, ni bilo v svinjaku nič ene podgane več. Od tistih dob so imele svinje mir pred njimi in dekla se ni več pričetovala pri gospodarju.

Glas o čudežni harmoniki je šel čez čez fara naokoli; vsakdo je hotel videti hlapca Lukeca in slišati njegovo harmoniko. — In tako so zvedeli o tem tudi mestni gospodje, tisti namreč, ki pišejo v časopise. Neutegoma so poslali po hlapca Lukeca v hribe. Ko je prišel v mesto, so ga dali fotografirati. Eno od tistih fotografij mi je podaril hlapec Lukec in jaz jo poklanjam vam, mladi čitatelji.

Melica in čebelica

Rožice brya Melica,
kar pridrenč čebelica:

»Deklica, pusiti rožice, da na zvončih uhočije.
Jaz jim odam sladki med,
ne da bi siria lahtni cost —
mama ti z medom kruh sladi,
rožica še naprej diši.«

Puzno počimš Melica,
kar je pone čebelica.
Rožice na do več trgala —
raši med sladiki do kralja...

Vinko Bitenc:

Mala Doroteja

Ko zbudi se, nos pomano naša mala Doroteja, ko odpre oči zaspane, pa se radostno zasmeja.

Tale stvar je namreč taka: mlado jutro v sobo gleda, a na mizi punčko taka žgancev mastnih polna skleda.

Pa se vendar vstavi zmoti mala Doroteja nato: preden žgancev se poloti, skrbna mamica jo vpraša:

»Si se že umila, Teja, si že otenaš zmotila? Vzame te berat Andreja, v kožo boš se pokorilale!«

Joj, kako sreč ji bije, ko zakuje te besede! Urno moli, se umije in nato za mizo sede.

Slastno zdaj zajema žgance, mleko pije Doroteja. — Sam naj gre berat Andreja, — misli si in se zasmeja.

87.

Dragi Kotiček striček!

Oprost, ker Ti kele proči pišem. Hodim v peti razred ljudske šole na Vidu. Zdad bom šel v gimnazijo. Ko bom dočrtil gimnazijo, se bom episal v vojno mornariško akademijo in postal posejnik vojne ladje. Potem se bom vedno vozil po morju. Če hočeš, bom tudi Tebe kam peljal, da boš videl, kako je na vojni ladji; a glavna je, da Te bom peljal zastoj.

Ob nedeljah, ko dobim »Slovenec« s roke, prečitam najprej praeljica »Ptiček z dvema kljunčkoma«. Ta praeljica mi je zelo všeč, samo pre malo jo je. Nato pa prečitam Tvoj kotiček.

Kaj pa Požgančev ota? Ali jih še vedno tako hudo revmatizem lare?

Doma imamo tudi lepe zajčke, nekaj starih in pa precej mladih. Jesti jim dajem jaz. Vsaak večer grem z vozikom po travo. Pošiji mi svoj naslov in prinesem Ti snega lepega mladega zajčka, če hočeš, pa tudi dva.

Naj bo za danes dovolj. Prvaim Te, da priobčiš moje pisemce v svojem ljubem kotičku.

Te pozdravlja

Zdravko Jermik,
učenc 5.a razr. na Vidu.

Odgovor:

Dragi Zdravko!

Zdaj, ko stojiš takorekoč že na pragu hiše, v kateri se na družna in na lehele prodaja učenci, se pa res že kar na moč postaravi. Čez par let boš tako moder in učec, da boš prekosil samega Požgančevnega osta, ki so tako strašno modri in učeci, da jih prebivalci vse veseljine prilijče hiše, v kateri ota stanujeja, na vso moč občudujejo.

Porečnik vojne ladje boš postal? No, strpmo takom, kdaj se bo to zgodilo, da se bom lahko odzval Tvojemu veseljujdnemu in celopriznamu povabilu. Po morju se voziti in to še celo zastoj — hoje, ali je še kaj lepšega in zanimivejega na svetu? Prmoj-kakšna, da ne? Torej, dragi moj, počur se, počur, da se bo kaj kmalu uresničil ali Tvojih in mojih sanj. Samo pomisli, dragi moj, samo pomisli, kako neizmerno ljubano bo te na troma ladje dva sedela. Ti — njen slavni poveljnik, jaz — Kotiček striček, se drža bana, v morsko vrtavo strmeja dva in z milim glasom v daljavo peja:

»Barčica po morju plava...«

Haj, ali dva srečnal Haj, ali se nama bo imenitno godilo! Haj, ali nama dva Požgančev oca neosobljivo za vse tol kar pušiti dolo od zelene zavisti, ka dolo skozi daljnogled lukati za nama...

Da mi zajčka puzajša v dar, je jako lepa od Tade. Se vidi, da si radodarni rok. Tudi, dragi moj, kaj naj pa jaz z zajčkom počnem? Ali naj ga žvega pohrustam s kožo in kosimi veči, ali kaj? Zaklati in iz kože dati bi ga za vse na svet, se hoči, ker se mi je muša, ki mi običajno in izvajajo na nos sede, tako smili, da je ne udajem, nego jo prijano napodim in ji le siocasa prijateljico zakličem: »Srečno pol, draga muša, pa se kaj prid v oči!« Vse kaj napravi z zajčkom? Daj ga namesta meni kakšnemu revmatizmu, pobiča — in jaz Ti bom kaj hvaležen za to, kakor te bi ga bil meni dal.

Lepo pozdravljen!

Kotiček striček.

Janeček: »Mama, gospod učitelj nas je danes v šoli vprašal, kaj nam je v šoli najljubše. Odgovoril sem: Pisanje in risanje.«

Mati: »In ti, Tonček, kaj si pa ti odgovoril?«

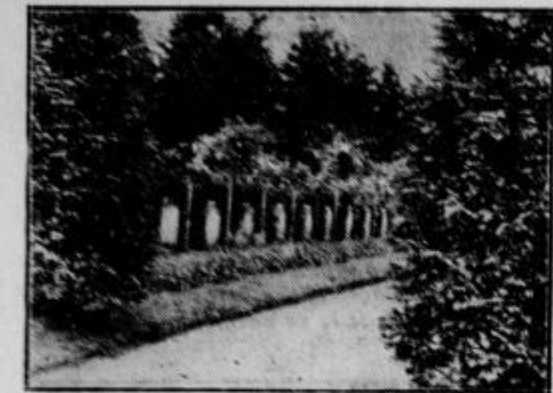
Tonček: »Da uroam najraje dekam.«

inž. C. Jeglič:

Na pokopališčih umira naša kultura

I.

Med živo in mrtvo Ljubljano se godijo čudne reči in Ljubljanci, ki hodijo obiskovat svoje rajnike pri Sv. Križu, se kar nič prav ne zavedajo, zakaj je sedaj na našem pokopališču tako nekam tuje in nemirno, kakor da ne spe pod gomilami naši ljudje. Sicer se skoraj vsako leto kdo spomni, da v priložnostnem članku za Vernih duš dan napiše tudi kakšno kritično opazko ali zabavljivo glede uredbe naših pokopališč. Toda v resnici ni opaziti na ljubljanskem pokopališču še ničesar, kar bi pričalo o smotreni estetski kontroli. Ne bi bilo prav, če bi krivdo za napake, ki jih bomo nekaj našli v tem članku, zvrčali kar na upravo pokopališča; ako naj le-ta uravnava in izvršuje nov pokopališki red

Ta preprostost in enotnost vojaških grobov nam več pove kot največji in najlepši spomenik nad paradno grobnico.

po predpisih estetske kontrole, mora najti primerno razumevanje in podporo tudi iz občinstva samega in zlasti še podporo pri naših kulturnih delavcih. Zakaj uredba in vzdrževanje pokopališč zelo jasno in nazorno pričata o kakovosti narodove kulture. — Ta članek ima v mislih predvsem ljubljansko pokopališče; seveda je po naših krajih še dosti slabše urejenih grobišč, ali baš Ljubljana bi morala biti prva z dobrim zgledom!

Kdo ne umolkne, kadar ga obvladata najmočnejša ljubezen in najgloblja bolečina? Kjer so grobovi, tam je vzušje pobožnega molčanja, dokler duša govori. Danes se pa razlega po grobovih odurno govorenje kamnatih fraz. In pri nas se je zgodilo, da mrtvim na grob gradimo skladišča kamnoseške obrti in da se dom mrtvih spreminja v kričavo razstavišče kamna, peska, cementa in železa in prečudnega umetničenja. Pojdi pa poglej! Našel boš na našem pokopališču zelo moderne reči: ne samo raznolike, vrlo debele okvirje iz betona in kamna, ki z gromozansko trdnostjo oklepajo gomile, ampak tudi fotografije na spomenikih, ki so še zmerom v modi, tu pa tam celo napise z »gospodom« ali »gospodično«, in na bleščede belem pesku so postavljene že skoraj ob vsakem grobu fletne, naravnost ljubeznive klopice! Kje je spoštovanje do mrtvega bližnjega, ki spi v sosednjem grobu?

Krivično bi bilo reči, da Ljubljanci bolj kot drugod zanemarjajo grobove svojih rajnikov. Še kadarkoli sem bil pri Sv. Križu, sem srečal kakšno mamico, črno oblečenega moža pa hčerko siroto, sestre usmiljenke in druge dobre, zveste ljudi, ki hodijo moliti in zaljati grobove s cvetlicami. Prav tako ne bi rekli, da je le Ljubljanci posebno trdoglav in nedopovedan, če mu razlagaš, da prostor, ki ga je kupil za grob, ni njegova last ter da ne sme na njem gospodariti po mili volji in okusu; kakor komu velava navdušenje za umetnijo; tudi meščan najnaprednejšega nemškega mesta je protestiral in se ljuto razburjal, ko so mu prepovedali ovekovečiti spomin umrlega s fotografijo na nagrobniku! Treba bo pač naše ljudi šele vzgojiti in jih spet privaditi dobremu okusu. Kdo jih je doslej učil, kaj je lepo in kaj ni lepo? Koliko nerodnosti napravijo ljudje n. pr. z gipsastimi in marmornatimi angelčki; ali niso žaljujoči angelčki, ki plakajo in se emirijo ob grobovih, smešno nasprotje angelom iz nebes? In treba mu je povedati, kdor ne utegne pomisliti sam: tisti, ki počiva v Bogu, ne mara biti več ne »gospod« ne »gospodična«. Kje je kdo, da bi ugovarjal, če večši kamnosek z vso postrežljivostjo prepriča žaljujoče ostale, da se radi njih bridke žalosti ali radi njih imenitnosti spodobiti toliko in takšnega kamena za na grob? V duševnosti današnjega meščanskega prebivalstva se kažejo značilne posledice novodobnega življenja; kogar udari bolečina, zaupije na glas in hoče še na grobnem spomeniku oznaniti svojo bolečino — s kričavo, da se bo slišalo preko vseh sosedov; miselnost, ki posnema brezobzirno trgovsko reklamo na mestnih ulicah. Kako

Nasadi ob grobiščih so že dobro razviti, preden se začne pokopavanje.

drugače in preprosto lepo je še na nekaterih pokopališčih v hrbovskih vaseh! Ali na žalost se je po našem podeželju že močno razpaslo podivjano umetničenje z meščanskimi pokopališči.

II.

Ko sem potoval po Nemčiji, sem s posebnim zanimanjem ogledoval odnoda pokopališča. Nemci so že temeljito spoznali grehe, ki jih je zakrivil propad estetske kulture v minulem stoletju, in so se v poslednjih treh desetletjih z vso vnemo lotili naloge, da dostojno reformirajo uredbo pokopališč. V estetskem naziranjju glede oblikovanja pokopališč je videti v Evropi dve dokaj nasprotni kulturni struji: južno od Alp grade predvsem s kamnom, v severni kulturi prevladuje kot gradbeni element in izraz čustvovanja živo rastlinje. Pa sem gledal slike največjih italijanskih in francoskih grobišč, ki kljub silnim, bogatim stavbam in dragocenim spomenikom bude v duši neprijazen občutek strahote in se kar nič ne dajo primerjati s pokojno preprostostjo in lepoto danskih in švedskih pokopališč. In pri nas? Mislim, da bi zlasti Slovenci, ki nam je tako lepo domovanje v blagoslovljeni narodi, pod cvetočimi planinami in med mehko zelenino gozdov in travnikov, zelo grešili, ako bi hoteli izliti svojo duševnost le v trd kamen.

V Monakovem imajo slavno gozdno pokopališče, ki ga je leta 1907. uredil Grässel (glej Dobidov članek v Mladiki 1928). Grobovi so tu razvrščeni pod drevjem in po jasah krasnega smrekovega gozda. Grässel je prvi uveljavil moderna načela glede nagrobnikov ter z vztrajno doslednostjo preganjal s pokopališča samovoljnost in izrodke pokvarjenega okusa. Za vsak oddelek se je vnaprej določila velikost, oblika in gradivo nagrobnikov, tako da se je takoj pojavila enotnejša, mirna slika pokopališča. Še leta 1875. je začel Cordes v Hamburgu urejati svetovnoznano centralno pokopališče v Ohlsdorfu v obliki krajinskega parka; v duhu tedanje romantike so grobovi skriti med kulisami grmovja in drevec. Svarnjari in tudi zato lepši je novejši, po Linnejevih načrtih arhitektonsko urejeni del tega

Romantično pokopališče v parku (Ohlsdorf) v Hamburgu.

ogromnega pokopališča, ki obsega preko 370 ha. Nemci imajo slična pokopališča še v nekaterih drugih mestih (n. pr. krasen gozdni park v Stuttgartu), toda danes skoraj nobeno nemško mesto ne misli več na to, da bi napravilo svoje pokopališče v gozdu ali umetno zasajenem parku; takšno pokopališče zahteva vsaj dvakrat toliko prostora kot arhitektonsko urejeno, in gozdno pokopališče zahteva vsaj dvakrat toliko prostora kot arhitektonsko urejeno, in gozdno pokopališče je umestno napraviti le tam, kjer stoji na volji primerna parcela že obstoječega gozda. Moderna pokopališča računajo s tem, da je treba vsaj 60% površine izkoristiti za grobove (— tudi na sedanjem ljubljanskem pokopališču ne presega izraba prostora 70%).

Vzorna moderna pokopališča je danes videti zlasti v Hannoveru, kjer je vrtnarski direktor Kube reformiral stara in uredil nova pokopališča tako mojstrsko, da se hodijo k njemu učiti od blizu in daleč. Posebno zanimivo je v Hannoveru pokopališče Seehorst, ki kaže vso razvojno zgodovino stare in nove pokopališke kulture. Načrte za novodobna pokopališča ustvarja vrtnarski arhitekt; večina nemških mest ima v svoji občinski upravi organiziran poseben oddelek za javno vrtnarstvo, kateremu pripada tudi nadzorstvo nad mestnimi pokopališči.

III.

Izmed preizkušenih smernic, ki določajo uredbo pokopališč v nemški državi, naj tu navedem nekatere, ki lahko prav dobro služijo tudi za reformno delo na naših pokopališčih. Grobišča (Grabstätte) je razlikovati po zaporednih grobovih (Reihengräber), kjer se mrtlički pokopavajo v vrstah drug zvraven drugega in se po preteku določene dobe ves oddelek uporabi za novo pokopavanje, in po zasebnih (družinskih) grobovih, ker se pravica do grobišča lahko kupi in podaljša še za daljnjo dobo. Na vsakem pokopališču naj se napravijo posebni oddelki za grobove otrok in mladine. Zaporedni grobovi se lahko razvrste na dva načina, in sicer: a) da leži glava ob glavi, ali pa b) tako, da za zgledjem prve vrste leži znožje sledeče vrste. Pri razvrstitvi a) je treba med vsaki dve vrsti, ki ležita z glavo ob glavi, nasaditi ozek pas primerno visokega zelenja (živo mejo). Pri drugem načinu razvrstitve so pa vsi spomeniki obrnjeni na eno stran in tu ni treba saditi žive meje še med vrste; ves oddelek je od treh strani obsajen z živo mejo (grmovjem ali drevjem) in nudí prav lepo sliko enotnosti, če ga pogledaš od spredaj z odprte strani. Normalno naj posamezni oddelki zaporednih grobov obsegajo 200 do 300 grobov (10 vrst po 20 grobov). S tem da v oddelkih zasadiš med grobovi tu pa tam primerno

drevo ali grm, se lahko ohrani ubranost in lepa slika tudi tedaj, če je več grobov zanemarjenih ali slabo oskrbovanih. Tudi zasebne grobove (Wahlgräber, Familiengrabstätten) je treba skrbeti v enotne skupine; zlasti naj se ne mešajo eno- in večgrobna grobišča tam, kjer leže v vrstah drugo zraven drugega brez vmesnih nasadov. Pota, ki vodijo v oddelke zasebnih grobišč, naj markantno zaključujejo uglednejši grobovi. Kjer je le mogoče, naj se opusti naprava gomil, ki povzročajo dosti nepotrebnih stroškov. Nikakor pa ne smejo presegati gomile višine 15 cm. Cvetlice in drugo rastlinje, s katerim okrajujemo grobove, je treba izbrati tako, da ne kvarijo enotnosti grobišnih skupin in oddelkov. Na vsakem grobišču naj bo le malo rastlinskih vrst, ki se pa morajo ubrano prilagati svoji okolici. Posebno priporočljive za na grob so brljan, zimzelen in druge rušate plezavke in plazivke, ki lepo pregrinjajo gomile tudi v kesnejših letih, ko marsikod negovanje zelo popusti. — Za vsako grobišče je že vnaprej določiti predpise glede spomenika. Zlasti je gledati na to, da spomeniki pri zaporednih grobovih ne segajo previsoko. Vrednost spomenika je presojati po njegovi obliki, po pristonosti in smotreni obdelavi gradiva, pa tudi po obliki in kakovosti napisa. Čim manjši je spomenik, tem preprostejša naj bo njegova oblika. Brezpogojno je prepovedati vse izdelke z bleščavo belo ali črno polituro. Takisto so nedopustni razni bahavi okraski in ničvredne imitacije.

Ing. Ahačič:

Špirit v domači in moderni veliki industriji

Alkohol je za organsko kemijo tako važen, kakor žveplena kislina za anorgansko kemijo. Ker je zato povpraševanje po njem zelo veliko, se je špiritna produkcija razvila v sedanjem stoletju do precejšnje višine. Lep napredek jo pa še čaka, ko bodo bolj gospodarsko in ekonomsko izdelane nekatere interesantne, na videz zelo enostavne in na najcenejšem izhodnem materialu bazirajoče metode.

Ker je žganjarstvo del naše industrije, posebno v naših jugovzhodnih krajih, naj spregovorim par besed o njem.

V kolikor je žganjarstvo mala in srednje velika industrija, ji je pri nas izhodni material sladkor vsebujoča snov, to je jagodasto in pečkato sadje. Sadje pokipimo navadno (pri nas vedno) z že na sadju živečimi glivicami in »izžemo« (predestiliramo, izkuhamo) iz teh raztopin (vina) špirit. Tako dobimo slivovko iz sljiv in češpelj; črešnjevca iz črešenj, tropinovec iz pokipenih trobin itd. Pri nas dobro znana tuja žganja so: k o n j a k, žgan iz dobrega vina, posebno cenjen zato, ker se mu pri uležavanju zelo pomnože snovi, ki mu dajo dober duh, okus in lepo barvo; r u m, žganje, pridobljeno iz pokipenih raztopin trsnega (ne repičnega) sladkorja; a r a k, žganje iz pokipenih trsnih in palmirnih sokov, dočim je Batavia-arrak žganje iz riža. Itd.

Za veliko tehniko je sladkor izhodni material le kot melasa, to je pri pridobivanju sladkorja iz repe dobljena raztopina, iz katere je sladkor povečini že izkristaliziran. Oni sladkor, ki iz melase sam (ne kot saharat) ne izkristalizira več, pokipimo in iz te raztopine nato izžemo špirit (melasni špirit). Najvažnejše in tudi največkrat uporabljene surovine za špirit so škrob vsebujoče snovi: žita, koruza, krompir. Pridobivanje žganja iz škroba (štirkec, moke), se da deliti v več elap:

1. Raztapljanje škroba. Krompir raztopimo z vedno paro od 130° s 3 atmosferami pritiska. Žita pa ne smemo raztapljati na ta način, ker bi pri tem dobilo žitno žganje nezaželjen okus. Žganje iz krompirja gre namreč v tehniko (ga denaturiramo), medtem ko precej čistega žganja popijemo. Zato raztapljamo žito s kuhanjem v vodi, ki smo ji dodali malo žveplene kisline.
2. Zasajenje škroba, to je sprememba škroba (ki ne kipi) v sladkor (ki kipi) s pomočjo kvasa (skaljeno in sušeno žito), slično kakor v pivovarstvu. Spreminjanje (vsaj delno) škroba v sladkor se vrši v vsakdanjem življenju n. pr. pri kuhanju krompirja, plemenitega kostaanja, fižola etc., pri pečenju kruha, pri likanju škrobljenega perila etc.
3. Prhipenje sladkorne raztopine z čistimi kulturami gliv.
4. Predestiliranje špirit in njegova rektifikacija.

V malem pridobivajo žganje iz žita v Ameriki in Angliji, v glavnem iz rži in koruze. Koruzno žganje je produkt domače industrije tudi na Madžarskem. Znano žitno žganje je whisky, uležano več

V Nemčiji imajo poseben državni odbor za pokopališča in spomenike (Reichverband für Friedhof und Denkmal), v katerem so zastopani umetniki, arhitekti, vrtnarji, inštrinja in obrt. Ta odbor je srečno rešil tudi vsa tista vprašanja pokopališke reforme, ki zadevajo gospodarske interese kamnoseške obrti.

Ljubljansko pokopališče pri Sv. Križu je last cerkvenega pokopališkega sklada, mestni magistrat izvršuje le zdravstveno-policijsko nadzorstvo. Ker se bo menda sedaj izdelal nov pokopališki red, bi bilo nujno želeli, da se v nova pravila vstavijo oziroma spremene nekatere določbe glede uredbe novih grobišč, glede spomenikov, okraševanja grobov itd.; z izvajanjem te reforme bi bilo umestno pričeti sedaj zlasti zato, ker se v novem delu pokopališča, kjer so doslej plasirani le grobovi italijanskih vojakov, še ni začelo pokopavati.

Seveda je jasno, da bi reforma naših pokopališč samo s predpisi in negativnimi določbami ne dosegla zadostnih uspehov. Treba je predvsem, da ljudem nazorno pokažemo vzorce lepo urejenih grobišč. Mislim, da bi bilo dobro začeti takole: Osnuje naj se odbor za reformo naših pokopališč, ki naj zainteresira naše arhitekte, da ustvarijo v narčnih nekaj preprostih in resnično lepih spomenikov zlasti za najcenejši tip zaporednih grobišč. Nato naj bi se na pokopališču pri Sv. Križu uredil oddelek vzornih grobišč, ki bi nazorno pokazal vsem nerodnim Tomažem, kaj je lepo in kaj je grdo.

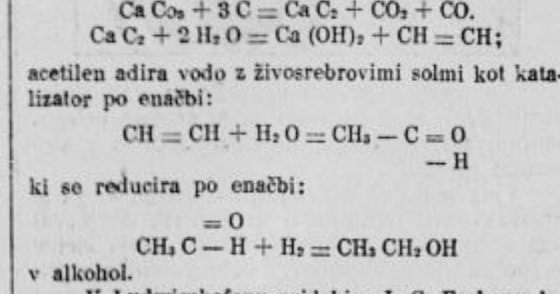
let v naogljenih sodih, kjer dobi barvo in okus. Žitna žganja predestilirajo v domači industriji tudi preko brinja ali kimela, da mu dajo dober okus.

Dasi je za tehnično pridobivanje špirit še vedno najvarnejši škrob, skušajo v zadnjem času s precejšnjim uspehom uporabljati tudi druge sirovine, tako n. pr. les. Les obstoja 50—60% iz celuloze, to je škrobu sorodne snovi. Kakor škrob je tudi celuloza sestavljena iz sladkorja, le da je ta v njej drugače (trdnje) rezan. To je tudi vzrok, da se težko spreminja v sladkor in so izpleni na alkoholu v tehniki vedno nizki. 65—75% žveplena kislina razkroji celulozo že v hladu popolnoma. Isto dosežemo z najjačjo soko kislino. To kislino raztopimo nato tako razredčimo z vodo, da je kislina v njej 1—2%, jo steriliziramo in pokipimo z čistimi kulturami gliv. Izpleni na alkoholu je 95% (od teoretskega). Ker so koncentrirane kisline drage, delamo večinoma z 1/2% žvepleno kislino in 8 atmosferami pritiska v kipeči raztopini (178°). Pri tem postopanju se spremeni le 45% celuloze v sladkor in je alkoholi izpleni le 15—18%. Oba procesa sta brez regeneriranja kislin za zdaj še nemogoča, zato je pridobivanje špirit iz lesa danes še malo upeljano.

V papirni industriji nam ostanejo kot stranski produkti sulfinitne lužnice, iz katerih se izplača pridobivati špirit. Pri odtapljanju lignina iz celuloze (papirja) s kalcijevim bisulfitom se obenem raztope tudi sladkorji in nekateri razkrojni produkti celuloze, ki se dajo pokipeti. Najprej so lužnice izrabljali na Švedskem leta 1923. v treh tvornicah; leta 1921. jih je izrabljalo tam že 20 tvornic, ki so pridobivale na ta način letno 100.000 hl »sulfinitnega« špirit. Koliko je ta proces rentabilen, nam priča dejstvo, da je bilo leta 1929 v Nemčiji na ta način pridobljenih 280.000 hl špirit. A to število bi se podvojilo, če bi izrabljale svoje lužnice vse papirnice, ki odtapljajo lignin z bisulfitom. Pridobivanje sulfinitnega špirit je enostavno: lužnice izplihamo z zrakom, da odstranimo one hlapljive snovi (v glavnem žveplovdvokis), s čistimi kulturami in oddestiliramo špirit.

Pridobivanje mineralnega špirit iz karbida je zdaj opuščeno, ker je pre malo gospodarsko.

Ce koga zanimajo reakcije tega pridobivanja špirit iz naših skal, so sledeče:

V Ludwighafenu pridobiva I. G. Farbenindustrie iz generatorskega plina (CO in H) metil alkohol in z raznimi drugimi katalizatorji in različnimi pritiski tudi višje alkohole, med njimi etil-alkohol. Seveda je za etil-alkohol to le teoretske važnosti.

SALDA-KONTE
STRACE - JOURNALE
SOLSKE ZVEZKE - MAPE
ODJEMALNE KNJIZICE
RISALNE BLOKE
ITD.

NUDI PO IZREDNO UGODNIH CENAH
KNJIGOVEZNICA
JUGOSLOVANSKE TISKARNE
PREJ
K. T. D.
V LJUBLJANI
BOPITARJEVA ULICA 6
IL. NADSTROPJE

Najvarneše in najboljše založite denar pri

Ljudski posojilnici v Celju

registr. zadrugi z neomejeno zavezo v Celju, v novi lastni palači na vogalu Kralja Petra ceste in Vodnikove ulice

Stanje hranilnih vlog nad Din 90,000,000.-. Obrestna mera najugodnejša. — Za hranilne vloge jamči poleg rezerv in bl. nad 3000 članov posestnikov z vsem svojim premoženjem. —

Posojila na vknjižbo, poroštvo ter zastavo pod najugodnejšimi pogoji.

Vlagaletji pri Ljudski posojilnici v Celju ne plača nobenega rentnega davka

ZA KRATEK ČAS

Frtaučku Gustl ma beseda

Jest na vem kuku je tu, de sm zdej neki dni sm, prouzaprou ud kar sm prsu iz pučtinc, tku neki čudn, al kokr se prau komfušn. Na morm glich rečt, de sm prsmojen, ampak nč kej prou m ni u glau. Misl mam převec. Tulk jh mam, de ena misu druga iz glave pudi in nima nubena tulk ubstanka, da b ja zgrabu in na ta al una viža punucu.

Pa tega nism jest sam uržah. Sej jest se tku zadržim, kokr punavad. Mugoče, de je tist uručinsk val, ke nam ga zdej en čas u lblana iz Amerike pušilaja, kej u špil pr tem, de ni več ta prave vorngje u moj glau. Mam pa tud u frdoht mojga prijatla, enga gvišngja Joškota iz Mokrga pula pr šentjerneje duma, ke me je spravu iz saba u hribe. Hribi in gure pa nisa zame in lde maja prou, ke prauja, de gora ni nora, ampek, de je tist nor, ke gre gor. No, jest sm šou res gor, zatu sm pa zdej — Pa pestima raj tu.

Sej jest mu nč na zamern za tu. On je holt turist, de mu ga ni para, pol pa misl, de smo usi lde ustvarjen za hribe. On b t zlezu na goru na Popokatepetl, če b na biu tku delec in pa saj za spuznajne niži. Na Šmarna gora al pa clu na sveta Katarina t pa gre kar brez cepina in štrika. De ma le ene par meseneh klubas, salama, sir in pa ene par škatl iz saba u rukzok, pa je dobr. In pride t nazaj brez kurjeh učes in zdrou ket tiba.

Jest pa nism za hribe. Zdej šele prou vidm, de nism za ta šport. Če prelezem na Grad, t mam že za en dobr naluzen vagon převec šape, nč usakmo prste pu en kuri uku, na petah žule, u varžet pa ene dva kuvača mn. Iz ena beseda: jest nism za hribe pa je aus.

No, in moj prijtu me je le pregovorju, de sm šou na lim. Reku je, de uva šla na Triglav kar pu severn sten pu bližnc, de uva hitr gor in de se na um převec zmartru. Jest sm še scer doh kuju in kuju, ke m je pa puevdu, de je pud hribam ena fajz štarija, ke nima nubene puliciske ure in de se tam dubi, kar lačngja al žejngja čluveka srce, prouzaprou želuc puželi, sm se dau pa le pregovorju in sm se udu.

Ke se je pa treba za taka tura preh dobr zmuštrat, al kokr prauma pu ta noum: trenirat, sm možu z nim ene par mescu preh enkat na dan — učeseh pa tud pu dvakat — lazet na Goluc ud sevrne, južne, ushodne in zahodne plati in me ni preh spuznou za spusobngja, de sm prlezu en dan dvakrat čist na vrh in de se nism nč ustavu gor u štari.

No, in pol sma pa šla.

Tku sma ja srečn pripihala u Urata. Prouzaprou sm pihu jest, moj prijtu Joško ni nč pihu, čeprou je nosu u rukzok dvejet meseneh klubas, tri kile sira, tri kile salam in več kil druge ruputije, ke se ja nuca za take ture. Sevede sm jest že iz usmilajna vole poskrou prec ke sma se usedla u Aljažu dym, de sm prijatla mal razbrementu. Mal pu stran me je gledu, ke sm tku masiu klubase u usta, de m je mast ud brade kaplala. Reku pa nj nubene žou besede. Mendje je sam sprevidu, de delam tu sam iz lbezen du bližngja, ne pa iz pužrešnast, kokr se taka reč pu navad dela.

Ke sm ga tku olajšu za ene par kil, sma šla pa spat, de uva druh dan bl frišna. Pu litra sm ga še hitr kr med uratm stisnu za šlofrunk, tku de moj prijtu tega še zamerku ni.

Druh jutr sma zgudi ustala, pufruškala in se spraula na pot. Lep jutr je biu in jest sm se kar ustrašu Triglava, ke sm zagledu pred saba ta treka glava, ke se ga držl čist na vrh. Res, kr strah me je spreletu pu kusteh, zatu ke prejšn dan, ke sma ke pršla, je bla megla in sm ga vidu sam pud noge, kvečm du kulen in sm s še na tihm mislu: Triglav je en šmorn preke Goluce. Tle gor um lohka du vrha teku čist brez šape. Zdej sm pa sprevidu, de je glich narobe in de je Goluc ena figa preka Triglave in de tle gor pridet nau nuben špas. Sevede sojeht misl nism prijtl nč pukazu. Kurajžn sm se delu kokr de b biu že na vrh.

En čas sm pihu zraven prijatla pa mouču, ke sm pa že ta pet šnajctihl uvija, ke je biu premočen ud putu, in sploh ubenga šnajctihl nism mou već u varžet, se m je pa use glich prenaumen zdel, de b se tlela pu skalah martru ket črna žvina, ke sm šou pouzaprou na pučitnce, sm se pa ustavu in prijatle reku: »Viš, Joško, men dela tala pot en špas. Ampek ti se m smileš, ke tku tesku nesel in maš se tku vesok za nest. A b na blu bl pametu, de b dau ti rukzok men, de ga um nesu nazaj u štarija in te tam puču. Ti pa pejd brez rukzoka kurajžn naprej. Uš vidu, lšku us lohka hodu. Ke us prsou na vrh pa zažvižgi, de um vedu, de s srečn na vrh prlezu.»

Kokr sm vidu se je Joškote moja srčna misu dupadla, posebn, ke je začutu, de se mu delaja ud jermenu žuli na ramah. »Prou maš, Gustl. Tlela maš rukzok, pa ga nes nazaj u štarija. Ampak gvišna me puču. Ke um prsou na vrh, um pa zažvižgu, kokr s m naroču, je reku, ubesu men rukzok na hrbet in ja mahau naprej kokr divi kozu, ke ga nisa več klubase u hrbet tišale.

Jest sm šou sevede vs vesu nazaj u štarija in sm s med potja naprej zuezu, de um iz hvaležnast, ke me je ubugu in me ni silu iz saba naprej, vs rukzok ta čas, ke ga um čaku, izpraznu, de u ja lohka hodu, ke u revež gvišn trudn, ke u nazaj prsou.

Ke sm prsou spet nazaj u štarija, ni blu nubenga čluveka več notr, zatu sm se usedu lepu u en kol in se spravu z narvečem ajfram nad klubase in druge dubrote, ke sa prijatla na pot težile in mu rame žulile. Nijam pa še prou, douh sedou, pa sa t prilji trje turisti iz cepinem in štrikom u štarija. Edn ud nh je mou še usa glava puevezana, de je vn vidu kokr kakšn Turk, kedr pride iz Meke. Ke sa udložl tista रुपutija, ke čluvek, če gre na hribe, sam napota dela, je pa prsou list s ta zavežana glava sojga tuvarša, de nej mu tista ubveza dol uzame in pugleda, če mu je kašn rug zrastu na glau. Kokr sm iz nhngja pugovora vn slišu, mu je ena skalca, ke se je odkrušla nad nim, prletela na glava in ga precej uprakala.

Ke mu je tou tuvarš res tista ubveza prič uzet, sm se pa jest uglasu, ke se na take rči bl zastopm, kokr usak doht in sm ga uprašu: »Nej na zamerja, despud. A sa že uženen?«

Ta ranen turist me ta nar preh debel pugleda. Ke je pa vidu, de se čist modr držim in de se na špasam, je pa reku: »Nak, uženen pa se nism.«

»No, pol nej boja pa kar brez skrbi zavle rugov in nej pustaja tista ubveza na glau, ke jm tku dobr stuj. Rugovi sam uženem zrajeja.«

S tem sm ga tku putulažu, de se ni več za ubveza zmenu, ampak se je usedu h men — in negava tuvarša tud — pa sma hmal ratal prijatli, pusebn, ke sm jh naprosu, de nej m pumagaja prijatlu, ke je glich kar lezu na Triglav, rukzok ulajšvat, de na bo, kedr u prsou trudn in zmartran dol, převec tesku nosu. Pr ta četrtm litre sma že bratušna pil in bli tku dobro vole, de sma čist preslišal, ke je moj prijtu na vrh Triglava žvižgu.

Francoščina g. Mikca

Zadnjt sem srečal na peronu gospoda Mikca. V desni roki je vihlet palico, levica pa se mu je šibila pod težo ogromnega kovčka; takoj sem vedel: gospod Mikec gre na potovanje. Ze od daleč mi je mahal s palico, ko pa je prišel do mene, je spustil kovček na tla, oziroma bolje povedano na moje kurje oko, da sem zatulil od bolečine: Ni se zmešil za to, ampak je bruhnil iz sebe: »Potujem v Pariz!«

Preden sem zbral svoje misli, da bi ga opozoril, naj drugič bolj pazi, kam bo spustil kovček, je že globoko zajel sapo in spregovoril: »Slišite, ali znate vi morda francoško?«

»Un peu, sem se pohvalil, še ves pod utisom bolečine kurjega očesa.«

»Sijajno! Povejte mi no, kaj se pravi sobalc »Chambre?«

»Da, da, chambre! Najlejša hvala! Vso pot od doma sem o tem premišljeval, pa mi ni padlo v glavo.«

»Vi znate torej perfektno francoško?«

»No, perfektno ravno ne... Toda nekaj stavkov sem se naučil na izust in ti mi bodo prav prišli za vsakdanje potrebe. Ali veste, zakaj rabim to besedo? No, za sledečl stavek: N'avez-vous pas une chambre plus bonmarchée?«

»Razumem!« sem odvrnil, čepjav moram priznati, da nisem razumel, kajti tako daleč s svojim znanjem francoščine še nisem prodrl. Najbrže je to iz moje negotovosti spoznal, zakaj takoj mi je postregel: »To se pravi: Ali nimate cenejšo sobo?«

Muzejski vodnik: V tem sarkofagu je bil pokopan kralj z vsimi dragocenostmi. Toda okrog leta 300 pred Kr. rojstvom so roparji oskrnili grob in dragocenosti odnesli. Do danes jih še niso dobili.

Pesnik.

»Ali vam smem podariti to malenkost, gospodična Mimi?«

»Ne, gospod Pavec, od gospodov ne sprejemam nobenih darov.«

»Zakaj pa vendar ne? Je to zvezek mojih pesmi.«

»A tako — mislila sem, da je kaj dragocenejša.«

»Razunem, razunem!« sem že bolj smelo odgovoril.

»Ko smo že pri tem, ali bi mi ne mogli povedati še, kaj se pravi pivo?«

Moja prva francoska lekcija je obstojala v tem, da sem spoznal francoska imena alkoholnih pijšč, zato sem mu lahko postregel: »La bière.«

»Hvala lepa! La bière, saj res! Kako je človek pozabljiv! To besedo rabim za stavek: Ou se trouve un verre de la bière? Kje se dobi čiša piva? Je prav tako?«

»Mislim, da vas bodo že razumeli. Ali je to vse, kar znate?«

»Kaj šet! Poslušajte: Portez moi une portion de pinda du porc avec choucroute!«

Zmagoslavno je izgovoril ta stavek in me pomilovalno pogledal. Malo je manjkalo, da se mu nisem odkril. Bil sem v veliki zadregi in neho te sem priznal: »Ne, gospod Mikec, tega pa ne razumem.«

Triumfiral je v svojem zmagoslavju, ko mi je še enkrat zlogoval ves stavek. Ker še vedno nisem razumel, mi je pojasnil: »Prinesite mi poreljo krače s kislim zeljem! Razumete? De pinda du porc — svinjsko noge, kračel Choucroute — kislo zelje! Človek mora seveda v Parizu tud jesti!«

Nekaj trenutkov je bil tiho, nato pa je zopet bruhnil iz njega: »Ayez la bonté de m'accompagner à l'hotele ou je demeure, parce que je buvais trop de la bière.«

Nato me zopet zadene zmagoslavnen pogled. To pot sem samo začudeno-spoštljivo odkimal in že sem začul: »Bodite tako dobri in spremito me v hotel, kjer stanujem, ker sem pil převec piva!«

Kar zazijal sem od presenečenja: »Sijajno! Vi pa res na vse mislite, gospod Mikec!«

Začutil se je potašenega in je milostno pojasnil: »Ta stavek rabim, ker se mi lahko pripeti, da se sredi Pariza izgubim.«

Hotel je že oditi, tud zadržal sem ga: »Pa to ja že ni vse, kar znate?«

Premišleno se mi je nasmehnal: »O, znam še en stavek, ki vam ga povem le, če mi obljubite diskrecijo.«

Ko sem mu to obljubil in še omenil, da bom stavek prav gotovo pozabil, mi je začepetal na uho: »Dites-moi, mademoiselle, est-ce que vous me permettez que je vous accompagne un peu!«

Ta stavek sem pa razumel in ga navdušeno prevedel: »Krasno! Povejte mi gospodična, ali mi dovolite, da vas malo spremljam?«

Od samega navdušjenja sem mu stitnil roko. Na kaj vse ta človek misli! Pozabil sem na bolečine kurjega očesa, tedaj pa mi je padla v glavo misel, ki sem jo takoj izblebel: »Toda dragi gospod Mikec, kaj pa boste potem govorili z gospodično, ko jo boste spremljali!«

Gospod Mikec me je začudeno pogledal, zmagoslavje na njegovem obrazu se je čudovito hitro pogleglo, srdito me je pogledal, ko mi je voščil: »Adieu!«

Gledal sem za njim, dokler ni izgubil v vagonu in majal z glavo.

Pisateljev sinko: Vaš kaj, papa, da se le ne naveličaš po cele dneve tukajle sedeti in pisati povesti. Saj vendar lahko greš v knjižarno pa si za par kovačev dobiš povesti celo knjogo.

Mučno.

»Zakaj pa je Elza tako slabe volje, časopisi so vendar prinesli dolga poročila o njeni poroki.«

»Ježi se, ker je zapisano: Gospodična Elza je poročila Klemšeta, slavnega zbiralca starin.«

A tako!

»Kdo pa 'tako rjove v sosedni sobi?«

»To je moj tihi družabnik!«

Rdečilo za ustnice.»

»Neoporečno je sedaj dokazano, da so ženske pogosto lepše kakor možje.«

»Naravno!«

»Ne, umetno!«

Kaj je to? Pestunja, ki je prej prodajala čokolado v kinu.

Nacek s Prlekije je tote dneve na lüstnen bija

Vi, gospod, ki tote cajtnge vün davlete, ste vnda le ravededni, kak se meni na uriaubi godi. Zato pa sn si gnes naprej seja, ki mo Van napisu, kak se mi duma na uriaubi godi.

Najpred Van moren povedati, ki man urlaub podukšani. Baba pre leško sama virti v štacüni, te pa mi je rekla, ki bi šo malo pa sveti, ki bi se malo podreda, da se pre za jo po presühi. Zaj pa sn resen pr vsaken lüstnen polek. Tak se mi je saj toti tveden zgodlo, ki sn se ali zlo lüšno meja. Samo čüte!

Pa vadik je tudü lüšno bilo pr totan heci. Kakšne nezgüstante hece sn tan čüta. Tak sn se moğa časi režati, ki mi je vse hüdo bilo. Tisti senih, ali kaj je že zen vrablec hüdo, je prava, ki še bi rad bija, ki bi še se jemi večkrat taki hec namera, ali pa denu, ki se bi večkrat pr takan heci lenko polek bija. Se ali so pr tistan hrami še taki lüdje, ki se bi lahko take hece nastimali. Lekti pa še le kaj bo.

Pa štimo sn pač skoro polek zgüba, da sma z Milnarovoji Miciko — ali kera je že bila — převec pija, e. ne, převec pela. Samo, če bi moja baba zvedla, ki sn jas tii z drugoj pija pa jea pa peja, te bi pa že ajfaržofjick gratala, pa če je glich nablo nič hüdejga. Jas sn samo tako reka, gdu de pr totan hrami drugoč kaj tak lüšnega, te čen jas gvišno drugoč polek biti, te če do mi rekli priti ali pa ne.

Zaj pa še mo Van neka poveda. Jas si tak štondiran, ki v pondeliek 8. totega mesca v Santili sede nič meje lüšno. Hecov de gvišno zadosti, te če mo si jesti pa piti glich mogli küpti. Vai ti koražni pa lüšni prieki le prita. Jas mo meja svoj štunt polek tistega, kaj de meja »poteljavajna. Pri meni pa ta dobil naitubojšo žajtnco, pa tako fajno cimermansko farbo, ki nič ne škodi.

Tak te ali gvišno se vidimo. Pa da bi se le jas tan tak lüšno meja, kak sn se toti tveden.

Aistn, vai Prieki vküper v Sentili.

Vas Nacek s Prlekije, štacünar s cimermanskojo farboj pa žajtncoj v podelek v Sentili.

Gospodarska zvezza
v Ljubljani

ima stalno na zalogi:

Deželne pridelke - žito - mlevske izdelke - specialne in kolonialno blago - sadje - mesa izdelke - južno sadje - semena - seno - slamo - Težakovo	olje za živino - kmetijske stroje in orodja - umetna gnojila - cement - premož itd. - Zastopstvo za prodajo kisrove kitaline v Dravski banovini
---	---

Po vzvalovljeni Šumadiji...

Arandelovac.

Zgodnje nedeljsko jutro. Ripanjski klanec je bil že daleč za nami. Nedeljski izletniški vlak, ki vedno nabito poln vozi na liniji Beograd—Mladenovac—Arandelovac, je preletaval mostove brez ograj in drzno vzpete viadukte, ki so gosto nasejani po tej pol gorski progi, in se skozi neprijetni bifurkacijski raljski predor spuščal v prostornejšo ravnino, ki proti jugu postaja vedno širja.

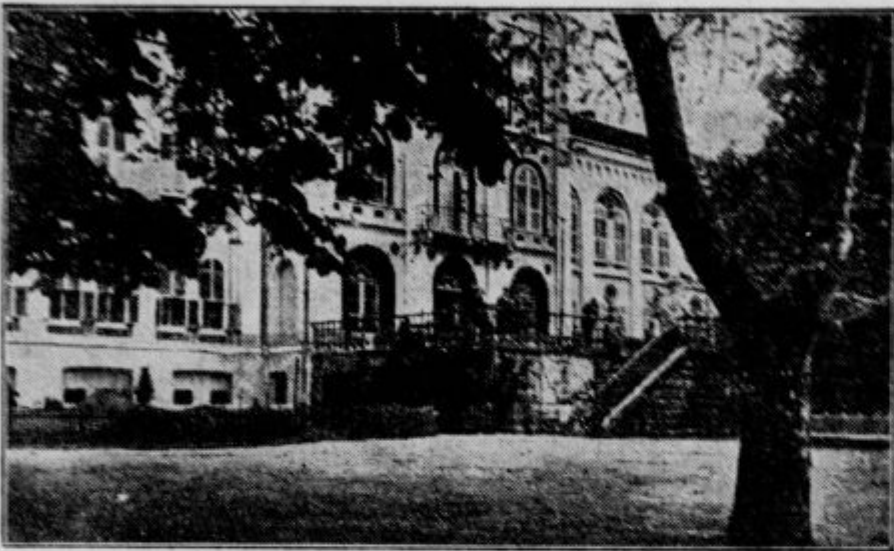
Darinci. Vlaško polje. Postaje brže mimo nas. Naš vlak vozi brez postanka na ujah. Bele vasi. Čiste in prijetne. Z drevjem in gredicami pod okni; ko da so slovenske. Ob nji-bovih robeh polja in travniki. In srebrni potoki med njimi.

Na desni strani nam je bela cesta zvesta spremljevalka. To je znani »mladenovački drumc«, ki se po nekaj serpentinjskih zavojih okoli temne Avale spusti čez pol s polji, pol s nizkimi, grmičastimi gozdi prekrite hrbte v dolino in mesto istega imena. Pravijo, da je to danes ena najboljših avtomobilskih cest v Srbiji sploh.

Počasi se spuščam med narod, opazujem dekleta z nizi zlatnikov — svojo bodočo doto — v laseh in pod vratom. Več zlatega okrasja sem videl doslej samo po posameznih krajih Vojvodine in v zeniški okolici v Bosni. Druge zopet vpletajo vrtnice ali pa rdeče nagelje med kite. Sicer je pa mestni vpliv v teh krajih zelo viden. Pravih in originalnih narodnih noš (ženskih) sem videl prav malo. Ženska obutev je do konca modernizirana. Edino pri moških še najdete res domače, narodno obučeno v pestri izdelavi s spredaj navzgor zavrtim kljunom.

Kmečki gospodarji so se z letino pohvalili. Sliva je rodila ko že dolgo ne. Pšenico so belo in kleno srečno pospravili.

Sicer je pa že stara, priznana in tako lepa poteza srbskega kmeta; da namreč nikoli ne obupa, ne kloni in dobro in hudo z neko indifferenčnostjo sprejema. »Bog je dal, kakor in kolikor smo zaslužili.« pravi. V mislih pa sem si pristavil še tri karakteristične besede, ki so filozofska osnova našega kmeta: »Trpi in molči.

Arandelovac — »Staro zdanje«, poletno bivališče kneza Miloša Obrenovića.

Iz svetovne vojne znani Kosmaj s svojimi gozdnatimi grebeni, ki so se mi zdeli domači ko oni iz loškega hribovja, je ostal v trepetajočem soncu in modro zameglen na levi strani.

Črna »hiljadarka« (tako pravimo tu doli našim do nedavna najboljšim reparacijskim lokomotivam s karakteristično številko 1000) je pripihala med vrbovjem, se zaganjala čez drobne potokce, plašila vrabce ob progi in vrane na njivah. Se en ovinek, sadovnjak z zreliimi slivami, čuvajnica ob progi, kmetice v narodnih nošah na cesti ob nji. Potem srednjedolg brzlig lokomotive ob signalu z dvignjenim krilom, naglo naraščajoče pa zopet pojemajoče šuštenje Westing-zavore, oblak prahu, ki ga je izpuščeni zrak dvignil na peronu in:

Izstopamo.

Mladenovac. Provincijsko središče z nekaj tisoč prebivalci. Bolj kmečko ko industrijsko. Prekladalna postaja za ozkotirno progo Mladenovac—Lajkovac s podaljškom za Valjevo in za Sarajevo preko Višegrada. Drugače tipično šumadijsko mestice s kopališčem in letoviščem Selters; v neposredni bližini je tudi studenec Koracića z zdravilno vodo.

Po desetih minutah so naš ozkotirni vlak zapregle dve male lokomotive. Vozovi polni. Razpoloženje ko že dolgo ne.

Po nekaj minutah smo bili zopet v zrelem šumadijskem pejzažu. Majceni valoviti hribovi z drevjem po robeh in z v solncu se lesketajočimi češpljevimi gaji, nižji, plaho nagnjeni holmi z že porjavelimi pšeničnimi strnišči in visoko lasavo koruzo, lirično po njih posejani kmečki domovi z vsemi karakterističnimi šumadijske arhitekture, ostri in neprestani zavoji ozkotirne proge, ki se previja po robeh in pne po prijetnih pobočjih. Celo uro s hriba v dolino pa zopet na hrib, brez konca in kraja.

Med postajama Kopljare in Selo Banja so mi na nizki, v južnovzhodno smer ležeči vzpetosti pokazali Oplenac z lepo zadružbino cerkvijo pokojnega kralja Petra I. Topole pod Oplencem nisem mogel videti, ker jo zastirajo hrastovi gozdi. Zahotelo se mi je, da bi jo posetil, in Oplenac ž njo, dasi je bil cilj moje poti Arandelovac in Bukovička banja z najbližjo okolico. Pa mi to ni dopuščal kratko odmerjeni čas.

Prevozi sem severni rob Šumadije, se navedel njenih tenkih, modrikastih vidikov in napil medenega, po mladem senu in zrelih malinah dehtedečega zraka. Poeta Drainca, ki je lani kolovratil po teh krajih, sem se spomnil, in njegovih strastnih potopisnih fresk. Ali ta »spomeščanjeni kmet« je bil bolj srečen od mene, ker je zapravljal čas, kakor mu je naneslo. Skoraj tri mesece je rabil, da se je skozi Šumadijo in Toplico prigrabil od carskega Skoplja, obiskal turško pesnico gospodično Didar H. Cazin in še nekatero. Tako iskren je Drainca, ki niza besedo za besedo in se sprosti v stavek in vprašanje obenem: »Ali sem sam kriv, če sem svoja najlepša leta pokopal ob steklenici in Ujeviću, in s krivjo iz ran napisal nekaj minljivih melanholičnih slovanskih balad?« In nekaj odstavkov naprej: »Vsak med nami stilizira svojo življensko prevaro in sen; vsi mi nosimo po breme na srečo na poti k pozabljenju. Tako stoji v Drainčevem »Pismu z Jugom.«

Kmete ob poti sem opazoval. Svečano oblečeni. Veseli in razpoloženi. Se več sem jih videl v samem Arandelovcu na poletnem sejmu, ki je padel ravno v ta dan. Nedavno mi je nek gospod, ki dobro pozna Šumadince, pripovedoval o njihovi samozavesti in ponosu. »To so naši najinteligentnejši kmetje.« je dodal. Tudi o tem sem se prepračil.

kalnim potrebam, dasi obstoje tudi vinogradniške zadruge, ki oskrbujejo razpečevanje v oddaljene kraje.

Popoldanske soparne ure sem prebil v senci visokih topolov v Bukovički banji v neposredni bližini Arandelovca. Nekje sem bral, da so Bukovička banja in ujeni bližji kraji pljuča Beograda. Trditev je vsaj danes v veliki meri resnična. Danes je večini Beogražčanov omogočen nedeljski, enodneveni obisk tega kraja. Železniška direkcija je uvedla posebni vlak na celi 76 km dolgi liniji, ki s prestopanjem v ozkotirni premagi v dveh urah to pot. Mnogo gostov prihaja tudi z avtomobilom. In ne samo za en dan, ampak za cele tedne.

Bukovička banja me je po svoji urejenosti presenetila. Ne nudi nekega visokega komforta, ki ga, kot naš čas zahteva, morajo imeti velika, mednarodna letovišča, ali za srednjega človeka je ko nalašč ustvarjena. Za srednjega delavca, posebej še za finančno zapuščena državnega uradnika, ki si želi samo odpočitka in nič drugega.

Pod zeleno Bukuljo izven mesta Arandelovca je knez Miloš Obrenović imel lično poletno bivališče, ki je danes spremenjeno v hotel »Staro zdanje« s prijetnimi terasami, dobro senco in rožnimi nasadi. Neki dan je čudom zapazil, kako konji, čim jih hlapci spuste iz hleva, teko v gozd pod vilo. Šel je za njimi in dospel do studencev z zelenkasto vodo. Ko jo je okusil, se mu je zdela kisl.

Tako, pripovedujejo, so bili odkriti bukovski studenci z mineralno vodo. Glavni izvor se še danes imenuje »Knez Miloš«, katerega voda je pa zadnji čas nekam oslabela. Še dva studenca sta, »Knez Mihajlo« in »Pobeda«.

Zanimiva je »Pobeda« (Zmaga). Nastala je »po potresu (menda l. 1922.). Omenjam, da je vsa tukajšnja bližja okolica deloma vulkanska. Bolj zanimivo ko njen začetek pa je njeno ime »Zmaga«. Ko je nemškoavstrijska vojska v svetovni vojni svečano prodrla do Aran-

delovca in dlje, so častniki nekega dne prišli ujetnika-Italijana, ki je bil po poklicu kamnoček, da jim iz velikega marmornatega bloka iz že zgoraj omenjenega venčaškega kamnoloma izklesše samozavestnega leva, ki s težkimi šapami čomi naše zastave in srepe gleda v južno smer. Tam neke daleč je namreč bila takrat premagana srbska vojska. Na kamen so vtisnili letnico 1915.

Ljudje so obračali, Bog je obrnil.

Arandelovčani, ki so se l. 1919, vrnili v domače mesto in osvobojeno državo, so tega simboličnega, iz našega marmorja po umetniku-Italijanu izklesanega leva obrnili na severozahod, spremenilo letnico v 1918 in mu tako dali čisto drugi pomen. Sicer še vedno stoji s kremplji na razstavah in jih energično lomi; ali to niso naše, to so nemško-avstrijske zastave. Na njegovem visokem podstavku pa so v marmor oklesali celo vrsto v svetovni vojni za domovino padlih domačinov.

Med mrakom in nočjo je bilo, ko je ostala prijetna, v brdu ležeča arandelovačka postaja za meno. Izletniški vlak je drvel po serpentinjski progi proti Mladenovcu. Pastirji so se z livad vračali z živino v vasi. Zvonci na vratovih ovc so zvonko peli. Črički so se oglašali po obronkih.

Spreve... nam je nenaprošen rezerviral kupe drugega razreda. »Za belgrajske prometnike«, je dejal. Pred Mladenovcem smo dvignili ono visokofrekvenčno in tako priljubljeno:

»Sve se kunem i preklinjem;
neću piti rujna vina,
neću jahat konja vrana...«

Ko sem v Mladenovcu prestopal, je bila že trdna doč. Zvezde so ko rdeči cvetovi ležale raztresene po nebu.

Lahek sunek. Pot navkreber, v raljski klanec. Veter se igra z iskrami nad lokomotivo in s plateno zaveso na oknu.

Šumadija! Z Bogom!

Tone Potokar.

Na morje za mal denar

(Sličice iz Omiša.)

Obetajo nam še par lepih solnčnih dni po deževnem poletju. Kam? Na morje, seveda. A 90 do 100 Din dnevno za celokupno oskrbo si privoščiti lahko le redko kdo. Če upoštevamo še dolgo vožnjo z pri nas zelo drago železnico do Splita in še naprej s parnikom ali avtobusom in z marmaroma neokusno hrano, ni čuda, da grede naši ljudje za isto ceno raje v bližnja, svetovno znana, zelo komfortna in luksuzna italijanska letovišča, n. pr. v Abazijo. Saj smo Slovenci večinoma vajeni kraških naravnih krasot, ki toliko odlikujejo našo apnenčasto riviero pred italijansko in ki so poleg nadvse prikupljivega ljudstva glavna atrakcija za tužce. Nam je večinoma glavno: morje. Kje najdeš vse dobrine združene za mal denar, ti naj pove ta članek.

Split. 27 km južno od nje leži ob obali na celini ob izlivu Cetine mestice Omiš. To na: bo cilj tvojega potovanja. Za 15 Din te pelje avtobus iz Splita vami ali pa parnik za 8 Din. S parnikom se ne vozi, posebno če si utrujen po dolgi vožnji. Mesto preko Splita greš lahko preko Trsta: z vlakom do Trsta in od tu z našim parnikom, n. pr. s Kumanovim, do Splita. Vožnja po morju je sicer znatno dražja, a neprimerno lepša in udobnejša. Neopozabljiv je pogled na visoke, gole, sive, strmo v morje padajoče skale, ki se izločajo iz jutranjega mraka. Kakor velike zelve plavajo po morju skalnati otočki, veliki kakor miza, kakor soba, kakor hišica. Srebrno morje, gladko kakor trzalo, v katero obdružuje pokukava izza skalnate odeje zaspano solnce.

Veličastne so naše planine, ljubko naše z vinogradi posuto dolensko grčevje — a da sem Dalmatince, ne dobim na vsem svetu nadomestila za svojo edinstveno krasno domovino, pa naj bo še tako rečna.

Omiš, malo industrijsko mestice z 2000 prebivalci. Mesto samo na sebi ni lepo, kakor ni lepo za naš okus nobeno dalmatinsko mesto, dokler se nanj ne privadimo: razsute, orke, temne, umazane, smrdče ulice. A ima svojo romantiko (posebno za domačine), svoje lepe predele, divna sprehajališča in krasne razgledne točke. Najlepsi razgled ti nudi 200 m visoko v skalah ležeča razvalina stare trdnjave Mirabelle. Ne šteti par kapljic znoj! Bogato ti bodo poplačane!

Kopališča ni, pač pa dvoje za kopanje zelo pripravnih mest. Alavin, ki je vsaj tako lep kakor Abazijska obala. Skalnat teren s takoj globokim morjem. Tu imaš desko za skakanje in zdrav,

zelo hladen studenec (pumpa) sladke vode, da si lahko isperesh sol z las. Drugo kopalno mesto je Punta ob tvornici za usnje, ki ne obratuje, v bližini izliva reke Cetine. Zato je voda tu mešana (pol-slana), manj čista in manj zdrava in se omiški inteligentni purgarji nikdar ne kopljejo na Puntti. Pač pa je tu pravi raj za otroke. Velika cementna terasa, zgrajena za tvornico, je kaj pripravna za solnčenje, a pod njo mivka. Mivka več kilometrov daleč, vsa posuta z najrazličnejšimi školjkami. 1000 korakov greš lahko v morje, pa ti voda sega vendar le do pasu. Tudi morskó zvezdo najdeš, če imaš količkah sreče. Na Slavin pa pojdi s kopalnimi čevlji, da te ne zbode morski ječ.

Že slišim: »Kaj pa cena! Denar — glavlar!«

Privatna soba z dvema posteljama 10 Din dnevno. Soba v hotelu s 3 posteljami 20 Din dnevno. Hrana za osebo 25 Din dnevno v hotelu »Balkan« in drugod. Hrano si za ta denar izbereš lahko poljubno, n. pr.: jutraj kavo in poljubno množino kruha. Za kosilo izborno juho, veliko porcije prvovrstnih morskih rib, narejenih kakor si jih sam želiš, eno ali dve prikuhi, ki navadno niso brezhibno narejeni, izvzemši salat, če ti prija zelo dišeče dalmatinsko olivno olje, končno sadje (grozdje, fige, bruske etc.). V nedeljo dobiš še močnato jed (torto) in mesto rib kokoš. Vendar ti je mesto rib na razpolago mlad kozliček, ki ga pa narede na zelo neokusen način. Govodina je redka, draga in slaba. Za večerjo dobiš isto kakor za kosilo (ribe, prikuhe, sadje) a ne juhe. S 60 Din shajata torej 2 osebi kar »grofovsko, medtem ko moraš plačati v ne ravno prvovrstnih hotelih drugih letovišč za isto stvar vsaj 90 Din za osebo.

V Omišu ti ni treba vlačiti par kovčkov oblek. Ljudstvo je sila preprosto. Vsa njegova zabava tiči v tem, da se zvečer sprehaja po zelo živahnem korzu ali pa poseda pred kavarno.

Prvi dan te pozna ves Omiš in ti doda drage volje par titulov: inženir, doktor itd., kar pomeni toliko, kakor da ti je povsod odprt neomejen kredit ali da ti začno »pufi« beliti lase. Čuvaj se teh titulov. Priložnost dela greh.

Kako čisto drugačno je selo. Po krasni, v živo skalo vsekani, vedno senčnati poti ob desnem bregu reke Cetine prideš v vas Zakučac. Baje ima ta vas ob vznožju visokih skal, na vse strani zaprta od vetra, najugodnejšo klimo v Dalmaciji. Tu zori sadje 10 dni prej kakor drugod. — V lepih, čistih hišicah ti prijazen, blago ljudstvo postreže z vsem, kar ima. Pri tem je tako neverjetno zaupljivo, da se Slovenec počuti kar neugodno in ne ve, kam bi se dal.

Upravičeno govore pri nas, da ne znamo delati reklame za svoje naravne krasote. V kolikor večji meri velja to za Dalmacijo, naj razjasni ta primer. V Omišu me je nekdo povabil na avtoturo v Gubavico. Gubavica je za Dalmacijo istega pomena kakor za Slovenijo Fala (velika električna centrala). Ves hrib je tuneliziran, da dobe zadosten padec Cetine. Po krasnih serpentinah se peljemo po hribu navzgor. V Dalmaciji so sploh krasne ceste. Slovenec, ki je bil z nami, je opazoval pred seboj ogromen grmet slap Cetine — Gubavico. »Krasno! Neprimerno lepše od Vinlgarja! Divno!« In Dalmatince! Niti oval se ni na Gubavico, ko je rekel: »Kaj tol! Saj je naravno! A počakajte, da vidite umetni predort!«

Ne znate, Dalmatinci, ne znate skovati iz svojih skal zlata!

Arandelovac — Studenec »Zmaga«

Napolitanska camorra

Leta 1906 sta bila na isti dan umorjena: v mestu Torre del Greco blizu Napolja znani vlomilski kolovodja Genaro Coucolo in v Napolju samem njegova žena. Prvo truplo je imelo 47, drugo pa 14 z bodalom prizadejanih ran. Preiskava je kmalu ugotovila, da je oba umora izvršila šestorica članov znane camorra. Maščevali so se za izdajalstvo. Veliko drugih oseb, med njimi profesor plesa in uglajenega nastopa Rapi, je bilo obtoženih so-krivde in nepodpisanih ovadb, ker so hotele

Revolucionarno gibanje v Argentini se vedno bolj širi. V zvezi s tem gibanjem je nenadoma odstopil vojni minister Dellepiane (na sliki). Sledili mu bodo še drugi ministri. Razširjene so vesti, da bo upor proti vladi izhodišče v vladni stranki sami.

spraviti policijo na krivo pot. Spisi preiskovalnega sodnika so tehtali, ko se je pričela obravnava, 80 kilogramov. Počasna italijanska justica je 15 mesecev premlevala to gradivo, dočim je preiskava trajala pet let. Razprava se je vršila v zgodovinskem, zdaj zaspnem mestecu Viterbu. Sodniki in porotniki so se zbirali v srednjeveški cerkvi, kjer so zgradili veliko kletko za 36 obtožencev in posebno malo kletko za žeparja Abbatemaggio, ker je oblastem izdal soudeležence. Vlada je prenesla razpravo v ta oddaljeni kraj, ker je hotela obvarovati sodnike izgredov napolitanske množice in tudi vsaj nekoliko zabrisati senzacijo.

»Onorata societa«, kakor se ponosno imenuje camorra, je sicer že davno izgubila pravico do označbe »viteške družbe« in »zaščitnice ponižanih« (tako se je imenovala v srednjem veku) ter postala samo roparska tolpa. A živela je velik ugled in zaščito pri oblasti, ker je obvladala volitve v napoljski mestni svet in rimski parlament. Kandidati za poslanca ali mestnega očeta, ki od nje niso dobili dovoljenja za kandidiranje, so gotovo propadli. Tekom dolgotrajne obravnave je postala sodnija velik krog prijateljev. Casnikarji in priče, odvetniki in sodniki so se are-

čevali vsak dan. Viterbo je odprlo več novih kavarn in gostiln. Porotniki seveda niso mogli tekom 15 mesecev ostati zaprti na sodnji. Zvečer so prihajali k svojim družinam, ki so se preselile v Viterbo, ali pa se razgovarjali s svojimi znanci o obravnavi. Končno je bila izrečena sodba, ki ni nikogar zadovoljila. Petorica obtožencev je dobila po 30 let, eden pa 20 let ječe. Ostalih 22 obtožencev je moralo sodišče oprostiti, ker so predsedeli skupaj 40.000 dni v preiskovalnem zaporu. To je bilo več, kakor bi utegnili znašati kazen sama. Šestorica kamoristov je zatrjevala, da je nedolžna. Odvetniki so protestirali. Sodniki in porotniki niso bili na jasnem, ali se niso zmotili. Ze dve leti po obsodbi, ob začetku svetovne vojne, je obtožil državni pravdnik več prič krive prisega. Leta 1922 jih je sicer vzklicno sodišče spoznalo za nedolžne. Toda glavna priča, Abbatemaggio, nekdanji 35krat predkaznovani žepar in zdaj ugledni toskanski fašist (tako vsaj poroča Italijanski emigrantski list »Liberta« v Parizu) je zdaj svečano javil oblasti, da se je zmotil, ko je obtožil obsojene kamoriste. Slične izjave sta podala nekdanji državni pravdnik v Coucolovi pravdi in predsednik sodišča Giuseppe Bianchi. Tudi vsi še živeči porotniki so zahtevali pomilostitev.

Izgleda torej, da bodo že 24 let zaprti kamoristi končno osvobodeni. Slejkoprej trdijo, da so nedolžni. Dva od njih sta že umrla, eden je v norišnici. Po zadnjih poročilih je Mussolini sklenil oprostiti jetnike, »ker je itak za vedno uničil camorro in mafijce«. Težko pa je misliti, da bo pomilostenje res izviral iz novih dokazov in razkrinkanega krivega pričevanja. Prej se zdi, da se je camorra uspešno prilagodila novim razmeram in razumela postati potrebna sedanjemu režimu. Kolikokrat tekom svoje dolge dolge zgodovine je znala z istim uspehom upoštevati in izrabljati vsakokratne politične okoliščine!

Knez Starhemberg je bil imenovan za edinega zveznega voditelja avstrijskega Heimwehra. Doslej sta bila glavna voditelja dr. Steidle in dr. Pfricme.

Največja ljubezen

Londonški listi poročajo pretresljivo zgodbo iz taborišča skavtov blizu Bradstera. Dečki so se kopali v jezeru. Eden od njih, 12 let star, je spaval daleč proč in se pričel potapljati, ker so mu odpovedale moči. Preden so mu mogli priskočiti na pomoč dokaj oddaljeni tovariši, je že planil v vodo 65letni škof Joseph P. Terner, ki je slučajno šel mimo po obali. Požrtvovalni nadpastir, ki niti ni utegnil odvreči obleke, je priplaval do dečka, a nenadno ga je zadela srčna kap. Skavti s čolnom so trenutek pozneje rešili potapljajočega se dečka in so potegnili iz vode tudi truplo starega škofa, ki se je tako rad žrtvoval najvišji Gospodovi zapovedi o požrtvovalni ljubezni.

Enaka pravica za vse

Po kapitalističnih državah, ki se ne menijo za proletarske pravice, zapisejo na platnice nove knjige samo avtorjevo ime, in za deva je končana. Pod pravičnimi sovjeti delajo drugače. S. Tretjakov, avtor dokaj poznane, dasi malo uspele komunistične drame iz Daljnega Vzhoda »Rjovi, o Kitajci«, je zdaj spet spisal novi kitajski roman s kitajskim imenom »Den-Si-Hua«. Na prvi strani te knjige beremo napis: »To knjigo so naredili in potem sledi dolga vrsta imen 24 ljudi. Na prvem mestu je sicer Tretjakov, a oskrbel je samo »prireditve« v književni obliki. Snov samo sta mu dala dva Kitajca. Eden se piše Tin-Jun-Pin, drugi, Den-Si-Hua, je celo knjigi dal svoje ime. Torej sta oba tudi avtorja. A to še ni vse. Kitajca sta Tretjakovu deloma samo ustmeno pripovedovala vsebino. Ta poglavja je zapisala brzopiska gospa Kühlewein. Druga, že spisana poglavja je na stroju pretipkala gospa Cestnova. Stavki in lomljenje sta oskrbeli tovariša Karpov in Pospelov. Korekturo je izvršila gospa Dolganova. Vezavo knjige je vodil tovariš Kapustin, »zaupnik udarne skupine«, in tako dalje in tako naprej 24krat zaporedoma. A če se mora biti enaka pravica za vse, vendar ne moremo te liste smatrati za popolno. Zalibog ničesar ne vemo o delavcu, ki je vlll papir, onf, ki ga je porabila tiskarna, in drugi, ki ga je rabil Tretjakov za rokopis. Kdo je skuhal črnilo, ki se ga je posluževal avtor? Kje je ime delavca, ki je skoval nje-

govo pero? Kdo je naučil gospo Kühleweino-vo brzopisa? V dobi kolektivizacije bi res lahko pričakovali bolj podrobnega seznama onih, ki so »naredili« knjigo!

16letni bandit

V Chicagu so te dni prijeli mladega zločinca, katerega posebnost je bila, da je svojim oropanim žrtvam slekel hlače, da ga niso mogle zasledovati. Aretirali so ga, ko je prisostvoval nekemu predavanju iz eksperimentalne psihologije, katerega je priredila organizacija mladih ljudi. Fant je imel poletno knjig v svoji šolski torbici tudi revolver, s katerim je v tekuc zadnjih tednov prisilil več kakor tucat čikaških trgovcev, da so dvignili roke v zrak, on pa jih je seveda oropal. Ta nadebudni mladenič, Lawrence Free po imenu, je dopoldne hodil v šolo, kjer se je pripravljaj za učitelja zgodovine, umetnosti in literature, popolne in zvečer pa se je bavil z dobičkanosnim poslom bandita.

K poletu francoskih oceanških letalcev. Newyorški letalstvo Curtiss, na katerem sta v noči na 3. september francoska letalca Costes in Bellonte po 30urnem letu iz Pariza do Atlantski ocean srečno pristala.

BUICK 1931

Buick izdeluje svoj osemcilindrski model 1931 v sedemnajstih oblikah in v štirih različnih dolžinah šasije.

Počakajte, dokler ga ne vidite...

BUICK

1931

GENERAL MOTORS CONTINENTAL S. A.

Mož, ki se mu smeje sreča

Baron R. je potomec ugledne štajerske aristokratske rodbine. V vojni je bil nadporočnik. Po končani vojni pa se je nekega dne znašel na cesti brez svojega čina in — kar je bilo še mnogo bolj obupno — tudi brez vsakega cvenka v žepu. Njegova rodbina je izgubila imetje, oče mu je umrl in ono malo, kar je ostalo, pa je rabila uboga mati. Toda mladi častnik je imel glavo na pravem mestu. Ni zašel med pustolovce, kakor to po navadi store skrahirani aristokratje. Kot bivši avstro-ogrski častnik ni mogel najti pravega poklica. Zato je zelo hitro menjaval svoje službe. Bil je povsod na svetu, celo v Braziliji, kjer je bil nekaj časa poljedelski delavec. Toda v tamkajšnjem podnebnju se mu je poslabšalo zdravje in moral se je vrniti v Evropo. V Marseillu se je odločil za novo življenje. Odpotoval je v Monte Carlo, pripravljen, da se loti vsakega dela, samo da si pod blagim podnebnjem francoske rivijere zopet izboljša zdravje.

Krepko je pljunil v roka. Zadel je prav spodaj. Bil je spodetka nočni vratar, potem natakar, sofer, dokler ni nekoga dne dobil stalno namestitev v nekem hotelu. Bil je štedljiv in je tekom časa prihranil tudi nekaj denarja. Živel je zase tiho in skromno, dokler se mu ni nekega dne nasmejala sreča...

Baron je imel navado, da je po končanem poslu šel na sprahod ob obali. Okoli njegga sam luksus, ki ga je spominjal srednjih dni njegove mladosti. Toda Baron R. se ni dal zapeljati, da bi svoje, z mnomu prihranene novce nesel na mizo igralnice. In ko se je nedavno tako sprehajal in razmišljal o priteklosti in bodočnosti, je nenadoma nekaj zaslišal pred njim na tleh. Slišnil se je in pobral. Bila je dragocena zaponka iz briljantov, med brati vredna svojih 8000 frankov. Postani baron je svojo najdbe nesel na policijo. Nasledek tega dne so ga pozvali na policijo in dobil je tisoč frankov najdenine.

In baron je sedaj prvič zašel s svojega gola, in bo na svojo srečo. Smatral je tih tisoč frankov za najden denar, in je strelil, kar bi marsikdo umede nas tudi storil. Šel je v kazino, kjer je poskusil svojo srečo. Riskiral je vedno več in več in zopet dobival. Igral je do dveh zjutraj. Zjutraj je zapustil igralnico s 139.000 franki v žepu.

Toda baron ni imel samo srečo, imel je tudi pamet. Do 1. septembra je ostal v Monte Carlo, toda nikdar več ni nosil v igralnico. Zapustil je zapeljivo francosko rivijero in se vrnil k svojim materi v Gradec, da z njo deli svojo srečo...

Hranilnica
na
Jesenicah
v župnišču najvarnejše hrane
Vaš denar

Uraduje vsak delavnik od 8.—12 in od 14.—17, od nedeljah od 15.—17.

Jesenska razstava

V soboto je bil obisk razstave prav velik, kajti prišlo je veliko število obiskovalcev z dežele, pa tudi iz ostalih pokrajin države. Zanimanje interesentov je vsestransko in vedno številneje se javlja tudi interesenti za razstavljene trgovske predmete. V splošnem je zabeležiti več zanimanja in tudi zaključkov v sledečih strokah: klavirji, glasbila, harmonike, stroji za obdelovanje lesa, polječelski stroji, perzijske preproge, perilo in trikotarje. Velik obisk pa pričakujejo v nedeljo, pa tudi na praznik, v ponedeljek. Ob tej priložnosti pripravljamo vsem, ki si doslej še niso ogledali razstave, da jo ogledajo, ker nudi toliko zanimivosti, da ne bo nihče odšel z nje razočaran.

V večerajšnjem »Slovenec« z dne 5. t. m. je pod naslovom »Od zibelke do groba« zelo lepo in laskavo kot posebna zanimivost šumarske razstave na vseleisnu opisana skupina ob severni strani pav. N. »Les nas spremlja od zibelke do groba«.

Po neljubi pomoti je pa pripisana sestava tega oddelka industrijskega gospodarstva. Kakor je razstavemu odboru dobro znano, pa je zamislil to skupino že pred meseci dv. svetnik v p. g. Josip Rustija. Dal je po obrtniku-mizarju izdelati po svojih načrtih več del razstavljenih predmetov, po slikarju pa več laz našega življenja, predstaviteljče slike, zbral igrače in drugo pri trdkah Krisper, Pakiz, Hribar, Modic, Ševčič ter preskrbel primerne napise, navedene v omenenem članku. Gospod Hribar ima na sestavi tega oddelka toliko zasluga, kakor druge imenovane tvrdke, to je: da je posodil nekaj svojih izdelkov, igrače razstavljalcu v razstavne namene.

Razstava lovskih psov

Preteklo nedeljo se je vršila enodnevna Drž. razstava lovskih psov v okviru I. državne gozdarsko-lovske razstave.

Po dalsih dogovorih z upravo vselejma in ostalimi funkcionarji razstavnih korporacij, se je odločil razstavni odbor »Jugoslovenskega Kinološkega Saveza«, da priredi že zasnovano razstavo lovskih psov.

Kot stalni vodja kinoloških prireditelj, razstav itd. g. Franc Urbanc, veletržec v Ljubljani, je prevzel i tokrat vodstvo razstave.

Za generalnega tajnika je bil določen g. prof. Peter Zmitak.

Pse se je začelo ocenjevati v štirih krogih jutraj ob 9. konočalo pa se je ob 18. V prvem krogu so se ocenjevali psi ptičariji, spanjeli in barvarji, v drugem krogu psi braki, v tretjem krogu psi braki-izbečarji, v četrtem krogu pa jamarji in psi ostalih vrst.

Za poljski lov se uporabljajo vseh vrst psi

Banovinski davek na hiše

Do 15. septembra t. l. so dolžni vsi posestniki hiš, katere so po čl. 32., točki 15. zakona o neposrednih davkih proste državne hišnega davka (zgradarine), da pismeno ali ustno prijavijo svoje hiše radi plačila banovinskega davka občinskemu uradu, ki jim bo odmeril višino banovinskega davka na njihove hiše. Ta davek znaša:

Za 1 stanovanjski del 10 Din letno, za 2 stanovanjska dela 12 Din, za 3 stanovanjske dele 15 Din, za 4 stanovanjske dele 35 Din, za 5 stanovanjskih delov 40 Din letno. — Če je stanovanjskih delov več kot 5, tedaj treba plačati od vsakega nadaljnjega stanovanjskega dela 20 Din več.

Za stanovanjske dele se smatrajo samo sobe in čimnate, v katerih ljudje stanujejo ali katere so določene za stanovanje, ne glede na to, v katere namene se uporabljajo. Kjer bi glede števil stanovanjskih delov nastali dvomi, mora županstvo po svojih organih prepricati se, da li so navedbe stranke pravilne.

Ta davek plača hišni lastnik. Če pa gre za stalni užitek, tedaj pa uživalec. Davek bodo pobirali občinski uradi in ga bodo v letošnjem letu morali do konca leta odpraviti banovini v Ljubljani. Kot potrdilo o plačanem davku bodo izdajali občinski uradi vsem potrdila. Potrdilo naj vsakdo dobro shrani, da ga v slučaju potrebe pokaže. Najbolje je, da priglasi hišo in plača davek vsak gospodar sam, nikar ne pošiljati drugih oseb.

Kdor bi opustil prijavo, niemu se bo odmeril davek na podlagi uradnih pripomočkov z 10% pribitkom. Zoper tako odmero pritožba ni dopustna. Vrh tega bo pa še kaznovan z denarno kaznijo do 1000 Din.

Kdor davka ne bo plačal pravočasno, se bo od njega izterjal z zamudnimi obrestmi, in sicer na njegove stroške.

Kdor bo izjavil, da se bo zoper odmero davka pritožil na bansko upravo, vedi, da pritožba nima odločilne moči in da mora davek kljub temu takoj plačati. V slučaju, da bi bila njegova pritožba ugodno rešena, mu bo banska uprava preveč plačani davek povrnila.

Da ne bo kake zmešnjave ali dvomov, bodi že enkrat omenjeno, da so z gornjim davkom obdavčene le hiše, ki služijo kmetovalcem in njih kmetijskim delavcem za prebivanje. Za kmetovalca se smatra v tem primeru onega, ki sam ali s svojimi rodbinskimi člani obdeluje svojo ali v zakup vzeto zemljo, odnosno, kateri je ko kmetijski delavec v službenem razmerju, če se ne bavi trajno z nobenim drugim poklicem.

Obisk avstrijskih kmetovalcev v Rušah.

Te dni je graška sekcija Avstrijske kmetijske družbe priredila izlet svojih članov v Tvornico dušika Ruše, kjer se izdeluje apnenno dušikovo gnojilo. Prišlo je ca. 60 kmetovalcev, ki so se zelo zanimali za labrikacijo apnenega dušika, katerega Avstrija porabi ca. 1200 vagonov. Sploh Avstrija porabi zelo veliko umetnih gnojil, zato so rezultati kmetijske produkcije tako veliki in vredni zavladanja. Pri članih Kmetijske družbe, ki intenzivno obdelujejo zemljo ter porabijo velike količine umetnih gnojil, dosega pridelek pšenice 16 do 18 stotov, krompirja 100—120, repe 200—220, sena 35 stotov (dve košnji). Tretja košnja se radi vlažnega vremena navadno ne izkoristi, temveč se porabi za pašo. Računajo jo pa na 10 stotov. Tudi našim kmetovalcem bi priporočili obisk tovarna za umetna gnojila, da bi vedeli še bolj ceniti pomen umetnih gnojil, ko bodo videli, kako se izdelujejo. Tovarne bodo gotovo rade šle na roko.

Jesenski vselejem v Prazi. V dne 7. do 14. septembra t. l. se vršil v Prazi jesenski vselejem. Vselejmska palača je stavba iz betona in jekla in ima skupaj devet nadstropij, ki so povsem oddani največjim industrijam v Češkoslovaški in inozemstvu. Nekoliko tisoč razstavljalcev vseh strok razstavlja svoje proizvode znane čl. industrije, ki je bila v zadnjih letih popolnoma zracionalizirana, tako da proizvaja blago najboljše kakovosti za cene, katere konkurirajo proizvodom vseh znanih industrijskih držav. Obiskovalci imajo

ptičariji, v močvirnatem, gosto zaraščenem ter deloma neprehodnem terenu psi spanjeli, ki so osobito sposobni za gmarjenje itd.

Pse barvarje so dosedaj kot specialne upotrebljali za izsleditev obstreljene divjačine, jelenjadi, srnjadi i. dr., ki bi v drugem slučaju lahko marsikateri kos divjačine ostal za lovca za vedno izgubljen.

Brake se uporabljajo za gonio divjačine, predvsem zaicev, lisice itd., pa tudi srnjadi v gosto zaraščenih strminah, ali sicer težko dostopnih terenih. Razume se, da naj se pri tej vrsti psov odločuje predvsem imetitelj lovišča po svoji lovsko pravični uvidevnosti.

V zadnjih desetletjih, ko so se lovišča vedno bolj začela razkosavati in izsekavati, se je pojavila skrb, kake vrste pasov psov bi bila najprikladnejša za propadajoče razmere starodavnega lovstva. Zmanjšana in iztrebljena nekatera lovišča niso prenesla več bronzonih brakov, ki naj bi ne gonili divjačino v brezdaljo ter jo upehvali, osobito srnjad.

Začeli so križati nizkonega jazbečarje s psi barvarji in tako je nastala nova pasma »braki-jazbečarji«. Ta pasma pridobiva radi svoje vsestranske uporabnosti v lovu vedno več tal. Tudi pri nas v Jugoslaviji se je ta pasma začela zelo uspešno širiti, kar je pokazala ta razstava in vse prejšnje razstave psov, ki so se vršile v Ljubljani.

Psi jamarji, jazbečarji in vse ostale vrste terijerji (izvzemski airedal-terijerji, ki spada v vrsto sportnih in varstven uporabnostnih psov), pa tudi braki-jazbečarji služijo za delo pod zemljo pri lovu na jazbece, lisice itd.

Te vrste lov je zelo zanimiv in ga vesten lovec goji takrat, ko preneha lov na ostalo divjačino. V mesecih marcu, aprilu itd., ko ravno kotilo štirinogoparoparice: jazbeci in lisice v svojih podzemskih rovih, so te vrste psi neprecenljivi pomočniki podjetnemu lovcu.

Tudi psi hrti so bili v najodličnejši izdaji zastopani na razstavi. Uporabljajo jih v krajih, kjer so nepregledne stepe, puščobe ali džungle.

Na razstavo je bilo prijavljenih 124 lovskih psov, od teh pa je bilo ocenjenih 105 in sicer: odlično 13, prav dobro 36, dobro 38, dovoljno 14, zadostno pa 4 psi, oziroma psice.

Uprava ljubljanskega vselejmske je dala napraviti nalašč za to razstavo zelo lepe kolone, ki so se delile lastnikom psov in sicer: za oceno odlično — zlate, za prav dobro — srebrne, za dobro pa bronaste. Na zadnji strani nosi vsaka kolona tudi datum razstavnega dne 31. 8. 1930. Po vrhu tega je prejel vsak razstavljalec za vsakega svojega razstavljenega psa še potrdilo, izstavljeno od »Jugoslovenske Kinološke Zveze«, vidirano po upravi ljubljanskega vselejmske kot dokument, da je bil pes na razstavi in kako oceno je prejel.

popust na vseh železnicah in razne druge ugodnosti, tako da je obisk Prage ob priliki tega vselejmske zvezan z minimalnimi stroški.

Za večjo porabo umetnih gnojil. V interesu strokovnega pouka naših kmetovalcev je Tvornica za dušik, d. d. Ruše, izdala kratka navodila o izboljšanju pridelovanja kvantitativnih in kvalitativnih poljskih pridelkov. Navodila dobi lahko vsakdo brezplačno pri omenjeni tovarni.

Dobave. Ravn. drž. rudnika Velenje sprejema do 9. t. m. ponudbe glede dobave 6 kg dinamob zice, 200 metrov organitina; do 15. t. m. glede dobave kemikalij; do 22. t. m. pa glede dobave 1000 kg avto-cla, 500 kg dinamo-olja in 300 q žganeš apna. — Ravn. drž. rudnika Kakanj sprejema do 11. t. m. ponudbe glede dobave 2000 kg cija in 3000 kg masti; do 17. t. m. pa glede dobave 2000 kg karboloneja. — Ravn. drž. rudnika Kreka sprejema do 19. t. m. ponudbe glede dobave spok za vrtni stroj; do 22. t. m. pa glede dobave 3000 kg mila.

Naročajte »Slovenca«!

Anton Kremžar
Strojno podjetje
Št. Vid nad Ljubljano
Edino domače podj. za izdelavo raznov. pol edelskih strojev
Stalna zaloga motornih mištilnic in bencin-motorjev orig. »SLAVIA«. Nadalje plugov, bran, kultivatorjev, karifikatorjev, itd.
Oglejte si našo razstavo na vselejmu in zalogo v št. Vidu nad Ljubljano.

Za šolsko mladino je potrebna
dobra in trajna obutev!
Tovarna čevljev »PEKO« posvečuje vso pažnjo izdelavi čevljev za mladino. Zato si nabavite izdelje najboljše kval. po izredno nizkih cenah

od štev. 26—30 . . Din 125'—
od štev. 31—35 . . Din 145'—
v naših trgovinah

LJUBLJANA
ALEKSANDROVA CESTA 1
MIKLOŠIČEVA CESTA ŠT. 14

►PEKO◀

Borza

Ljubljana, 6. septembra.

Ta teden je bil devizni promet nekoliko znatnejši. Znašal je ta teden na ljubljanski borzi 14.4 milijona Din v primeri s 13.1, 11.2, 11.3 in 13.1 milijona Din v prejšnjih tednih. Ta teden je bil posebno znaten promet v devizi Newyork, nadalje se v devizi London. Tečajji so pa bili skozi cel teden čvrsti in so bili konec tedna višji kakor v pričetku. Kakor običajno je bilo privatno blago zaključevano v devizi Trst, dočim je ostale devize dala Narodna banka. Tudi kompenzacije so bile znatne.

Promet na trgu vrednostnih papirjev je opustil in zabeležili smo celo, da en dan v tednu na zagrebški borzi ni bilo zaključkov v državnih papirjih, druge dni zopet pa samo v enem papirju. Tečajji ne izkazujejo dosti izprememb. Delnice denarnih zavodov so v Zagrebu ostale neizpremenjene pri srednjem prometu. V industrijskih papirjih je malo prometa in so brez interesa. Pap pa so med paroplovnimi papirji čvrste delnice Dubrovačke, ki so prišle že na 400.

DENAR

Curib. Belgrad 9.12875, Amsterdam 207.50, Atene 6.68, Berlin 122.70, Bruselj 71.93, Budimpešta 90.25, Bukarešt 3.075, Carigrad 2.44, Dunaj 72.80, London 25.055, Madrid 54.40, Newyork 515.45, Pariz 20.24, Praga 15.29, Sofija 3.73, Trst 26.99, Varšava 57.75, Kopenhagen 137.95, Stockholm 138.50. Oslo 137.925, Helsingfors 129.525.

VREDNOSTNI PAPIRIJI

Dunaj. Don. sav. jadr. 88.25, Wiener Bankverein 17.80, Creditanstalt 47.40, Escomptages. 159.40, Ruše 35.50, Alpine 25.80, Trboveljska 49.10, Leykam 4, Rima Murany 85.50.

Notacije naših državnih papirjev v inozemstvu. London: 7% Bler. pos. 86.50—87.75. — Newyork: 8% Bler. pos. 97—97.50, 7% Bler. pos. 86.50 do 87.75, 7% pos. D. H. B. 84.25—85.50.

Žitni trg

Bucimpešta. Tendanca čvrsta. Promet živahen. Pšenica: okt. 16.08—16.40, zaklj. 16.28—16.30; marec 17.58—17.90, zaklj. 17.73—17.74; manj 18.08 do 18.38, zaklj. 18.22—18.23. — Rž: okt. 10.35 do 10.50, zaklj. 10.31—10.35; marec 11.50—11.72, zaklj. 11.51—11.52 — Koruza: sept. 15.25—15.30, zaklj. 15.35—15.45; maj 14.90—15, zaklj. 14.95—14.97.

Živina

Mariborski sejem. Na svinjski sejem 5. sept. je bilo prignanih 456 svinji. Cene so bile siedeče: Mladi prašiči 5—6 tednov stari po 100—125 Din, 7—9 tednov 180—250 Din, 3—4 mesece 300—350 Din, 5—7 mesecev 450—500 Din, 8—10 mesecev 600—800 Din, 1 leto stari 900—1000 Din; 1 kg live teže 11—13 Din, 1 kg mrlive teže 15—17 Din. Prodanih je bilo 205 glav.

Jajca

Akoravno napovedujejo zadnja londonska poročila mlado situacijo in dajejo malo upanja na skorajšnje zboljšanje, se čuti vseeno na kontinentu oživljenje jajčnega trga. Produkcija vidno pojejuje in je Rusija, največji konkurent, popolnoma odvedala v jajčnem izvozu. Nakupna cena se giblje od Din 0.95 do 1 Din. — Sv. Jurij ob juž. žel., dne 5. septembra 1930.

Hmelj

Dne 6. septembra.

Savinjska dolina. Zadnje dni je postala kupčija nekoliko živahnjša; ker so baje trgovci prejeli nekaj večjih nartčil. Cene pa niso napredovale, temveč se prodaja hmelj povprečno po 6—8 Din, slabši celo samo po 4—5 Din, le prvovrstno blago doseže tudi ceno 8—10 Din za kg. Ker ni mnogo izgleda na boljše cene, hmeljarji počasi prodajajo.

Češkoslovaška. Obiranje je v glavnem končano. Producenti sicer trdiijo, da je pridelek prvovrsten, trgovci pa poročajo, da je preveč objeden od bolhačev, deloma celo napaden od peronospore in je zato težko naiti gladko-zeleno blago. Tudi je baje pridelek večji, kakor pa navajajo producenti. Kupčija se le slabo razvija in se plačuje za hmelj

povprečno po 15—16 Din, le za prvovrstno blago tudi do 21 Din za kg.

Nemčiji. Pri stalno lepem vremenu se obiranje nemoteno nadaljuje. Producentom se priporoča izredno slabe nasade pustiti neobrane, ker slabo blago letos ne bo našlo kupca. Na tržišču je položaj še vedno neizpremenjen in tendenca mirna. Za tetnanski hmelj se plačuje 22—26 Din, za hallertauski pa 15—22 Din in za ostali bavarski hmelj le 12—15 Din za kg. Promet pa je prav majhen, ker se vedno ni pravega zanimanja.

»Slovenski hmeljar«.

Nürnberg, 6. sept. as. Na trg je bilo danes pripeljanih 200 bal hmelja. Prodanih je bilo ob velikem povpraševanju 150 bal. Posebno veliko povpraševanje je bilo za hallertauski hmelj, ki je dosegel ceno 60—85 mark. Nekoliko bal tetnanskega hmelja je doseglo ceno 95 mark. Za inozemski hmelj ni bilo kupcij. Razpoloženje je bilo nadalje mirno.

Iz službenih objav

Oklc. Dne 15. julija 1930 je v hospitalu Central Dijon, Cote d'Or v Franciji umrl naš izseljenec Koren Martin, katerega domovinska občina ni znana. V njegovi identitetni izkaznici je označeno, da je bil rojen 17. nov. 1891 v Sigradu, kateri kraj pa tukaj ni poznan. Kdor bi vedel za domovinsko občino imenovanega, naj to sporoči kr. bankski upravi v Ljubljani.

Prostovoljna javna dražba nepremičnin, vpi-sanih kot imovina Ljubljanske oblasti pod vl. št. 393 k. o. Brežice in obstoječe iz stavbne parcele št. 243 z enonadstropno hišo št. 79 v Brežicah, dvoriščem in dvoriščnim poslopjem ter iz zemljiških parcel št. 132-2, 132-6 k. o. Brežice. Dražba se bo vršila dne 26. septembra 1930 dopoldne ob 9 v notarski pisarni notarja Kramerja Rudolfa v Brežicah kot sodnega komisarja. Izključna cena je 200.000 Din, vadij pa 20.000 Din.

Dražbeni oklic. Dne 14. oktobra 1930 ob 9 bo pri sodišču v sobi št. 21 dražba nepremičnin: zemljiška knjiga Bistrica, vl. št. 828. Cenilna vrednost 8136 Din; najmanjši ponudek 5424 Din. — Okrajno sodišče Dol. Lendava.

Vpisi v trgovski register. »Autotaxi«, družba z o. z. v Kočevju. Izbrsil se je družabnik in poslovođa Peischa Jože, vpisal pa novi družabnik in hkratno poslovođa Verderber Gustav, hotelir v Kočevju. — »Bistras«, kemična tovarna olja, lakov in barv. d. z. o. z. v Domžalah v likv. Izbrise se po soglasnem sklepu družabnikov likvidator Bizjak Stane. — »Gradbeno podjetje G. Tönnes, družba z o. zav., sprememba druž. pogodbe. Izbrise se po poslovođje: Tönnes Rudolf, Heumer Dragotin, Tykač Alojzij in Berkovič Nikola.

Vpisi v zadružni register. »Hranilnica in posojilnica v Dolckem«, r. z. z. o. z. s sedežem pri Sv. Heleni. Izbršeta se člana načelstva Zupančič Ivan in Janež Franc. Vpišeta se člana načelstva: Zajec Janez, posestnik v Dolckem št. 7, in Jemec Ivan, posestnik v Senozetih št. 25. — »Hranilnica in posojilnica v Smartnem pri Litiji«, r. z. z. n. z. Izbrise se član načelstva Rihar Matej, dekan v Smartnem pri Litiji. Vpiše se član načelstva Gornik Anton, dekan v Smartnem pri Litiji št. 1. — »Hranilnica in posojilnica pri Sv. Ilju v Slov. gor.«, r. z. z. n. z. Izbrise se dosedanji član načelstva Franc Freiham, vpiše pa novoizvoljeni član načelstva Jožef Gornik, posestnik v Selnici ob Muri. — »Prva doljenjska posojilnica v Metliki«, r. z. z. n. z. Izvršil se je izbris prokure dosedanjega prokurista Kramariča Ivana.

Določitev naknadnega ugotovitvenega naroka. Prezadolženka Jeglišča Marija, trgovka v Mariboru. V svrhu ugotovitve naknadno prijavljenih terjatev in pa terjatev, ki se še do razpisane naroka event. prijavijo, se razpiše naknadni ugotovitveni narok na 25. septembra 1930 ob 11. sobs št. 79, Okrožno kot trgovsko sodišče v Mariboru.

Odprava konkurza. Prezadolženka Perc Ana, trgovka v Mariboru, Gosposka ulica 34. Konkurz, ki je bil razglašen s sklepom opr. št. S 7-29—1, o imovini prezadolženke, se odpravi, ker je bila razdeljena vsa masa. — Okrožno sodišče v Mariboru.

Poziv upnikom. Agrarna zajednica na Hajdini, r. z. z. n. z. v likvidaciji, pozivlje upnike, da prijavijo eventualne terjatve do 30. septembra 1930 — Upravni odbor.

Popravila ur in gramofonov

izvršujem dobro in poceni. Kdor mi predloži ta oglas, mu dam popust 10% pri popravilih in 5% pri nakupu. ALBERT ECCARIUS, urar, MARIBOR, Slomškova trga 5.

Knjigovodja

perfekten, z večletno prakso — želi mesta pr. hranilnici-posojilnici, trgovskemu ali industrijskemu podjetju. — Cenjene dopise prosi na podružnico »Slovenca« v Mariboru pod: »Marljiv in delaven«.

Likanje moške ali ženske obleke 18 dinarjev

Moško, damsko garderobo najhitreje zlika, kemično čisti, temeljito pošije, na željo napravi novo podlogo, tudi obrne, da je kot nova
Wallet Express, Ljubljana, Stari trg št. 19.

Za lovsko sezijo nudi puškarna F. K. KAISER, Ljubljana Kongresni trg 9

Pozor lovci!
nove vrste lov. patrone znamke »R«, basane z nemškim Hasloch brezdimnim smodnikom in v zalogi bodo »Geoc« patrone z nemškim Rothwelskim smodnikom

Samostojen mizarški mojster

Na novo ustanovljeno podjetje išče samostojnega mojstra, veččaka v stavbnem in pohištvenem delu proti 40% čistega dobička. Zahteva se 30.000 do 50.000 Din kavicje. Stroji in gonilna sila na razpolago. Ponudbe na upravnistvo tega lista pod »Samostojen mizarški mojster«.

Prva celotna izdaja!

Doktorja Franceta Prešerna

zbrano delo

Cena Din 40.—, eleg. vezana Din 55.—

Jugoslovenska knjigarna v Ljubljani.

Mali oglasi

Vsaka beseda 50 par ali prostor drobne vrstice 1 50 Din. Najmanjši znesek 5 Din. Oglasi nad 9 vrstic se računajo višje. Za oglese strogo trgovskega in reklamnega značaja vsaka vrstica 2 Din. Najmanjši znesek 10 Din. Pristojbina za šifro 2 Din. Vsak oglas treba plačati pri naročniku. Na pismena vprašanja odgovarjamo le, če je priložena znamka. Čekovni račun Ljubljana 10 349. Telefon štav. 2328.

Službe iscejo

Dekle

bi se rada izučila v šivanju ali pletenju z vsjo oskrbo v hiši proti primerni odškodnini ali z delom. - Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 10.207.

Za gospodinjstvo

gre boljša vdova, ki je v gospodinjstvu vsestransko izvežbana in s svojim pohištvom. - Ponudbe pod značko »Marjiva« št. 9377 na oglasni oddelček »Slovenca«.

Iščem mesta

k 2- do 3 članski družini, vajuja vseh hišnih del, znam kuhati, nekaj šivati in stikati. Ponudbe pod značko »Marjiva« št. 9377 na oglasni oddelček »Slovenca«.

Mesarski pomočnik

priden in pošten, išče službo. Nastopi lahko takoj ali pozneje. Viktor Dolenc, Dvor 12, pri Žumberku.

Trgovski pomočnik

želi mesta v večji trgovini. Naslov v upravi lista pod št. 10.043.

Viničar

popolnoma izvežban, s tremi močmi (brez otrok), sprejme stalno službo. - J. P., Volčeje št. 12, Sromlje pri Brežicah.

Mlajša kuharica

samostojna gospodinja, z najboljšimi spričevali, želi mesto. - Naslov v upravi pod št. 10.282.

Gospodična

ki ima 6 let prakse kot blagajničarka in 3 leta kot strojevpiška, zmogna vseh pisarniških del - pripravna za postrežbo starih - želi primerno službo. - Čeni, ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Skromna in vestna«.

Staroupokojevi

drž. poduradnik z družino 8 nezaposlenih, srednjih let, veče tudi srbobrasčne, nemščine in italijanščine, išče službo skladiščnika, inkasanta, sluge ali karkoli - pod »Trdo življenje« na oglasni oddelček »Slovenca«.

Katera trdkra

ali podjetje bi me zaposlilo kot potnik ali sluhno. Pozneje sprejem tudi zastopstvo, ker imam hišo v najprometnejšem trgu večjega okraja v Sloveniji. Naslov v upravi »Slovenca« pod števil. 10.283.

Iščem službo sluge

skladiščnika ali kaj sličnega, najraje v Ljubljani. Grem tudi kot sluga v manjšo občino, da bi z razvedel obrt (kolarsko). Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 10.281.

Inserati v Slovencu

imajo največji uspeh.

Službe dode

Krojaškega vajenca

sprejme takoj Ivan Kovič, krojač, Novi Vodmat, p. Moste pri Ljubljani.

Orodničarja

dobro samostojno moč se sprejme. - Tribuna, F. B. L., Ljubljana, Karlovska cesta 4.

Učenko

za mod. trgovino v Ljubljani sprejem takoj. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Prikupljiva in pridna«.

Napradaj ceno:

2 kom. jarmenika od 18 in 24 ter 1 kom. stroj dušilnjak in utornik (Föder- und Nut-Hobelmachine). - Vprašanja na Adolfa Goldsteina nasl., Osijek.

Šivilja za perilo

in tudi začelnica se sprejme takoj za stalno. Naslov se poišče v upravi »Slovenca« št. 10.285.

Mesarski pomočnik

sprejem takoj. Naslov pove uprava pod št. 10.255.

Kuharico

k mali družini za Beograd iščem za takoj. Ponudbe ali oglašiti se v gostilni Čušnovar, Kolodvorska ulica 33.

Vajenca (-ko)

sprejem v trgovino mešanega blaga, z predpisano šolsko izobrazbo, poštenih staršev, na dežel. Stanovanje in hrana v hiši. Vprašati v upravi lista v Mariboru.

Krojaški vajenec

se sprejme takoj pri F. Može, Ljubljana, Cesta v Rožno dolino 12.

Služkinja

pridna in poštena, ki je vajena priproste kuhle, se sprejme takoj ali po dogovoru. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 10.110.

Gospodinja - kuharico

iščem za takojšnji nastop. Prednost ima tista, ki ima za svojo sobo pohištvo in nekaj kuhinjskega orodja. Vse drugo po dogovoru. - Naslov v upravi lista pod št. 9896.

Krojaškega vajenca

sprejme takoj Brudar Rudolf, krojaštvo - Novo mesto.

Krojaški mojster

išče vajenca od 15 do 16 let iz dobre družine. Ponudbe pod št. 10.160. na upravo »Slov.«

Krojačica

sprejme takoj učenko. - Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 10.234.

Učenko

zdravo in pošteno, s primerno šolsko izobrazbo, sprejem takoj v trgovino z mešanim blagom. Hrana in stanov. v hiši. Prednost imajo dobre računice ter voline pomagali pri gospodinjstvu. - Naslov: Ludvik Vidmar, trgovec v Ambrusu, pošta Zagradec, Dolenjsko.

Kolarski vajenec

se sprejme takoj. - Ivan Zanoški, umetno kolarstvo, Gosposvetska c. 16, vhod v delavnico iz Bleiweisove ceste, Ljubljana.

Učenko ali učenca

krepkega, marljivega in poštenih staršev, s primerno šolsko izobrazbo, takoj sprejem v trgovino z mešanim blagom. - Ponudbe na: Ivan Rašič, Sv. Vid pri Ptuj.

Učenca

pridnega in poštenega - sprejem za steklarsko obrt na Jesenicah. - Pism. ponudbe na upravo »Slovenca« na Jesenicah.

Knjigovodja

perfektn bilancist, obvladajoč perfektno slovensko in nemščino - se sprejme. Podrobne oferte z navedbo možnosti nastopa na upravo »Slov.« pod znakom: »Delniška družba«.

Natakarico

pridno ter dobro izurjeno, kateri takoj vse na račun, sprejem takoj. Potrebna kavcija 10 do 20.000 Din. Več po dogovoru. - Pod šifro: »Naracun« št. 10174.

Kmet, strokovnjak

dobi službo za strokovno propagando umet. gnojila. Mesečna plača po dogovoru. - Dopisi na oglasni oddelček »Slovenca« pod »Umetno gnojilo«.

Pekovski vajenec

v starosti nad 16 let, se takoj sprejme. Prednost imajo z enoletno učno dobo, vse drugo ustno. - Pekarna Žužek, Ljubljana, Sv. Florijana ul. 8.

5 čevljar. pomočnikov

za šivana in težka zbita dela dobi takoj stalno službo pri S. Florjančič & drug. Šmartno p. Litiji.

Učenke

za mehanično umetno vezanje in predtisk sprejme Matek & Mikeš, Ljubljana, Dalmašinova ul. 13.

Cevljarški pomočnik

za navadno delo dobi takoj službo. Stanovanje in hrana v hiši. Pojasišta delava Autobus Pernus, postaja Figovec, Ljubljana.

Vajenca

za mizarsko obrt takoj sprejme z vsjo oskrbo. - Josje Oblak, mizar, Skofja Loka.

V službo vzemem

boljšo sobarico, ki zna dobro šivati. - Naslove se prosijo na upravo »Slov.« pod št. 10.219.

Učenec

s primerno šolsko izobrazbo se sprejme v modno trgovino v Ljubljani z vsjo oskrbo v hiši. Naslov v upravi lista št. 10.230.

Služkinja

poštena, zdrava, ki rada kuha in ima veselje služiti pri družini z odraslimi, pridnimi otroci, se sprejme v boljše hišo. - Naslov v upravi št. 10.292.

Učenca (učenko)

pridnega, poštenega in močnega sprejem v trgovino z mešanim blagom na deželi. Ponudbe pod »Zdrav fant (deklet)« št. 10.253 upravi »Slov.«

Kolarski vajenec

se sprejme takoj. - Ivan Zanoški, umetno kolarstvo, Gosposvetska c. 16, vhod v delavnico iz Bleiweisove ceste, Ljubljana.

Perje od Din 35 - naprej

Pernice iz puha, volne in bombaža

Kemično čiščenje perja Din 15 - kg
FEIN, ZAGREB, Zrinski trg 15

Dekle

pridno, staro 16 do 20 let, sprejem za vsa hišna dela. - Naslov pove uprava lista pod št. 10.237.

Krojaškega vajenca

14 letnega, zdravega - sprejem. Hrana in stanovanje pri mojstru. Zaslaznik, Podutilje, Ljubljana VII.

Krepak vajenec

se sprejme za ključavničarsko obrt. - Ivan Zorko, Glince.

Tapetnišk. vajenca

sprejme Radovan, Mestni trg 13, Ljubljana.

Učenca

za krojačico se sprejme. - Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 10.262.

Učenca

s predpisano šolsko izobrazbo za manufakturno trgovino v Ljubljani, se takoj sprejme. - Naslov pove uprava »Slovenca« pod št. 10.266.

2 učenci za pletenje

sprejme Evg. Bonač, Strelška 24, Ljubljana.

Učenko

sprejme damska krojačica. - Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 10.240.

Cevljarškega vajenca

takoj sprejem. Matija Jordan, Gorenja vas, Ribnica, Dolanjsko.

Krojaškega vajenca

poštenih staršev sprejme takoj Karl Dolinsek, Vrhopolje, Kamnik.

Izložbenega aranžerja

z večletnimi spričevali, ki je tudi dober prodajalec, sprejme Ivan Savnik - Kranj.

Prodajalko

izurjeno v manufakturi, z večletnimi spričevali in znanjem nemščine, sprejme Ivan Savnik, Kranj.

Kavarniški vajenec

(Pikolo), ki je končal III. razr. srednje šole - se sprejme takoj v pouk; istotam dobi službo kavarniški natakar. Ponudbe je poslati na kavarno »Slov.«, Ljubljana.

Cevljarški vajenec

z vsjo oskrbo se sprejme. Lovro Brecljanek, Vidovdanska 2.

Večja opekarna

išče izprašanega strojnika k Wolfovi lokomotili. - Oni, ki so pri opekarni že bili, imajo prednost. Ponudbe pod »Strojnik« št. 10.260 na upravo.

Iščem vrtnarja

popolnoma izvežbanega v oplemenjevanju in vzgoji sadnega drevja, zelenjave in cvetlic z nastopom v mesecu oktobru. Mlajši oženjeni z malo otrok imajo prednost. Stanovanje, razsvetljava in drva ter zelenjava v naravi, plača pa po dogovoru. - Ponudbe s sliko naj se pošljejo na Interreklam, Zagreb, Marovska 28 - pod št. P. 2017.

Učenca

se sprejme za strojno pletenje z vsjo oskrbo v hiši. Naslov pove uprava »Slovenca« pod št. 10.291.

Poštena deklica

od 14-15 let se sprejme na kratko poskušajo v trafik. - Ponudbe na upravo »Slovenca« pod št. 10.289.

Zasluzek

Zastopnike

za 26 predmetov sprejme Lindič, Ljubljana, Komenskega 36.

Zastopnik

ki potuje v Sloveniji že za kakšno firmo in bi vzel v prodajo tudi se razne predmete za industrije in trgovine, naj vpošlje pisemno ponudbo na T. V. na upravo »Slovenca«.

Iščemo prodajalce

po deželi, za posnemalnice, brzozarilnice, pletilne stroje koleša itd. (tudi za postranski za sluzek). Tehna družba, Ljubljana, Mestni trg 25/I.

20% popust

nudim vpeljanim potnikom pri malinovicu. Sprejem za vsak okraj samo enega. Naslov v oglasnem oddelku pod števil. 10.288.

Iščem

za vse kraje v državi zastopnike za prodajo nove patriote slike. Prodajo je odobrilo in omogočilo pristojno ministristvo. Zasluzek 3-6000 Din mesečno. Obratiti se je osebo ali pisмено izdavaški kancelariji - Beograd, Kolarčeva 3/I.

Šteje ena, dve, tri

in vi ste popoln mož. Ustvarite si življensko eksistenco z dobrim zaposl. - Prodajamo presenečujoči in čudežno poceni izdelek, ki znači naravnost nekaj spohalne. Mudi se, mudi se, zadržaj novosti! Vi boste vzbudili povod največjo pozornost. - Pismo ali ustno na: Schapira, Miklošičeva 14.

Denar

V popolno oskrbo

sprejem gospoda, primerno tudi za duhovnika-penzionista, z nekaj kapitala, proti pojofilu ali naprej plačilu oskrbine. - Lastna vila, solčna lega z razgledom na Pohorje ter mirni kraj v Mariboru. - Ponudbe na podružnico »Slov.« v Mariboru pod »Soliden gospod«.

Družabnika-trgovca

in kavcije zmognega poslovodjo (tudi ženske) - išče za vsjo Jugoslavijo nujno potrebno novo podjetje (trgov. obrtno združenje) mest in dežele). - Ponudbe pod »5000 do 20.000« na »Maršani« v Mariboru (odgovor tri znamke).

ANGLEŠKO

BLAGO ZA JESEN

SPECIAL KVALITETE / KUPONI ZA POSAMEZNE OBLEKE
KUPONI ZA POSAMEZNE DAM. PLAŠCE

PRIPOROČA TVRDKA

NOVAK

LJUBLJANA

KONGRESNI TRG ŠTEV. 15

Zenitbe

Mož srednjih let

obrtnik in posestnik na deželi, želi znanja z vdovo ali gospodično, pripravo in izobraženo. Ponudbe na oglasni oddelček »Slovenca« pod značko »Novo življenje«.

Mlad obrtnik

sedaj v državni službi, vsled pomanjkanja znanja, bi poročil mlajšo gospodično z nekaj gotovine. Prednost imajo šivilje. Le resne ponudbe s sliko naj se pošljejo na upravo »Slovenca« pod »Tiha ljubezen« št. 9680.

Dva dijaka

iz boljše hiše sprejem na vsjo oskrbo. Naslov v upravi pod števil. 10.231.

Dva dijaka (-inje)

sprejem na hrano in stanovanje. - Bajd, Sv. Petra nasip 71.

Dva dijaka (-inji)

s hrano ali brez, sprejem na stanovanje. - Naslov v upravi »Slov.« pod št. 10.271.

1-2 dijaka

se sprejmeta v popolno oskrbo za 600 Din. - Naslov pove uprava »Slov.« pod št. 10.272.

Dva dijaka

se sprejmeta na stanovanje in hrano po zmerni ceni. - Gosposka ul. 10/I.

Dva dijaka

se sprejmeta v vsjo oskrbo. Prav lepa soba in dobra hrana. Cena za osebo 600 Din. Maribor, Magdalenska ul. 68.

Dijaka

sprejem na stanovanje in hrano. Na razpolago sedmošolec. Poišče se v oglasnem oddelku »Slovenca« Maribor.

Dve dijakini (dijaki)

vestno sprejem na stanovanje in hrano blizu Obrtne šole. Poišče se v trgovini Jančar - Pred školjo.

Dijaka ali dijakinjo

sprejem na hrano in stanovanje. - Maribor, Magdalenska ulica 38.

Mlajša dijakinjo

iz boljše družine sprejem v vsjo oskrbo. Na željo nemika konverzacija. Cena po dogovoru. Naslov v upravi »Slovenca« št. 10.284.

POPPAEA

avodil za izdelovanje kozmetičnih preparatov

LJUBLJANA
DUNAJSKA CESTA 31
VELESEJEM
PAVILJON »H«

prporoča svoje prvostvne kolinske vode in ostale kozmetične predmete, ki jih nudi po zelo ugodnih cenah in to v svojih prostorih na Dunajski cesti, kakor tudi v svoji razstavnici kolji za čas velesejma v paviljonu »H«.

Vabimo cenjeno občinstvo na brezobvezen ogled našega blaga ter se tople priporočamo.

Strojne tovarne in livarne d.d.

Ljubljana centralna Dunajska cesta 35

Najnovejši izumi

STRANSKI JARMENIK

patent A. TUSCHILL

Nata poraba sila.
Montaža enostavna.
Dolgoletna trajnost.

Soba

se odda dvema gospodoma ali dijakoma. Parket, elektrika, sredina mesta. Naslov pove uprava »Slovenca« pod št. 10.228.

Krasna soba

neopremljena, solčna, za Bežigradom, v vili Kras. I. nadstr., Pleteršnikova 24, se odda. - Ogled od 13 do 15.

Dvosobno stanovanje

s pritliklinami, I. nadstr., sredi mesta, popolnoma prenovljeno, se odda proti zmerni najemnin in povrniti 3000 Din adaptacijskih stroškov. - Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 10.269.

Lepa značna soba

z elektriko in poseben vhod, z mobilijo ali brez nje, se odda takoj v bližini cerkve sv. Frančiška. - Naslov v upravi »Slov.« pod št. 19.273.

Trisobno stanovanje

solčno, se odda s 1. oktobrom. - Kodjejevo, ob Ljubljani 33.

Prazno sobo

na željo s številnikom, oddam takoj eni ali dvema gospodičnima. - Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 10.261.

Sobica

s posebnim vhodom, blizu glavnega kolodvora, se odda solidni gospodični. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 10.109.

Dve lepi prazni sobi

s posebnim vhodom v boljši hiši v centru mesta, se oddata. Pripravno tudi za zdravniko. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »November« 10.190.

„POSEST“

Realiteta pšarna, dr. z o. z. LJUBLJANA
Miklošičeva cesta 4,
odda v najem sledeča stanovanja:

Soba in kuhinja, pritlikline. Zelena jama 400 Din. - Dvosobno, Udmat, 500 Din. - Dvosobno, pri stari cerkvi v Šiški, 700 Din. - Trisobno, komfortno, pri »Stadionu«, 1000 Din. - Dvosobno, 25 minut od pošte, 750 Din. - Trisobno, Rožna dolina, 800 Din. - Trisobno, pri Sv. Kristofu, komfortno, 1200 Din. - Dvosobno, krasno, Bežigrad, 700 Din. - Enosobno, Trnovo, 250 Din. - Enosobno, adaptacija 700 Din. - Enosobno, Stožice, 300 Din. - Trisobno, mesto, tik tramvaj, 1000 Din. - Enosobno, Rožna dolina, 300 Din. - Dvosobno, pri dolenskem kolodvoru, 500 Din. - Enosobno, tik šišenskega kolodvora, za 2 osebi, 250 Din. - Trisobno, komfort, center, 1800 in 1700 Din. - Dvosobno, Rožna dolina, 550 D. - Trisobno, komfortno, Bežigrad, 1300 D. - Dvosobno, komiertno, Bleiweisova cesta, 1400 Din. - Soba s številnikom, Stožice, Udmat, Zelena jama, 150 do 250 D. - Poleg tega več drugih stanovanj, trgov. lokale, sob itd. v največji izbiri.

Dijaka ali dijakinjo mladšega sprejme v Mariboru mala solidna družina z vsjo oskrbo.

Vnajem

Restavraterja sposobnega prevzeti novo otvoren hotel z restavracijo za več let v najem.

Poslovne prostore oddamo takoj v najem v šiški, primerne za pisarne, event. tudi stanovanja.

Poslovni lokal v Gledališki ulici odda takoj Pokojniški zavod za nameščenca v Ljubli.

Pisarniški prostori se oddajo v najem. Poizve se: Krekov trg 10.

Lokal z branjarjo vred se odda na prometnem kraju ob državni cesti.

Trgovino z inventarjem, skladiščem in stanovanjem, na zelo prometnem kraju ob državni cesti.

Majhno posestvo hiša, sadonosnik, 2 nji, v vasi Okrog, četiri ure od farne cerkve Ponikva ob juž. žel. se proda.

Hiša dvo- (tro-) stanovanjska z velikim vrtom, primerne za podjetnega obrtnika ali upokojenca.

Hiša ali vilo v Ljubljani, kupim. Ponudbe na upravo »Slov.« pod št. 1930.

Proda se hiša z malim vrtom v sredini mesta v Tržiču. Pripravna za trgovino.

Ecnadstropno hišo prodam do 1. oktobra. Josip Pogačar - Kamnik.

Tristanovanjska hiša s trgov. lokalom se ugodno proda na periferiji mesta.

Dve deželjski gostilni prodaja za 65.000 in 95.000 dinarjev Posredovalnica Maribor, Sodna ulica 30.

Pekarijo z gostilno v Mariboru prodaja Posredovalnica Maribor, Sodna ulica 30.

Hiša z nji, gozdom in travnikom, na lepem kraju.

Večje posestvo dam v najem ali prodam na drobno, ali pa vse skupaj.

Hiša z nji, gozdom in travnikom, na lepem kraju.

Večje posestvo dam v najem ali prodam na drobno, ali pa vse skupaj.

Hiša z nji, gozdom in travnikom, na lepem kraju.

Večje posestvo dam v najem ali prodam na drobno, ali pa vse skupaj.

Malo posestvo hišo s 3 sobami ob drž. cesti, z lepim vrtom, 2 nji, 2 in pol joha gozda.

Lepo posestvo z lepim sadnim vrtom in vsemi gospodarskimi poslopi.

Najcenejše nove hiše 25.000 Din, družinske, gotove (naplačilo 5000 Din).

Hišo enonadstropno, s tremi sobami in pritliklino, vrtom.

Posestvo malo, se proda v Rošpohu štev. 104 pri Mariboru. Cena 55.000 Din.

Kmetijo 47 oralov, s pridelki, proda za 170.000 Din Posredovalnica Maribor.

Gospoško posestvo ob železnici z vilo, 50 oralov, gozda.

„POSEST“ kvaliteta pisarna, družba z o. z. Ljubljana Miklošičeva cesta št. 7.

Hišo z gostilno, jako prometno, 3 gostil. sobe, salon, 3 stanovanja.

Hiša za trgovino, gostilno v Borovcih pri Ptujju, prodam ali dam v najem.

Stara gostilna pol ure od mesta, tik glavne ceste, auto proga.

Kupimo Mizarski skobelnik (Hobelbank), dobro ohranjen.

Cunje, ovčjo volno staro železo, kovine, papir, kosti.

KUPUJEM STALNO samo večje komplekse bukovih gozdov.

zlatu kupnje po najvišjih cenah CERNE, juvelir. Ljubljana.

Divji kostanj želod suhe gobe jesensko rast, kupuje V. H. Rohrmann Ljubljana.

Deske III. za obijanje kratke za mizarje oblane za pode prodaja po zelo nizki ceni.

Zaganje in drva odpadek od parketov oddaja v vsaki količini.

zlatu kupnje po najvišjih cenah CERNE, juvelir. Ljubljana.

zlatu kupnje po najvišjih cenah CERNE, juvelir. Ljubljana.

zlatu kupnje po najvišjih cenah CERNE, juvelir. Ljubljana.

zlatu kupnje po najvišjih cenah CERNE, juvelir. Ljubljana.

zlatu kupnje po najvišjih cenah CERNE, juvelir. Ljubljana.

zlatu kupnje po najvišjih cenah CERNE, juvelir. Ljubljana.

zlatu kupnje po najvišjih cenah CERNE, juvelir. Ljubljana.

zlatu kupnje po najvišjih cenah CERNE, juvelir. Ljubljana.

zlatu kupnje po najvišjih cenah CERNE, juvelir. Ljubljana.

Centrim čitateljem priporočamo sledeče Novomeške tivrdeke. Dular Ciril, Kumar Josip, Ilustr. Slovenec letnik 1929, Fab an Marija, Brudar Rudolf, Knjige, Podružnica Ignacij Vok, Matija Wachter, Zagorc Josip, Soper Jan, Brata Udovič, Podružnica Slov. upravc.

Gračinsko posestvo smreke 20.000 m³, lesna industrija - dragoceno opremljena graščina.

Goštilno z mesarijo nekaj posestva v trgu - proda za 190.000 Din Posredovalnica Maribor.

Na Dolenjskem se radi smrti po ugodni ceni proda posestvo z mlinom.

Stavbišče za vilo v Ljubljani ali najbližji okolici se kupi po zmerni ceni.

Hišo za trgovino, gostilno v Borovcih pri Ptujju, prodam ali dam v najem.

Stara gostilna pol ure od mesta, tik glavne ceste, auto proga.

Kupimo Mizarski skobelnik (Hobelbank), dobro ohranjen.

Cunje, ovčjo volno staro železo, kovine, papir, kosti.

KUPUJEM STALNO samo večje komplekse bukovih gozdov.

zlatu kupnje po najvišjih cenah CERNE, juvelir. Ljubljana.

zlatu kupnje po najvišjih cenah CERNE, juvelir. Ljubljana.

zlatu kupnje po najvišjih cenah CERNE, juvelir. Ljubljana.

zlatu kupnje po najvišjih cenah CERNE, juvelir. Ljubljana.

zlatu kupnje po najvišjih cenah CERNE, juvelir. Ljubljana.

zlatu kupnje po najvišjih cenah CERNE, juvelir. Ljubljana.

zlatu kupnje po najvišjih cenah CERNE, juvelir. Ljubljana.

zlatu kupnje po najvišjih cenah CERNE, juvelir. Ljubljana.

zlatu kupnje po najvišjih cenah CERNE, juvelir. Ljubljana.

zlatu kupnje po najvišjih cenah CERNE, juvelir. Ljubljana.

zlatu kupnje po najvišjih cenah CERNE, juvelir. Ljubljana.

zlatu kupnje po najvišjih cenah CERNE, juvelir. Ljubljana.

zlatu kupnje po najvišjih cenah CERNE, juvelir. Ljubljana.

zlatu kupnje po najvišjih cenah CERNE, juvelir. Ljubljana.

Ksilolitni tlak za kuhinje, veže, hotele, trgovske lokale, urade, kopalnice, industrijo itd. MATERIAL trgov. d. z omeji. zav. LJUBLJANA, DUNAJSKA 36/a

Večj. množino čevljev bakančev in lahkih rabim. Dobava po dogovoru.

Fotoaparati brezhiben, dobro ohranjen, kupim. V trgovini, Prečna ulica 8.

Dva štedilnika (Tischherd) se prodajata. Kolodvorska. Uranič.

Varilne aparate »Griesogen« ter vse razne potrebščine za avto-gensko varenje.

Parkete hrastove in parjene bukovke ima stalno v zalogi A. Kanc.

tehnica za trgovino - sistema Schulz Universal - za 15 kg. ugodno naprodaj.

Transmisij. jermena najboljša kakovosti tovarne »Gehrckens«.

Puhasto perje kilogram po 38 Din razpošiljam po povzetju.

Voz štirisedezen, v najboljšem stanju, lahek, na oljnate osi.

Pohištvo iz trdega lesa, politirano ter fino izdelano.

Plinska peč lepo emajlirana, za ogrevanje, prodam.

Kredenca velika, pripravna za gostilno, se poceni proda.

Dieselov motor znamke Deutz (Langen & Wolf).

Korespondentinja dobro strojeopisko z znanjem hrvaškega in nemškega jezika.

Čas je zlato pa tudi dobra reklama v SLOVENCU.

Pozor, krojači! Krojaški salon s kompletno opremo na najpogostejši cesti Ljubljane.

Knjige za I. razred srednjih šol, nerabljene, se prodajo za nizko ceno.

Otroški voziček naprodaj. Masarykova c. (baraka), poleg stražnice.

Jabolka krasno obrana, v zabojih po 50 kg.

Cevljarški stroj originalni Singer (Hohlmashine), dobro ohranjen.

Salonska garnitura Antik (gotski slog), naprodaj. Ogleda se lahko vsak dan od 16-18. ure.

Krasno tele čiste montafonske pasme ima naprodaj Hedžet & Koričnik.

Glasba Orgle, harmonije, pisčali in ventilatorje za orgle.

Klavirji! Velika izbira klavirjev. Strokovnjaško popravilo.

Klavirji in pianini svetovnih tvrdk: »Stingel«, »Hofmann« in »Ehrbar«.

Polnojarmenik s tovarno upoginjena lesa, gozdom, vilo, proda za 600.000 Din.

Velika peč na žaganje, primerna za dvorano ali delavnico.

Okasion! Proda se perfekten, 4/5 sedežni, odprti osebni avtomobil.

Plinska peč lepo emajlirana, za ogrevanje, prodam.

Kredenca velika, pripravna za gostilno, se poceni proda.

Dieselov motor znamke Deutz (Langen & Wolf).

Korespondentinja dobro strojeopisko z znanjem hrvaškega in nemškega jezika.

Čas je zlato pa tudi dobra reklama v SLOVENCU.

Obrt Trikotaže vseh vrst po meri. Travérze vseh profilov dobite takoj pri tvrdki Fr. Stupica. Sode in kadi vseh velikosti po najnižji ceni.

UNIFORME vseh vrst izdeluje Josip Tomazič. Peči lončene, vse velikosti nudi Pečarija v Črnučah.

Krušno moko in vse mlevske izdelke vedno sveže dobiti pri A. & M. ZORMAN Ljubljana.

Obiskovalcem velesjema se vljudno priporoča velika zaloga in razstava dvokoles, motorjev.

100 kg koruze . . 175 D rešet. ovsa 190 D prodaja proti gotovini JOS. BAHOVEC.

Ribiči! Velika izbira ribiških potrebščin, velesjema paviljon He 168.

Modroce otomane, divane, fotele in vse tapetniške izdelke. Ignacij Narobe, tapetnik.

Razno Nikoprost stane franco 76 Din. Zanesljive nasvete v težkih življenjskih vprašanjih.

na obroke obrnite se na Kreditno zadrugo detajlnih trgovcev. PEČI VELIKA ZALOGA SAMO Ing. GUZ ELJ.

Milnariji! R. prosa, ajdo in jetmen kapite najceneje pri A. VOLK, LJUBLJANA. Izdelovanje ema liranih peč. Popravilo vseh vrst pečevinarstih.

Stojala za slikarje in risarje

umetniške, študijske in šolske barve
Deka, Lasur, Echt Pigment in Relief
barve za slikarje na perilo, baržun
platno itd. Pastele, tuši, slikarsko
platno in čopiči vseh vrst v največji
izbiri in po najnižjih cenah le pri
tvrdki

„ORIENT“

d. z o. z.
LJUBLJANA
Dunajska cesta štev. 14

TIVAR OBLEKE

za gospode od Din **240'—790'**
za dečke 11—16 let od Din **200'—420'**
za otroke 3—10 let . . . Din **110'—160'**
zimске kapuce od . . . Din **300'—750'**
hlače Din **89'—150'**

Ogled prost brez obveze nakupa!
Samoprodaje v vseh večjih krajih
V Ljubljani prodajalna
Ivan Kos, Sv. Petra cesta 24

PEKI POZOR!

Čast nam je, obvestiti Vas, da priredimo letos na jesenskem velesejmu v paviljonu „F“ štev. 116/118

razstavo pekovskih strojev in pekovskih potrebščin v občini

Razstava se začne 31. avg. ter se zaključí 15. sept. 1930
Prosimo za obilen obisk

Severočeska tovarna vagonov in pekovskih strojev, d. d., Česká Lipa (Č. S. R.)

OB ZACETKU ŠOLSKEGA LETA!

Vse šolske knjige

zvezke in vse druge šolske potrebščine kakor risalno in pisalno orodje, barve itd. ima v bogati zalogi

NOVA ZALOŽBA V LJUBLJANI

Kongresni trg št. 10

KNJIGARNA, ANTIKVIARIAT, PAPIRINA TRGOVINA

Popolnoma varno naložite svoj denar v

Vzajemni posojilnici

v Ljubljani, r. z. o. z.
na Miklošičevi cesti poleg hotela »Union«.
Hranilne vloge se obrestujejo

najugodnejše.

Rentni davek od obresti hranilnih vlog, kateri znaša circa pol odstotka obresti, se ne odtegne vlagateljem. Varnost nudijo lastna palca, nadpolovica delnic hotela »Union«, hiše in zemljišča. Kredi i v tekočem računu. Posojila proti poroštvu, vknjižbi na posestva itd. Denar se naloži lahko tudi po poštnih položnicah.

Preselitveno naznanilo!

»Alpina« družba z o. z., trgovina s turistovskimi in športnimi potrebščinami, se je preselila z Gosposvetske ceste v novo zgrajeno palačo Vzajemne zavarovalnice na Masarykovi cesti štev. 21, nasproti gl. kolodvoru. Oglejte si predmete v paviljonu I na velesejmu.

Preselitveno naznanilo

Podružnica parobrodarskih družb:

Cunard Line, White Star Line in Red Star Line

se usoja vsem p. t. pasažirjem kakor tudi ostalim interesentom za Ameriko naznaniti preselitev iz

Kolodvorske ulice št. 41a v novo zgrajeno palačo Vzajemne zavarovalnice na Masarykovi cesti št. 19

Redna paroplovna zveza med Evropo, Ameriko in Kanado s svetovno priznanimi najboljšimi in največjimi parniki.

Ravnateljstvo

Kupim mostno tehtnico

(Brückenwage)

velikost 4 X 2 metra, na kateri se lahko tehtajo vozovi do brutto 4000 kg. Ponudbe z navedbo cené na:

Trgovina z železino Merkur, Celje.

Na drobno. **Vrvarске lastne izdelke** Na debelo.

in motvoz nudi po nižanih cenah

Prva kranjska vrva na in trg. s konopnino

Ivan N. Adamič

Ljubljana, Sv. Petra c. 31. - Telefon 2441

Podružnici:
Maribor, Vetrinjska ul. 20. - Telefon 2454
Celje, Kralja Petra cesta 33

POZOR!

Naši pridelki in zetve niso dovolj dobre. ZADRUŽNA POSLOVALNICA v Mariboru priporoča kmetovalcem v dosegu dobrih, visokih in kakovostnih pridelkov uporabo umetnih gnojil:

Apenega dušika in Nitrofoskala — Ruše.

Sedaj pred jesensko setvijo naj ne zamudi nobeden kmetovalec svoje njive izorane za setev pšenice, gnojiti z Nitrofoskalom — Ruše, travnike dobro pobranati in gnojiti z apnenim dušikom, ki vsebuje razen dušika tudi apno, ki ga skoraj vsaka zemlja potrebuje.

Vinogradniki!

Izvršite sedaj v jeseni jesensko kop in gnojite vinograde s specialnim Nitrofoskalom — Ruše za vinograde, ki vsebuje dušik, fosforno kislino in kali v razmerju 6:8:8. — Navodila o načinu uporabe, o potrebnih količinah, o rentabilnosti, dobaviteljnih, uspeh in cenah daje

Zadružna poslovalnica v Mariboru.

Kmetovalci, izvršite naročilo čim prej, ker je setev ozimnih žit na pragu!

L. Mikuš - Ljubljana
priporoča svojo zalogo dežnikov, solnčnikov in sprehajalnih palic
Popravila točno in solidno

Oglas

Krajevni šolski odbor na Dolu pri Hrastniku razpisuje na svoji novi šoli

mesto šolskega sluga

s prostim stanovanjem, kurjavo in razsvetljavo. Plača po dogovoru. Natančnejši podatki so na vpogled pri šolskem upravitelju istotam.

Krajevni šolski odbor na Dolu pri Hrastniku.

Jugoslovenska železarna išče spretnega, v železni stroki popolnoma verziranega ter izučenega trgovca z železino kot

Jože Grom & Co.

trgovina z mešaním blagom in deželnimi pridelki, Vrhnika — Logatec.

P. n.

Cenj. občinstvu vljudno naznanjam, da bom v sredo 10. septembra t. l.

v Logatcu otvoril novo trgovino

z mešaním blagom in deželnimi pridelki. Poleg kolodvora in restavracije Fran Hođnik.

V popolnoma na novo urejeni trgovini, založeni s svežim in prvovrstnim blagom, mi bo mogoče postreči Vas kar najbolj solidno in po najnižjih cenah. Vedno bom imel v zalogi vse vrste špecerijskega blaga, deželne pridelke, manufakture, galanterije, barve in lake, steklo in porcelan, vse vrste moškega in ženskega perila, lepo izbrano damskih in moških čevljev domače izdelave, kuhinjske posode in drugo železino itd. Priporočam se zagotavljaajo najboljše postrežbo.

JOŽE GROM & CO.,
trgovina z mešaním blagom, Podružnica Logatec.

Zahvala

Ob težki izgubi našega nepozabnega sina, oziroma brata, strička in svaka, gospoda

Jeana Fajdiga

nam je dolžnost, da se tem potom najtopleje zahvaljujemo za dokaze sočutja in vsem, ki so pokojnika spremili na njegoví poslednji poti.

Ljubljana, dne 6. septembra 1930.

Globoko žalujoče rodbine:
Fajdiga — Kostevc — Gregorič.

65 potnika

za skorajšnji nastop službe. Prosilci v starosti 30 do 40 let, po možnosti samski, večji srbohrvatskega in nemškega jezika ter priključljivi v poslovnem občevarju, naj se prijavijo z navedbo referenc, zahtevkov na plači in termina vstopa pod »Stalni potnik« na Jugosl. Rudolfi Mosse d. d., Zagreb, Jelačićev trg 5.

Parcelacija

Sto orlov njiv in travnikov. Železniška postaja, županstvo, pošta, tedenski sejmi, štiri trgovine v vasi. Ugodni plačilni pogoji. — Pojasnila daje: **KRAUS - TUDIČ V SEVERINU TIK BJELOVARA.**

Puškar Albin Šifrer

LJUBLJANA :: Gosposvetska cesta 12
poleg restavracije »Novi svet«, ima svoj razstavni prostor na Lovski razstavi, PAVILJON »H« št. 172.

PRIJATELJI!

Zakaj so francoske linije najkrajše in najboljše v Južno in Severno Ameriko?

Zato, ker je črta Le Havre—New-York najbolj priljubljena in ima velike prednosti posebno zato, ker so velikanski francoski brzoparniki »ILE DE FRANCE«, »PARIS« itd. v hitrosti neprekosljivi in priljubljeni zato, ker imajo tudi v 3. razredu udobne kabine, izborno postrežbo, okusno domačo hrano in znamenito vino »Borde« brezplačno pri vsakem obedu.

Potnikom se iz Ljubljane do Pariza ni treba nič presedati. — Najkrajša pot v Južno Ameriko pa gre preko pristanišča Marseille 14 do 15 dni v Argentino.

Cie. Gle. Transatlantique, Chargeurs-Réunis
Transports-Maritimes.

Pojasnila daje brezplačno zastopnik
IVAN KRAKER -- Ljubljana
Kolodvorska ulica 35

ČEŠKA INDUSTRIJALNA BANKA

PODRUŽNICA V LJUBLJANI, Marijin trg 5 CENTRALA V PRAGI, RČS

Vplačana deln. glavica in rez. fonda Kč 300,000,000—
62 podružnic in ekspozitur
Izvršuje bančne posle vseh vrst in sprejema vloge na knjižice in tekoče račune
Telegrami: Indusbanka Telefon interurbau 2104

Usnjarna

že 52 let obstoječe dobrodoče pošjetje z vsaki za vsakovrstno izdelavo kož potrebnimi pripomočki **se proda** pod zelo ugodnimi pogoji. Reflektanti se naj obrnejo na

Matila Jurjašević, mlj.
Središče ob Dravi št. 2

Rupujem jabolka

vse vrste namizna in tudi za prešo — po najvišji dnevni ceni.
Ignac Zohar, trgovec v Kamnici pri Mariboru.

Ogledala

seh vrst, velikosti in oblik

Steklo

zrcalno 6—8 mm mašinsko 4—6 mm, portalno, ledast, alabaster itd.

Spectrum d.d.

Ljubljana VII — Telefon 23-43
Zagreb Celovška 81 Osijek

Razpis

Krajevni šolski odbor na Trsteniku, srez Kranj, razpisuje oddajo

tesarskih, zidarskih in mizarskih del za šolo Trstenik

Pregled del in mere je dobiti pri g. blagajniku dr. Arnejcu na Trsteniku.

Ponudbe je treba predložiti do 15. septembra. Z deli se bo moralo takoj začeti. Prepozno dospele ponudbe se ne bodo vpoštevale.

KRAJEVNI SOLSKI ODBOR NA TRSTENIKU, dne 1. septembra 1930.

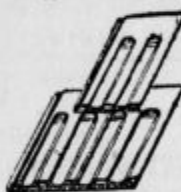
Pletenine in trikotažo

(zimsko perilo) raznovrstne nogavice, dokolenice, rokavice, čepice, kravate, ovrtnike, čipke in trake kove ter drugo galanterijsko in modno blago nudi najceneje

Osvaid Dobec — Ljubljana
Pred Škofijo 15

Velika zaloga D. M. C. prejnje, kvačkavca in krpanca
Na debelo! Na drobno!

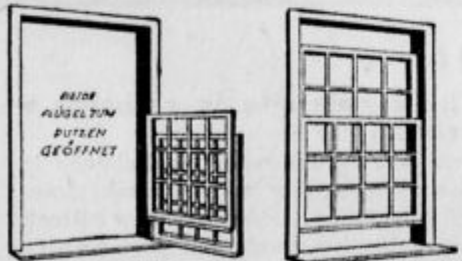
Opeko in strešnike

vseh vrst za zidavo hiš, iz znanih Karlovskih opekarn **ILOVAC** dobavlja franko vsaka postaja po konkurenčnih cenah, samo **EKONOM** generalno zastopstvo za Dravsko banovino Ljubljana, Kolodvorska ulica 7.

Stürmannova premična okna in vrata

Državni nemški in mnogi inozemski patenti. Posebno priporočljivo za hotele, restavracije, vile, zaprte verande, šole, društvene domove in bolnice.

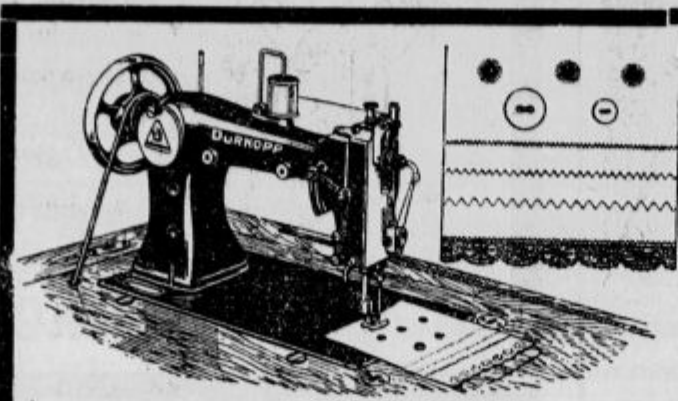
Premakljiva dela obojestransko v kovinastih členskih tračnicah tekoča dajeta sigurnost popolnega zapaha, lahkega teka brez trenja, ker se les in barva ne dotikata, popolnega higijenskega zračenja in lahkega premikanja, čiščenja brez vsake nevarnosti, ker se dasta oba dela na znotraj odpreti.
Oglejte si originalno okno pri proizvajalcu za Jugoslavijo

specijalna mizarska delavnica
M. GOGALA - BLED I.
Telefon šte. 52

Najbolje nabavite ogledala, brušena stekla in vse druge v to stroko spadajoče proizvode pri čisto domači tvrdki

KRISTAL D. D. TOVARNE OGLEDAL IN BRUŠ. STEKLA

Podružnica: **Ljubljana** Medvedova 38. — Telef. št. 3075
Centrala: **MARIBOR** Koroška 32. — Telef. št. 2132
Podružnica: **Split** Zrinjska 6. — Telefon št. 368

REVOLUCIJA

MED ŠIVALNIMI STROJI

Nov entl. stroj

POBIJE STARE MODELE. — Ker ni dražji od njih pač pa popolnejši. — ŠIVA IN ENTLA

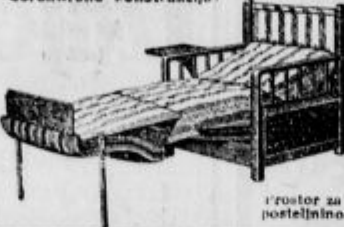
ZAHTEVAJTE PONUDBE!

LUDV. BARAGA

LJUBLJANA

SELENBUROVA UL. 6. TEL. 29-80

Garantirana konstrukcija!

Franc Jager

tapetništvo

Ljubljano, Sv. Petra nasip 29

Priporoča svoje najmodernejshe spalne fotelje vseh vrst modroce, otomane itd.

Najmodernejša oblika!

NA DROBNO IN DEBELO!

OGLEJTE NAŠO ZALOGO

Kuhinjsko posodo, porcelan, steklenino, železnino, pločevino nosilke, cement. — Vse vrste orodja n. ceneje pri

B. ŽILIČ LJUBLJANA

DUNAJSKA C. 11
Poleg Figovca

Oglejte si razstavo na šumarski prireditvi Velesejmski prostori, paviljon H.

Veliko nemško podjetje za električno-optične svetilne predmete — odda

zastopstvo za celo Slovenijo

solventni tvrdki z lastnim lokalom, ki je prav dobro vpeljana pri trgovcih in obrtnikih. Ponudbe na **JUGOMOSSE, ZAGREB, JELACICEV TRG 5** pod »Kautionsfähig«.

Zahvala

Za premnože dokaze iskrenega sočutja in sožalja, ki smo jih prejeli ob nenadni izgubi našega ljubljenelega sina, ozir. očeta, brata, strica in svaka, gosp.

Milana Končina

trgovca in posestnika

za poklonjeno cvetje in prekrasne vence, se vsem prav iskreno zahvaljujemo. Posebno zahvalo izrekamo čč. duhovščini, obč. svetniku g. Josipu Turku, mestnemu živinozdravniku g. Pestotniku, dr. med. g. Fedranu, Sokolskemu društvu, gg. pevcem za ganljive žalostinke ter končno vsem številnim prijateljem in znancem, ki so našega nezabnega pokojnika v tako častnem številu spremlili v prerani grob.

Gorenja vas pri Stični, dne 5. septembra 1930.

Globoko žalujoči ostali.

Gritzner - Adler - Kayser

Od dobrega najboljšje je le

šivalni stroj in kolo

elegantna izvedba — najboljši material

URANIA

plistalni stroj

v 3 velikostih

Novost

Šivalni stroj

kot damska pisalna miza

Le pri

Jos. Petelinc, Ljubljana

TELEFON INTERURB. 2913

Zmerne cene, tudi na obroke

Citraši!

Podpisani priporočam: 1. »Slovenske narodne pesmi« za citre in petje, dvanajst zvezkov. 2. »Venec jugoslovenskih narodnih pesmi« za citre in petje (strani 28, cena 22 Din). 3. »Šaljive pesmi« za citre in petje. 4. »Grajski odmevi« za citre. II. izdaja (z »Jugoslovanko«, »Koračnico« in valčki). 5. »Tri pesmi« za citre in petje. 6. »Nabožne pesmi« za citre in petje. — Ker bodo nekateri zvezki kmalu pošli, zato priporočam citrašem in citrašinjam, ki nimajo še vseh zvezkov, da si jih nabavijo, dokler je prilika ugodna. Seznam vseh pesmi je na razpolago. Ivan Kiferle, Ljubljana, Gosposka ulica 9.

Sukno, kamgarn

in drugo manufakturno blago kupite najugodnejše v novi trgovini

A. Žlender

Ljubljana
Mestni trg 22

№ 1 223/30.

9882

Prostovoljna sod. dražba

V sredo dne 10. septembra t. l. ob 11 dopoldne se bo vršila v pisarni podpisane notarja kot sodnega komisarja v Ljubljani, Miklošičeva cesta 6, prostovoljna sodna dražba zemljišča vl. št. 110, kat. obč. mesto Ljubljana, obstoječega iz hiše št. 19 v Florijanski ulici, s sadnim vrtom in stavbišča, s lastnega gg. Krubar Mariji, Koman Franji, Piškur Antonu in Piškur Karolini omož. Mulec.

Izključna cena znaša 320.000 Din. Dražbeni pogoji so interesantom na vpogled v pisarni podpisane notarja kot sodnega komisarja.

Mate Hafner,

notar — kot sodni komisar.

Prodajalna:
DUNAJSKA CESTA 14
poleg trgovine Schneider & Verovšek

Kreditni zavod za trgovino in industrijo

LJUBLJANA, Prešernova ulica šte. 50 (v lastnem poslopiju)

Obrestovanja vlog, nakup in prodaja vsako vrstnih vrednostnih papirjev, deviz in valut borzne naročila, oredulmi in krediti vsake vrste, eskomoti in inkaso menic ter nakazila v tu- in inozemstvo, safe-depositi itd. itd.

Brzojavke: Kredit Ljubljana
Tel. 2040, 2457, 2548; interurban 2706, 2806

LJUDSKA POSOJILNICA

registrovana zadruga z neomejeno zavezo v Ljubljani obrestuje hranilne vloge po najugodnejši obrestni meri, vezane vloge po dogovoru ter brez vsakega odbitka. Tudi rentni davek plačuje hranilnica sama. — Svoje prostore ima tik za frančiškansko cerkvi v lastni palači, zidani še pred vojsko iz lastnih sredstev. Poleg jamstva, ki ga nudi lastna palača, veleposestvo in drugo lastno premoženje, jamčijo pri Ljudski posojilnici kot zadrugi z neomejenim jamstvom za vloge vsi člani z vsem svojim premoženjem, ki presaga večkratno vrednost vseh vlog. Hranilne vloge znašajo nad 180 milijonov dinarjev.

„LUNA“ Last. A. Pristernik
MARIBOR Aleksandrova 19

Velika izbirna zaloga: nogavic, otroških, ženskih in moških sraj, spodnjih hlač. Pletenin: maje, puloverov, telovnikov - lastni izdelki. Čevlje za dom in telovadbo, dežnike, igrače.

Vežalnice: šipke, svilenе trake. Lastno vezenje, predtiskanje in pletenje. Vse vrste sukance, prejce, igel, gumbov in raznega pribora za šivilje in krojače. Na drobno in na debelo!

Pliučne bolezni so ozdravljive!

Pliučne tuberkuloze - Sušica - Kašel - Suhi kašel - Zastuzenje - Močno potenje - Bronhialni katar - Katar v grlu - Sluzni kašel - Izmeček krvi - Vzdigavanje krvi - Tesnoba - Astmatično hropanje - Zbadanje l. t. d.

so ozdravil
Tisoče ozdravljenih!
Zahtevajte takoj knjigo o moji
novi umetnosti hranjenja

Ki je že mnogo rešila. Ona pomaga pri vsakem načinu življenja, da se bolezen hitro premaga. Telesna tešina se poveča ter polno dopolnjevanje končno zaustavi bolečino.

Resni moške zdravniške znanosti moji metode ter jo radi priporočajo. Čimprej začnete z mojim načinom prehranjenja, tembolje bo za vas.

Popolnoma zastoj dobite mojo knjigo, iz katere boste črpali mnogo koristnega znanja. Kogar torej mučijo bolečina, kdor se hoče naglo osvoboditi svojih bolezni na temeljit in varen način, naj piše še danes. — Opatovano opozarjam, da prejmete popolnoma brezplačno, brez vsake zaveze s svoje strani moja poljska in bo vaš zdravnik gotovo pritrdil temu

novemu načinu Vaše prehrane

Ki jo označujete kot izborni prvi profesorji. V vašem lastnem interesu je torej, takoj pisate, in Vas bo nato vsak čas lahko postreglo moje onodno zastopništvo. Vsebuje okrepitov in življenjsko nitche ter temelje ozir na vse bližnji se zanimajo za sedanje stanje znanstvenega zdravljenja pljuč.

Moj naslov je:
Georg Fulger, Berlin-Neukölln
Ringbahnstrasse 24, abt. 618 (Deutschland)

T

Teichert-ove stroje

cenijo po vsem svetu

Stroji za veliki in mali obrat v celokupni lesni industriji.

Posamezno in kombinirano.

Vodilni in neprekosljivi v vrsti elektrostrojev brez jermen.

Prvovrstne novosti na razstavi v Ljubljani od 31. VIII. do 15. IX.

Teichert & Sohn, Liegnitz 35

Praga II.: Geza Zoltan, Voditelkova 20 / Liberec, Češka: Uhr & Gräfe, Kl. Färbergasse 4 / Opava: Fr. Risch, Olmützerstrasse 10

Beograd: Robert Fleischer, Zrinjskoga ul. 58 / Bodenbach a. d. Elbe: Anton Kowarsch / Ljubljana: Ludvik Heršič, Stari trg 26

Vsakoorsine trgovske knjige, Strace, mape, nožice, herbarije, odjemalne knjižice, bloke, zvezke l. t. d.

nudim pa skrajno ugodnih cenah!
Na debelo! - Na drobno!

ANTON JANEŽIČ
Ljubljana, Florjanska ul. 14
Knjigovoznica in Čitalnica trgovskih knjig.

Najcenejša izvorna vina

iz domačih zidanic

Danes zvečer pridejo k meni vinogradniki, od katerih sem kupil naša domača vina.

Kdor dvomi na pristnosti mojih objavljenih vrst vina, se lahko informira v gori imenovanem času v moji gostilni naravnost pri producentih, da so vsa vina, katera točim, popolnoma originalna in nepotvorjena ter tudi niso mešana s tujim manjvrednim vinom.

Priporoča se
Hotel in restavracija
pri „Belem Kranjcu“. Kajfež
Florjanska ulica 4 — Telefon 26-25

Kdor rabi vreče kupi jih najceneje pri tvrdki:

Mirko Mlakar
Ljubljana - Slomska ulica št. 11

Preschive TELEFON 2715

SLOVENIA-TRANSPORT LJUBLJANA M KLOŠČEVA 36

Razpis

nabave notranje opreme novega šolskega poslopja pri Devici Mariji v Polju.

Krajevni šolski odbor razpisuje notranjo opremo novega šolskega poslopja, ne glede na najnižjo ponudbo.

Pravilno kolekovane in zapečatene ponudbe je vložiti pri upraviteljstvu drž. osnovne šole pri D. M. v Polju. Skice, stroškovnik, splošni in posebni pogoji so na razpolago pri upraviteljstvu šole od dne 10. septembra 1930 naprej. Ponudbe je vložiti dne 15. septembra 1930 pri upraviteljstvu šole.

Krajevni šolski odbor D. M. v Polju.

JUGOSLOV. ELEKTRIČNA D. D.
BROWN BOVERI
PODRUŽNICA LJUBLJANA

Izvršuje električne naprave ter vsa v to stroko spadajoča popravila

Moj današnji oglas

ni trgovska reklama, temveč opozoriti vsakega kupca na redko priliko ugodnega nakupa. Radi primorane prezidave svojih poslovnih prostorov sem prisiljen, da zmanjšam svojo preveliko zalogo v zimskem blagu. Da je to resnica, se lahko vsakdo prepriča v moji trgovini.

Anton Macun, Maribor, Gosposka ulica št. 10.
Pazite na vhod, ki ima ob straneh ogledala.

Salomut

»SPLIT« A. D. ZA CEMENT PORTLAND, SPLIT

ZA DOKRIVANJE STREH ZA OBLAGANJE STEN ZA ELEKTRIČNE IZOLACIJE CEVI ZA KANALIZACIJE

Generálno zastopstvo »ALPEKO« TRG. INDUSTR. DRUŠTVO, Ljubljana, Masarykova 23

Rumeni gusarji

(Sodobna zgodba.)

Pognal je stroj z največjo brzino in čez nekaj trenutkov se je pognala lanša džunka v krmo; gnala pa jo je tudi krepka oseka. Podobno je storil Čeng na Bantamu. Nato sta se oba obrnila, veliki ladji pa sta se plazili doli po reki in bruhali ogenj in dim, ob njima pa navdušeni spremljevalci.

47. Preluknjana džunka.

Kaj pa je med tem časom delal Lovro? Ko je ostal z Lo Fingom in dvema vaščanoma sam na džunkci v skrivališču ob dolenjem toku reke, je premišljeval, kako bi konec noči kar najbolj izrabil. S kmetom sta se zmenila, da se bosta vrstila, ko bosta čakala na povratek gusarskega brodovja. Oba sta bila mnenja, da ne bo treba stražiti v sampanu ob predoru skozi drevje in ločje, ker je mogoče ladje, ki plovejo proti vetru in v nočni tihoti, slišati tudi v precejšnji razdalji.

Gospod Fing, prva straža je moja, reče Lovro. Noben naju ni preveč spočit, vendar pa vem, da ste vi še dosti bolj trudni nego jaz.

Jako ste dobri, spoštovani gospod, pravi kmet. Pa naj se zgodi, kakor pravi naš pregovor: Lepo in prav je, da mlajši daje prednost starejšemu.

Kitajci so se poravnali na zadnjem koncu krova in so kmalu glasno zaspali. Lovro je pa nekaj časa stopal gori in doli, nato pa se vsedel na zvitek vrvi. Zdaj pa zdaj je zaslišal, kako so se podile podgane in kar streslo ga je, ko je pomislil, koliko so morali

pod krovom trpeti kapitan Richards in njegovi mornarji.

Čas je potekal, o brodovju pa ni bilo ne duha ne sluha.

Težkim ladjam je pač težko pluti proti vetru in proti plimici, si je mislil Lovro. Komaj komaj še gledam.

Zopet je vstal, da bi si vsaj z gibanjem odganjal spanec. Prav tedaj pa je začul, da je grmovje na ctoku glasneje zasušelo, kakor ga more gibati veter. Džunka je bila zasidrana tako, da je na krmi imela mačka, ki so ga bili spravili na otok, drugo sidro pa so ob rilu pogreznili v močvirje. Lovro je stopil polagoma proti krmi in buljil v temo; pa šuštenja ni bilo več, a tudi nič drugega sumljivega ni bilo ne slišati, ne videti.

Ostanem tukaj, pravi sam pri sebi, vsaj tako hudo ne smrdi.

Res je bila džunka s krmo obrnjena proti vetru, da bi si tako olajšala prehod v reko; zato je pa na krmi gnajoča ladja še najmanj smrdela. Ko je prišel čas, da bi prezel stražo Lo Fing, se je Lovro zleknil na krov in v nekaj minutah krepko zaspal.

Kakor pa se utrujenemu človeku v začetku spanja čisto primeri, tako so tudi njega nadlegovale zoprne sanje. Zdržnil se je in se zbudil, pa zopet pademal, a se iznova zbudil in začutil, da so padle nanj kaplje vode. Temna postava je stala pred njim in mu zakrila svetlobo zvezd; napel v snu je mislil, da dežuje in je Kitajec prišel k njemu, da bi ga pokril.

Kaj je? vpraša zaspano.

V tistem trenutku pa se je vrglo težko telo molče vanj in mišičaste roke so ga pograbile za vrat. S silnim sunkom čisto nagonsko je skočil na kolena in sunil ob pesti kar na stevo v telo nad seboj, obenem

pa poklical Lo Finga. Napadalec je votlo zarenčal, nato pa udaril Lovreta s tako silo s pestmi v obraz, da je treščil z glavo ob krov.

Sam ne bi vedel povedati, koliko časa je ležal omamljen; ko pa se je zavedel in zagledal poleg sebe Lo Finga in drugega Kitajca, sta mu ta dva povedala, da sta postala pozorna vsled njegovega premetavanja in krika ter sta mu takoj prihitela pomagati.

Torej je le nekaj sekund od tedaj, reče Lovro. Kje pa je falot zdaj? Ali sta ga videla?

Nikogar nisva videla, odvrne kmet. Kdo pa je bil, spoštovani gospod?

Ne vem. V obraz ga nisem mogel videti; vse se je zgodilo tako naglo.

Lovro je vstal ter se opotekal proti krmi.

Obleko imam mokro, je rekel. Moker je tudi krov. Človek, kdorkoli je že bil, je moral priti z brega; morda je vodo prebredel in splezal po vrvi sidra semkaj.

Vsi so napeto gledali preko krme na breg, pa tema je bila nepredirna.

Ne smemo več zaspati, pravi Lo Fing.

Seveda ne. Pa ne samo zato, ker se bo morda vrnil. Ranjen nisem preveč; buška zadaja na glavi, to je vse. Skrbi pa me, da so gusarji morda izvohali, da smo tukaj in bi lahko mojemu bratu načrte pokvarili.

Leno so potekale ure in ker brodovja ni ni hotelo biti, je začelo Lovreta skrbeti, da je morda gusarjem kdo sporočil, kaj se je zgodilo v trdnjavi. Končno, več ko dve uri po spremembi plime, ko je že zora naporazločneje, glasove, ki so jasno pričali, da se bližajo različneje, glasove, ki so jasno pričali, da se bližajo ladje. Po reki navzgor so prihule džunkke; čolni na vesla so jih vlekli, veslači pa so peli, da so enako merno udarjali z vesli.

Ljudska knjižnica iz založništva Jugoslav. knjižnice v Ljubljani: 20. zvezek: Savinski. 21. zvezek: Slovenski svet. 22. zvezek: Na polju slave. 23. zvezek: Roman iz sikhamskega sveta. 24. zvezek: Roman iz sikhamskega sveta. 25. zvezek: Roman iz sikhamskega sveta. 26. zvezek: Roman iz sikhamskega sveta. 27. zvezek: Roman iz sikhamskega sveta. 28. zvezek: Roman iz sikhamskega sveta. 29. zvezek: Roman iz sikhamskega sveta. 30. zvezek: Roman iz sikhamskega sveta. 31. zvezek: Roman iz sikhamskega sveta. 32. zvezek: Roman iz sikhamskega sveta. 33. zvezek: Roman iz sikhamskega sveta. 34. zvezek: Roman iz sikhamskega sveta. 35. zvezek: Roman iz sikhamskega sveta.

Spodnještajerska ljudska posojilnica

Registrovana zadruga z neomejeno zavezo
v Mariboru

Sprejema vloge na hranilne knjižice in tekoči račun ter jih obrestuje po najvišji obrestni meri.

Daje posojila na hipoteke, poroštvo, zastave itd. - Izvršuje vse v denarno stroko spadajoče posle.

Šolske torbice

in nahrbtnike, kakor tudi vse vrste kovčkov in torbic za potovanje, listnic, denarnic, tobacnic, gamaš itd. nudi v veliki izbiri

I. KRAVOS, Maribor, Aleksandrova cesta številka 13

Spec. kovčki se po naročilu izvrše v lastni torbarski delavnici.

Advokata

dr. Josip Hacin in dr. Josip Sajovic

preselita svojo pisarno z dnem 9. septembra iz Kolodvorske ulice št. 8. v prvo nadstropje poslopja

Prve hrvatske štedionice

na vogalu Aleksandrove ceste in Beethovnovi ulice (vhod iz Beethovnovi ulice)

Avtomat. brusilni stroji

JLM za jarmenične, krožne in tračne žage

na transmisijski in električni pogon
JLM razvodni stroji (Schränkmashinen) za tračne žage

JOS. LOROCH Maschinenfabrik Mörtenbach (Hessen)

Moderna in solidna konstrukcija. - Brezhibno in precizno delovanje. - Velika storitev, enostavno ravnanje

Najnižje cene!
Od interesentov se sprejemajo za čas velesajma žage vseh vrst v strokovno brušenje.

Generalno zastopstvo za Jugoslavijo:

ING. G. RÖMER - LJUBLJANA

KONGRESNI TRG ŠTEV. 8/1

Velesajem (jesenska razstava): Paviljon »F« št. 149-150

ZAHTEVAJTE CENIK!

H. SUTNER - LJUBLJANA 2
PRESERNOVA ULICA 4. - Poleg frančiškanske cerkve.

Največja zaloga ur, zlatnine in srebrnine. Lastna protokolirana tovarna ur v Švici.

Ure za dečke od Din 44- naprej. Zaposne ure za deklice od Din 70- naprej. Zahtevajte cenik zastoj in poštnine prosto.

KRASNE ZAVESE

v zalogi trdke

A. & E. Skabernè, Ljubljana

Pohištvo

priprosto in najmodernejše Vam audi trdka po izredno nizki ceni

KREGAR IN SINOVA

Št. Vid nad Ljubljanoj - nasproti kolodvora

GLAZBA osrečuje!

če jo slišite, prav posebno pa, če se sam z njo bavite! - Ni treba, da je Vaš dom brez godbe! če stopite z nami v stik in si izberete kak po ceni instrument. Zahtevajte neobvezno ponudbo in brezplačni veliki katalog!

Dobavimo Vam direktno iz tovarne v Nemčiji odnosno prodajne podružnice v Mariboru. Pišite takoj na anšlov:

MEINEL & HEROLD
MARIBOR št. 102-B

Nikar se ne bojte smehljaja!

Nobeno umetno sredstvo ne more skrivati pri smehljaju nepopolnih zob. Erasmic Savon Dentifrice napravi in ohranja Vaše zobe tako neizrečno bele, da se Vam nikdar ni treba bati svojega lastnega smehljaja.

Redna uporaba Erasmic Savon Dentifrice varuje in ohranja Vaše zobe, jih ohranja čiste in bleščeče-bele ter osvežuje Vaša usta z dobrodišečo peno.

Erasmic Savon Dentifrice

Najmodernejše pohištvo

za spalnice, jedilnice, gosposke sobe i. t. d. kupite po najnižjih cenah pri trdki

I. REPŠE
LJUBLJANA
DVORNI TRG 1

TEKSTILBAZAR drž. MANUFAKTURNA TRGOVINA BREZOV TRG ŠT. 1. Priporočena vsa velika zaloga namiznih tkanin po najugodnejših cenah.

PORTLAND CEMENTNA TOVARNA D. D. DOVJE-MOJSTRANA

Telefon št. 1 Ustanovljeno 1892 Telefon št. 1

Priporočena svoj prvovrstni izdelek

Portland-cementa

Dobavlja se promptno iz tovarne

Zastopnik za Ljubljano in okolico:

JOSIP GAGEL, LJUBLJANA, SOLSKI DREVORED

MEDNARODNI VELESEJEM V PRAGI

7.-14. septembra 1930

Svetovni velesajem na katerem so zastopani narodi in države.

Znižana vožnja

za brzovlake in navadne vlake Jugoslavije 25%, Čehoslovaška 33%, Avstrija 25%

Pojasnila in legitimacije daje:

Cehoslovaški konzulat, Ljubljana, Aloma Company, Ljubljana, Aleksandrova 2

Nova Pošta v Kranju

Priporočava se za nadaljnjo naklonjenost ter zagotavlja, da se bova potrudili tudi v bodoče nuditi cenj. gostom solidno in točno postrežbo.

Cecilija in Franica Medja.

Dvokolesa

motorji, šivalni stroji, otroški in igračni vozički, pnevmatika, posamezni deli. Velika izbira, najnižje cene. Prodaja na obroke. Ceniki franco.

„TRIBUNA“ F. B. L., tovarna dvokoles in otroških vozičkov LJUBLJANA, Karlovska cesta številka 4.

Zadružna Gospodarska banka d. d.

v Ljubljani (Miklošičeva cesta 10)

BRZOJAVNI NASLOV: GOSPOBANKA. TELEFON ŠTEV. 2057, 2470, 2979.

Vloge nad Din 480,000.000.—

Kapital in rezerve nad Din 16,000.000.—

Sprejema VLOGE, daje POSOJILA otvarja KREDITE, eskomptira MENICE. - Nakazila - Akreditivi. - Predujmi na efekte.

PODRUŽNICE: BLED NOVI SAD KRANJ ŠIBENIK MARIBOR KOČEVJE CELJE SOMBOR DJAKOVO SPLIT

Kupuje in prodaja VALUTE, ČEKE, DEVIZE, VREDNOSTNE PAPIRJE. Sales deposits. -- Borzna naročila -- Prodaja srečk

izvršuje vse bančne posle najkulantneje.